

9/9

**A
MAGYAR TUDOMÁNYOS AKADÉMIA
VESZPRÉMI TERÜLETI
BIZOTTSÁGÁNAK
ÉRTESÍTŐJE**

**VEAB
ÉRTESÍTŐ
1995**

**A
MAGYAR TUDOMÁNYOS AKADÉMIA
VESZPRÉMI TERÜLETI BIZOTTSÁGÁNAK
ÉRTESÍTŐJE**

**VEAB ÉRTESÍTŐ
1995
MTA VESZPRÉMI TERÜLETI BIZOTTSÁGA**

Szerkesztette: dr. Szabó Márta

ISSN: 1217-5536

Felelős kiadó: Salánki János akadémikus, a VEAB elnöke
Készült: 1000 példányban, A/5 ív terjedelemben

TARTALOM

I. A VEAB 1994. ÉVI KÖZGYŰLÉSE.....	5
Salánki János: Növekedjék a magyar tudomány versenyképessége Beszámoló a VEAB 22. közgyűlésén.....	5
Michelberger Pál, az MTA alelnöke felszólalása.....	13
Roska Tamás: Analogikai szuperszámítógép és bionikus szem; programozható, mesterséges látórendszerek.....	17
Hlavay József: Az 1994. évi pályázati eredmények ismertetése.....	22
II. ESEMÉNYNAPTÁR 1994.....	28
III. BESZÁMOLÓ A SZAK- ÉS MUNKABIZOTTSÁGOK 1994. ÉVI MUNKÁJÁRÓL.....	41
Agrártudományi szakbizottság.....	41
Bányászati, földtudományi és energetikai szakbizottság.....	50
Biológiai szakbizottság.....	57
Erdészeti szakbizottság.....	59
Gazdaság-, jog- és társadalomtudományi szakbizottság.....	64
Kémiai szakbizottság.....	73
Környezettudományi és településfejlesztési szakbizottság.....	77
Matematikai és rendszerelméleti szakbizottság.....	81
Műszaki szakbizottság.....	85
Nyelv- és neveléstudományi szakbizottság.....	91
Orvostudományi szakbizottság.....	96
Történettudományi szakbizottság.....	102
1994-ben megjelent kiadványok.....	110
IV. ANKÉT A RÉGIÓ TUDOMÁNYOS DOLGOZÓINAK ANYAGI ERKÖLCSI MEGBECSÜLÉSÉRŐL.....	111
V. A MAGYAR TUDOMÁNYOS AKADÉMIA VESZPRÉMI TERÜLETI BIZOTTSÁGA TUDOMÁNYOS ALAPÍTVÁ- NYA KURATÓRIUMÁNAK 1994. ÉVI TEVÉKENYSÉGÉRŐL.....	132
VI. SZEMÉLYI HÍREK.....	134
VII. A MAGYAR TUDOMÁNYOS AKADÉMIA VESZPRÉMI TERÜLETI BIZOTTSÁGA 1995. ÉS 1996 ÉVI PÁLYÁZATI KIÍRÁSA.....	140
PÁLYÁZATI FELHÍVÁS.....	151

I.

A VEAB 1994. ÉVI KÖZGYŰLÉSE

Növekedjék a magyar tudomány versenyképessége

Beszámoló a VEAB 22. Közgyűlésén

Salánki János, az MTA rendes tagja, a VEAB elnöke

Tisztelt Közgyűlés, kedves Kollégák, kedves Vendégeink!

Tisztelettel és nagyrabecsüléssel köszöntöm a Veszprémi Akadémiai Bizottság 22. Közgyűlésén megjelenteket. Hagyományos éves ülésünket a Magyar Tudományos Akadémia és a magyar tudományosság szempontjából kiemelkedő jelentőségű év végén tartjuk. Több éves előkészítő munka, sok-sok vita és számos kompromisszum után törvényt alkotott az Országgyűlés a Magyar Tudományos Akadémiáról. A Széchenyi István által 1825-ben alapított, az azóta eltelt időben gazdag hagyományokat és felbecsülhetetlen értékeket felhalmozó egykori Tudós Társaság e törvény értelmében "önkormányzati elven alapuló, jogi személyként működő köztestület"-té vált, amely a tudományos teljesítmény alapján akadémikussá választottakon kívül magába fogadja a tudományos minősítéssel rendelkezők széles táborát is. Éppen ezért a jelenlévők többségét nemcsak úgy köszönhetem, mint régióink akadémikusait, illetve szak- és munkabizottságaink vezetőit és tagjait, hanem mint e Köztestület tagjait is.

Köszöntöm körünkben Michelberger Pál akadémikust, Akadémiánk alelnökét, aki az elnökségben más feladatok ellátása mellett a területi bizottságok munkáját segíti és kíséri figyelemmel. Bízom abban, hogy közgyűlésünkön való részvétele erősíteni fogja munkakapcsolatunkat, és személyén keresztül a vidéki tudományos élet támogatottsága tovább növekszik az országos fórumokon.

Vendégeink között tisztelettel köszöntöm régióink azon önkormányzati vezetőit, akik meghívásunkat elfogadták és ezzel is kifejezték a VEAB iránti érdeklődésüket. A megyei és városi önkormányzatok többsége rendszeresen segíti a régióban folyó tudományos tevékenységet és közéletet, amit ez úton is szeretnék megköszönni, kérve további támogatásukat is.

Területi Bizottságunk az év folyamán nagy figyelemmel kísérte az Akadémiai Törvény megszületését, és az azt követő további munkálatokat, hiszen a szervezeti keretek és működési feltételek meghatározása közvetlenül érinti a

régióban élő, tudomány iránt elkötelezett tagjainkat. Ez a figyelem munkánkban is tükröződött.

A köztestületi jellegből következik, - és a törvény is előírja - hogy annak az akadémikusok mellett csak azok a tagjai, akik abba írásos nyilatkozattal, önkéntesen belépnek. Erre jogosult minden tudományos minősítéssel rendelkező magyar állampolgár, nevezetesen a tudomány doktorai és kandidátusai, akiket összefoglaló néven doktoroknak neveznek az új jogszabályok. A törvény életbe lépése után éppen ezért minden tudományos fokozattal rendelkezőt megkérdeztük, kíván-e tagja lenni az Akadémia köztestületének. Ezzel kapcsolatban arra ösztönöztük a régió minősített kutatóit, hogy küldjék vissza jelentkezési lapjukat. Nincs pontos információnk jelenleg arról, hogy milyen arányban jelentkeztek régióinkból a Köztestületbe, de tudjuk, hogy különböző okok miatt többen elmulasztották azt. Országosan a minősítettek mintegy 60 %-a lett tag, de ez az arány még növekszik, hiszen a jelentkezésnek nincs határideje.

Minthogy a törvény az akadémikusok mellett biztosítja a tudományos minősítéssel rendelkezők 200 képviselőjének a teljes jogú részvételét is a közgyűléseken, meg kellett választani e képviselőket. A jelölés - a szoros határidő miatt - a tudományos osztályokra hárult. Annak érdekében, hogy a régió képviselőjét elősegítsük, személyi javaslatokkal kerestük meg az osztályokat. Lehetséges, hogy ez nem jelentett többet, mint figyelemfelhívást a vidéken élő minősítettekre, mindenesetre az októberi közgyűlésre a 200 nem akadémikus képviselő közé régióinkból 10 fő került beválasztásra, ami megfelel annak az aráynak, amit régióink tudományos fokozattal rendelkező szakemberei képviselnek az országban.

Az Elnökségtől a nyár folyamán felkérést kaptunk, hogy a Területi Bizottság vegyen részt az Alapszabály véleményezésében, alakításában. Ennek során az első változathoz 34, a másodikhoz 8 módosító javaslatot tettünk, melyek egy része beépült a végleges szövegbe. Az Akadémia októberi rendkívüli Közgyűlése alapos vita, több mint másfél száz módosító indítvány megfontolása után elfogadta az Alapszabályt, ami a Törvényre épülve meghatározza az Akadémia belső szervezetét és működésének rendjét. A vitatott kérdések között volt néhány, ami nagyobb figyelmet váltott ki, illetve közelről érintette a területi bizottságokat. Így vita folyt akörül, hogy vajon azok a szakemberek, akik jelenleg tagjai az osztályok vagy területi bizottságok tudományos testületeinek, lehetnek-e köztestületi tagok akkor is, ha nem rendelkeznek tudományos minősítéssel, vagy sem. A köztestületi tagság feltételei között a Törvény egyértelműen előírja a tudományos minősítést, ezért a kérdésre nemmel kellett válaszolni, ami azonban nem jelenti azt, hogy tudományos fokozattal nem rendelkezők ne vehetnének részt a szakmai testületek munkájában. Sőt, az Alapszabály előírja, hogy "A bizottságok bevonják munkájukba a terület értékes elméleti és gyakorlati tevékenységet folytató, tudományos fokozattal nem rendelkező szakembereit is". Ezt külön is hangsúlyozni kívánom, hiszen szak- és munkabizottságaink tagjainak közel fele ez utóbbi kategóriába tartozik, és el szeretnénk kerülni, hogy félreértés

vagy félreértelmezés miatt bárki is kimaradjon bizottságainkból. Természetes tehát, hogy bizottságaink tagnévsorában semmiféle revízióra nem gondolunk, kivéve, ha valaki a régióból végleg eltávozik, vagy netán, bár arra jogosult, nem kíván tagja lenni a köztestületnek.

Vita folyt arról, hogy a minősítéssel rendelkező kutatók megválasztott képviselői a Közgyűlésen való teljes jogú részvétel mellett még milyen jogokkal rendelkeznek. Az Alapszabály úgy intézkedett, hogy a doktorok közgyűlési képviselői teljes jogú tagjai lesznek az osztályok illetékes szakmai bizottságainak, továbbá közülük osztályonként legalább 2-2 főt tanácskozó taggá kell választani. Nem került elfogadásra az a javaslat, hogy az Akadémia egyik alelnöke, főtítkárhelyettese s az osztályelnök helyettesek a nem akadémikus minősítettek közül kerüljenek ki, sem az, hogy a nem akadémikus közgyűlési delegáltak az osztályok tagjaiként működjenek.

A területi bizottságok szerepének fokozottabb elismertetését célozta az a javaslat, ami az első variánsban szerepelt is, nevezetesen, hogy a területi bizottságok elnökei legyenek tagjai az Akadémia Elnökségének. A végleges Alapszabály ezt a kérdést úgy rendezi, hogy évenkénti cserével, a területi bizottságok elnökei közül egy tanácskozó tagja lesz az elnökségnek.

Az Alapszabály szerint módosul az Elnökség szerepe a korábbihoz képest. A törvény által meghatározottan ez a testület az Elnök tanácsadó szerve, amit azonban a Közgyűlés más feladatokkal is felruházhat. Funkciójára vonatkozó számos javaslat közül csak az került be az Alapszabályba, hogy az Elnökség saját kezdeményezésére is állást foglalhat nagy jelentőségű, több tudományágazatot érintő tudományos, tudománypolitikai, társadalmi kérdésekben.

Nem fogadta el a Közgyűlés megyei tudományos testületek létesítésének lehetőségét, de nem zárta ki azt, hogy amennyiben egyes megyék az Akadémiától függetlenül ilyet szerveznek, azokkal a területi bizottságok együttműködjenek.

A területi bizottságok és a tudományos osztályok együttműködésének erősítését szolgálja az, hogy utóbbiak feladatai között is szerepel a területi bizottságok illetékes szakmai testületeivel való kapcsolattartás. Ennek kodifikálása előrelépés a korábbiakhoz képest, és további lehetőségeket jelenthet a vidék számára az országos tudományos közéletben való részvételre.

A területi bizottságokra vonatkoztatva azt lehet mondani, hogy az Akadémiai Törvény és az Alapszabály megerősítette nemcsak korábbi feladatkörüket és önállóságukat, de elfogadta azokat a kezdeményezéseket és jogosultságokat is, melyeket az utóbbi években elindítottunk és alkalmaztunk pl. a VEAB keretében. A következő év során szervezeti téren feladatunk az lesz, hogy működési szabályzatunkban mindezt rögzítsük.

Bármennyire fontos volt is a köztestületi működés alakításával kapcsolatos feladatokban való részvételünk, a VEAB munkájának zömét nem ez, hanem a tudományos közélet szervezésével összefüggő tevékenység jelentette.

Két központi szervezésű ankétot tartottunk 1994-ben. Egyik a régió közgyűjteményeiben folyó tudományos munka eredményeinek és lehetőségeinek

megvitatását, másik a régió néhány fontos, országos jelentőségű környezetvédelmi problémájának áttekintését célozta.

Az első ankét annak a korábbi kezdeményezésnek a folytatása volt, hogy a régió egy-egy nagyobb szakterületének intézményi vezetőit és kutatókkal is foglalkozó szakembereit összehívva, a főhatóság közreműködésével a kutatások és kutatók helyzetét megvitassuk.

A közgyűjteményekben, nevezetesen könyvtárakban, múzeumokban és levéltárakban folyó kutatások áttekintése azt mutatta, hogy igen sok tudományos érték van e három, a köztudat szerint inkább, szolgáltatás funkciójú területen. Az ott dolgozó szakemberek közül sokan végeznek rendszeres kutatómunkát, aminek sikerét nem annyira a jó feltételek vagy külső indítékok, hanem belső, szubjektív faktorok biztosítják. Az eredményesség itt is az egyéni kvalitáson és áldozatkészségen múlik, de más területekkel összevetve az objektív feltételek jóval mostohábbak, és anyagi motiváció alig játszik szerepet. Az ankét egyértelmű konklúziója az volt, hogy ezekben az intézményekben az alapvető tudományos-szolgáltató funkció színvonalas ellátása csak akkor biztosítható, ha a munkatársak minél nagyobb száma végez rendszeres tudományos munkát is. Az eredmények erkölcsi elismerése és az ambíciózus munkatársak jobb anyagi támogatása az intézmény, a főhatóság, az önkormányzatok és a Területi Akadémiai Bizottság közös feladata kell legyen.

A környezetvédelemmel foglalkozó ankét két kérdésre irányította a figyelmet: a légköri szennyezés országos mutatóit és azon belül a veszprémi viszonyokat tette vizsgálat tárgyává, másrészt, a régió ugyancsak túlmutató, a Balaton jelenlegi vízminőségét és környezeti állapotát jellemző viszonyokat elemezte. A Balaton védelme azért került újólágy reflektorfénybe, mert az utóbbi néhány évben ismét a vízminőség rohamos romlásának jelei mutatkoztak, ugyanakkor az országos figyelem csökkent ez irányban. Az ankét következtetése az volt, hogy a korábban elhatározott vízvédelmi intézkedések végrehajtása mellett elengedhetetlen a kutatás többoldalúvá tétele, beleértve a vízgyűjtőről és a légkörből származó kémiai szennyezés vizsgálatát is, valamint a környezetszennyezés rendszeres monitorozását és a vízminőségre káros hatások hatékonyabb elhárítását. Mindezt csak kiemelt országos program biztosíthatja.

Előkészítés alatt áll egy harmadik ankét megszervezése is, aminek tárgya a régióban dolgozó kutató értelmiség erkölcsi és anyagi megbecsülésének helyzete lesz. A felmérés és az adatok feldolgozása befejeződött, előreláthatóan február első felében kerül megvitatásra.

Szak- és munkabizottságaink az év során 108 tudományos ülést tartottak. Ezek közül, a sokszínűség jelzésére is, csak néhányat szeretnék kiemelni azzal, hogy bizottságaink teljes körű tevékenységét majd az 1995-ös VEAB értesítő mutatja be.

Az Agrártudományi szakbizottság Nyugat-Dunántúl környezet- és tájvédelmének műszaki kérdéseit tűzte napirendre az Akadémia Agrárműszaki bizottságával közös rendezvény keretében. Ennek során egy speciális kérdéssel

foglalkoztak: a mezőgazdasági művelés és gépesítés összhangjának megteremtésével, valamint az agrotechnikai és egyéb környezetkárosító hatások mérséklésével.

A Bányászati, földtudományi és energetikai szakbizottság a Bakonyi Bauxitbánya környezetvédelmi tevékenységéről és Ajka térségének környezeti állapotáról rendezett tudományos ülést.

A Biológia szakbizottság hagyományosan társrendezője volt a tihanyi Hidrobiológus Napok-nak, a Magyar Biológiai Társasággal karöltve pedig a Balaton zoológiai kutatásának újabb eredményeiről szervezett beszámolót.

Az Erdészeti szakbizottság munkabizottságai a biomassza energetikai hasznosításával, az erdőfeltárás helyzetével és a faipar privatizációjának kérdéseivel foglalkoztak és foglalmaztak meg ajánlásokat e témákban.

A Gazdaság-, jog- és társadalomtudományi szakbizottság az Akadémia IX. Osztályával, és a Komárom-Esztergom megyei önkormányzat támogatásával szervezett nagysikerű jövőkutatási konferenciát Komáromban, míg munkabizottságai joggyakorlati és önkormányzati kérdésekkel, az erdők privatizációjával, a pragmatizmus, idealizmus és materializmus aktuális kérdéseivel foglalkoztak üléseik keretében.

A Kémiai szakbizottság részt vett a Magyar Vegyészeti Múzeumban tartott, Dr. Papp Elemér neves elektrokémikus munkásságát méltató emlékülés szervezésében.

A Környezettudományi és területfejlesztési szakbizottság munkabizottságai a nemzetközi környezeti jog egyes kérdéseivel, a régió hulladék gazdálkodásával és energetikai kérdésekkel foglalkoztak.

A Matematikai és rendszerelméleti szakbizottság ülést szervezett a mérnökök matematika képzéséről, valamint a vegyészmérnöki gondolkodásmódról a számítógépi intelligencia és a rendszerelmélet tükrében.

A Műszaki szakbizottság és munkabizottságai fémes szerkezeti anyagok fejlesztéséről, az oxidnitrid üvegekről, ill. közlekedési projektekről és az erdészeti útépités helyzetéről és lehetőségeiről tanácskoztak.

A Nyelv- és neveléstudományi szakbizottság munkabizottságai az idegen nyelvi képzés pszichológiai-pedagógiai feltételrendszeréről, a pedagógia és a társadalom jövőképe témaköréről, valamint az ének-zenepedagógiai tevékenység hatékonyságának növeléséről szerveztek üléseket.

Az Orvostudományi szakbizottság márciusban és decemberben felolvasó ülést tartott, valamint szakbizottsági üléssel egybekötve a szombathelyi Markusovszky Kórházban folyó tudományos munkával ismerkedett meg. Munkabizottságai foglalkoztak az ólomexpozícióban dolgozók egészségvédelmével, a radioaktív izotópok mezőgazdasági és élelmiszeripari alkalmazásával, valamint konferenciát szerveztek a gyermekek állóképességéről.

A Történettudományi szakbizottság ill. egy-egy munkabizottsága több nemzetközi konferenciának volt társszervezője, így a balacai római villa és romkert kiállítás megnyitásának 10. évfordulója alkalmából rendezett

tanácskozásnak, a kézművesszakmák hierarchiájáról, valamint a dualizmus kori vállalkozó polgárságról szervezett szimpóziumnak.

A hézagos beszámoló is mutatja, hogy a régióban élénk tudományos élet folyt az év során. A rendezvények módot adtak a szakmailag közelálló kollégák számára egymás munkájának megismerésére, eredményeik megvitatására. Más szervekkel, különösen az akadémiai bizottságokkal közös rendezvények és a nemzetközi jellegű tanácskozások a VEAB tagok országos és nemzetközi tudományos életben való részvételét és szakmai ambícióik megvalósulását is segítették, hozzájárulva ezzel szakmai fejlődésükhöz és nem egy esetben tudományos fokozat megszerzéséhez is.

A tudományos élet eredményes szervezéséért köszönet illeti szak- és munkabizottságaink elnökeit, elnökhelyetteseit és titkárait, akik az új akadémiai ciklus első évében munkájukkal igazolták, hogy méltók arra a bizalomra, amit a bizottságok tagjai megválasztásukkor irántuk kinyilvánítottak. Annál inkább indokolt a köszönet, mert a korábbi évekhez képest több energiát, kezdeményező és szervező munkát kíván a szakmai közélet fenntartása. Ennek részben gazdasági okai vannak, mert a sokszor kényszerű, anyagi érdekek felé való orientálódás szüksége elnyomja a belső, tudományos készletet, különösen ha a külső motiváció is erőtlén. Másrészt, a gazdasági élet átrendeződése, kutatóhelyek megszűnése számszerűen is csökkenti a kutatással foglalkozók körét, így a VEAB munkájában résztvevőket is. Ezt az is jelzi, hogy munkabizottságaink száma ugyan nem csökkent, de a tagok névsora megrövidült és az egyes üléseken résztvevők létszáma is kevesebb lett. A korábbi 1700-as tagnévsorunk 1200 körülire változott, - igaz, ezen belül megnőtt a tudományosan minősített aránya. Mindez arra kell készítse bizottságainkat, hogy a minőséget helyezve előtérbe tartalmass, szakmailag színvonalas rendezvényeket szervezzenek, melyeken való részvétel és eszmecsere mindenki számára hasznos és tanulságos.

Az év során három kiadványt jelentettünk meg, és három van megjelenés alatt. Utóbbiak között az ankétok és egy felolvasó ülés anyaga szerepel. Az anyagi háttérrel főleg külső támogatás, részben a VEAB Tudományos Alapítványa biztosítja, annak alaptőkéje azonban meglehetősen szerény. Ez évben alapítványunkba összesen kevesebb mint 500 ezer forint került befizetésre önkormányzatoktól, vállalatoktól és magánszemélyektől, igaz, az önkormányzatok egy része támogatását nem az alapítványon keresztül biztosította. Mindenesetre az alapítvány működése az arra érdemes pályázatok díjazását és kiadványaink megjelentetését ebben az évben is fedezte, de a tevékenységet bővíteni nem lehetett.

Kulturális egyesületünk, a VEAB Klub keretében hét rendezvényt szerveztünk. Előadóként, beszélgető partnerként Földes István immonológust, Keviczky Lászlót, az Akadémia főtítkárát, Láng István akadémikust, Liszi Jánost, a Veszprémi Egyetem rektorát, Hanák Péter akadémikust és Csányi Vilmos etológust volt alkalmunk fogadni, továbbá tanulságos és hangulatos látogatást tettünk Várpalota környékén, valamint Várpalotán a Magyar Vegyészeti

Múzeumban. Az ezévi országos politikai történések, nevezetesen a két választás arra készítették bennünket, hogy kerüljük az esetleg politikai ízű vitákat kiváltó gazdasági és társadalmi témákat, de úgy gondolom, a jövőben nem korlátozhatjuk a klub programját a csak tudományos érdeklődést kielégítő, szakmai területekre.

Tisztelt Közgyűlés!

A Területi Akadémiai Bizottság, jóllehet meghatározott felépítéssel és tag-sággal rendelkezik, nem zárt, hanem nyitott szervezet, és ennek megfelelő tevékenységet folytat. Nyitottak vagyunk társadalmi környezetünkkel való kapcsolatokban, együttműködési készségben, kutatással foglalkozó szakemberek befogadásában. Nemcsak a régióan belül vagyunk nyitottak, hanem kifelé is, és munkánk fontos része a régióban folyó tudományos tevékenység országos és nemzetközi kapcsolatainak elősegítése, az ehhez szükséges körülmények kialakulásának, néha az igény felkeltésének előmozdítása.

A VEAB működése óta e tekintetben sokat változtak a feltételek, a lehetőségek és a célok, feladatok is. Húsz évvel ezelőtt az elszigeteltség fel-számolása volt a cél, nemcsak regionális vonatkozásban, de országosan is. A magyar tudomány országos szervezeteihez és kutatási programjaihoz való csat-lakozás épp oly törekvés volt a régióban, mint a nemzetközi tudományos élethez való közeledés és kapcsolatépítés országos szinten. Az ázóta eltelt időben, a nyolcvanas évektől kezdődően fokozatosan megszűnt az elszigeteltség, nemzet-közi kongresszusokon, külföldi folyóiratokban egyre rendszeresebben és nagyobb számban jelent meg a magyar tudomány képviselője, és ennek része volt régióan is. Egyre többen dolgozhattak külföldi intézményekben, mind több nemzetközi rendezvényt szerveztek Magyarországon, nem egy magyar tudóst választottak nemzetközi tudományos szervezetek vezetőségébe, és ezzel megkezdődött a nemzetközi tudományos életbe való integrálódásunk. A politikai változások eredményeképpen Európába, de az egész világ tudományos életébe való integ-rálódás országos programmá, és a tudományos eredmények hazai értékelésének egyik mutatójává is vált. Az integrálódással együtt már új feladat is megjelent a magyar tudomány előtt, ami tulajdonképpen feltétele is a sikeres integrációnak, ez pedig a versenyképesség. Csak akkor válhat külföldön egyenértékűvé a magyar tudomány, ha versenyképességét bizonyítja, csak akkor tudnak a magyar szakemberek egyenrangú partnerként részt venni a világban folyó tudományos és technikai fejlődésben, és tudják átültetni a nemzetközi tapasztalatokat idehaza, ha ismeretekben, kutatásokban és eredményekben lépést tartanak a legjobb szintet képviselőikkel.

A régióan folyó tudományos munka sokrétű, szakmák szerint eltérő jellegzetességekkel rendelkezik, a támasztható követelmények is eltérőek. Van-nak területek, melyekben csak a nemzetközi mezőny jelentheti az összehason-lítási alapot, mások, tématerületük miatt, a hazai, országos szinthez kell igazod-janak. Ez érvényes az intézményekben dolgozó és a szórványkutatók esetében is, amikor a tudományos eredmények színvonaláról beszélünk. Ugyanakkor tisztában kell lennünk azzal, hogy a VEAB-nak és az itt folyó tevékenységnek más

funkciója is van, mint a kiemelkedő tudományos teljesítményt nyújtók és eredményeik fórumhoz juttatása. Sokan vannak régiókban, akik számára a tudományos kutatómunka nem főfoglalkozás, hanem olyan kiegészítő tevékenység, amit saját értelmiségi létük és mindennapi szakmai munkájuk motivál. Számukra a régióban folyó tudományos közélet talán a legfontosabb kapcsolatot jelenti a szakma újabb eredményeivel. Ez az érdeklődés és a hozzá kapcsolódó alkotó szellemi munka ugyan nem a nagy versenypályán folyik, de az eredmények regionálisan vagy lokálisan hasznosulnak, vagy az illető mindennapi munkájának szívonálában mutatkoznak meg, és végső soron beépülnek a nagy tudományba, a társadalmi haladásba. Számukra, éppen úgy, mint a még kevés tapasztalattal rendelkező fiatalok számára is, nyitottak kell legyenek bizottságaink.

Nem fejezhetem be beszámolómat anélkül, hogy ne szóljak a tudományos fokozatokról és a tudományos minősítésről. Ma már többet lehet erről mondani, mint egy évvel ezelőtt. Az Akadémia januári közgyűlésén megalakul a Doktori Tanács, és ezzel egyidőben megszűnik a Tudományos Minősítő Bizottság. Az addig benyújtott kandidátusi és doktori munkákat a jelenlegi rend szerint bírálják el. Attól az időponttól azonban az első tudományos fokozatra az egyetemeken lehet majd pályázni, az ott érvényes doktori szabályzat szerint, míg az Akadémia Doktora címet, ami a jelenlegi nagydoktori fokozattal egyenértékű, a tudományos osztályok és bizottságaik szakmai véleményére alapozva az Akadémia Doktori Tanácsa adományozza. Ennek működési szabályzata januárban, a Közgyűlésen kell hogy elfogadásra kerüljön.

Az egyetemeken általában két úton lehet majd fokozatot szerezni: szervezett képzésben, doktori tanfolyamon való részvétellel, vagy önálló tudományos munkássággal, eleget téve meghatározott szakmai és nyelvvizsga követelményeknek. Minden egyetemnek ki kell dolgoznia doktori szabályzatát, ami azt is magában foglalja, hogy mely témában jogosult tudományos fokozat adására. Ezért aki a kandidátúra helyébe lépő egyetemi tudományos fokozatot kíván szerezni, annak tájékozódnia kell nemcsak az egyetemek eljárási szabályzatáról, de az ott elfogadott tématerületekről is, amit egyetemen kívüli szerv, az Országos Akkreditációs Bizottság hagy jóvá.

Tisztelt Közgyűlés!

Az 1994-es év lezárásakor azt szeretném kiemelni, hogy régiókban bizottságaink eredményes tudományos-szervező tevékenységet folytattak, rendezvényeikkel számos fontos kérdés megvitatására teremtettek fórumot, ápolták a kapcsolatokat mind a helyi szervekkel, mind az akadémiai bizottságokkal. Azt remélhetjük, hogy a megújult Akadémia mint köztestület keretei között az érzékelhető nehézségek ellenére munkánkat sikeresen folytathatjuk, és hozzájárulhatunk a magyar szellemi élet gazdagodásához, a tudományos szféra versenyképességének növekedéséhez, és azon keresztül a társadalmi, gazdasági fejlődéshez is. Ehhez kívánok valamennyiőnknek jó egészséget, sok sikert.

Michelberger Pál, az MTA rendes tagja, az MTA alelnöke felszólalása

Elnök Úr! Igen Tisztelt Közgyűlés! Hölgyeim és Uraim!

Nagyon nagy megtiszteltetésnek tartom, hogy részt vehetek a Veszprémi Területi Bizottság közgyűlésén, és némi önkritikával vallom be, hogy az alelnöki periódusnak a 3. évét kezdjük meg lassanként és első alkalommal vagyok még csak Veszprémben. Elnézést kérek, hogy Miskolc, Debrecen, Szeged már sorra került, Veszprém még csak most került sorra, de jobb később, mint sohasem.

Salánki elnök úr beszámolója az Akadémia, a Veszprémi Akadémiai Bizottság tevékenységéről, az Akadémia egészének a tevékenységéről rendkívül részletes és sokoldalú volt, ezért nem szükséges kiegészítenem, ami a múltat illeti. Néhány tájékoztatást adnék az igen tisztelt Közgyűlésnek, hogy hogyan képviseli az Akadémia vezetése, az Elnökség, a Vezetői Kollégium a jövőndőt. Ez tulajdonképpen annak a beszámolónak amit Salánki elnök úr volt szives adni, folytatásának tekintendő. Eldöntésre került, hogy januárban lesz az Akadémia közgyűlése. A törvény eredetileg a rendkívüli közgyűlés után két hónapot írt elő, azonban a feladatok végrehajtását tekintve kiderült, hogy lehetetlen december hónap folyamán, az Akadémia közgyűlését végleges formában megszervezni. Hiszen meg kell választanunk a 200 tagot. Az a 200 tag, akit most választunk, azok három esztendőre szóló közgyűlési képviselője a doktoroknak, tehát a kandidátusoknak, illetve az akadémiai doktoroknak. Ezt a választást le kellett bonyolítani. Jelölőbizottságot kellett felállítani, akik javaslatot tesznek a Doktori Tanács tagjaira, a ÁKT-ra az Akadémiai Kutatóintézeti Tanácsra, a közgyűlés által választandók tagjaira, a Vagyonkezelői Kuratórium megfelelő tagjaira, a főtitkár helyettes személyére, aki bejelentette távozási szándékát ez év decemberével. Ennek a jelölőbizottságnak működni kellett, a jelölőbizottságnak bizonyos közvéleménykutatást kellett végeznie, ezen felül a közgyűlésen a törvény szerint be kell terjeszteni ezen bizottságoknak (pl. az Akadémiai Doktori Tanács) működési szabályzatát is. Egy olyan bizottság, amelyet még meg sem választottunk, amelyiknek doktorok is tagjai lesznek, és még a saját szabályzatát is el kell készítenie, aligha tudta volna feladatát teljesíteni. Jól lehet ezek a bizottságok még nem álltak föl, a jelölések megtörténtek, a 200 fő tag választása is megtörtént. Öszintén szólva még nem tudom kik kerültek be a 200 tagként, de tudomásom szerint ezen a héten volt titkos szavazás - közjegyző jelenlétében történő - felbontása. Ma már eldőlt, hogy az egyes tudományterületeket kik, mely doktorok fogják képviselni, és a jogászakadémikusok, jogászdoktorok foglalkoz-

tak a doktori szabályzat, az ÁKT és a Vagyonkezelői Kuratórium szabályzatának kidolgozásával is, tehát előzetes anyagok rendelkezésre állnak.

Most mindezt a körülményt mérlegelve, az elnökség a Vezetői Kollégium javaslatára, és az elnök úr javaslatára úgy döntött, hogy január 19-én és január 20-án lenne az Akadémia közgyűlése, ahol megválasztásra kerülnek az új 200 doktor jelenlétében az említett bizottságok tagjai és a főtitkár helyettes személye. Elfogadásra kerülnek a bizottságok elnökeinek előterjesztésében a megtárgyalandó doktori, ÁKT és Vagyonkezelői Kuratóriumi Szabályzatok. Ez meglehetősen nagy feladat erre a két napra, ezért az Elnökség úgy határozott, hogy nagyon szoros ügyrendet alkalmaz a közgyűlésre, kicsit hasonló ahhoz, mint amilyen az októberi rendkívüli közgyűlésen volt. Tehát kellő időben megkapják a közgyűlési tagok, (doktorok és akadémikusok) a vonatkozó anyagokat, tervezeteket. Ehhez szövegmódosító írásbeli észrevételt lehet fűzni, amely elősegíti az egyes bizottságok vezetőinek a szabályzatokra vonatkozó előterjesztését.

Második ilyen gondolatkör, amiről tájékoztatást szeretnék adni, a májusi közgyűlés, amelyiknek kiemelt feladata 18 új levelező tag választása és természetesen nem korlátozottan a levelező tagoknak rendes taggá választása. Azért 18 kérem szépen, mert a törvény és a szabályzat betűjéből az következik, hogy a közgyűlés időpontja előtt két hónappal betöltött 70. életév az, amelyik az életkor korhatárt meghúzza és nem az adott év december 31. Tisztában van az Elnökség, Elnök úr, a Vezetői Kollégium azzal, hogy ez bizonyos értelemben új szituáció, hiszen mindenki 30-ról tudott, ami december 31-ig terjedő időszakra volt érvényes. De a jelen szituációban, amikor új törvény van és új alapszabályok, ezeknek a betűjét is be kell tartani, máskülönben joggal vádolhatnak bennünket törvénytiséssel. Mivel az osztályok mintegy 30 főre készültek fel, az új helyzet durván felezi a lehetőségeket. Az Elnökségnek az az előzetes álláspontja, hogy 1996-ban ismételten tartanánk levelező tagválasztást, ami azt jelentené, hogy a 18 mellé újabb, kb. 18 tag választható. Nem tudok pontos számokat mondani. Pannonhalmi úr, az elnök úr titkárságán most végzi a felmérést és egész pontos számok a legközelebbi elnökségi ülésre fognak rendelkezésre állni. Az a kérése az Elnökségnek mindenkire, hogy szíveskedjete megérteni, a törvény betűjéhez ragaszkodnunk kell.

Ugyancsak ennek a közgyűlésnek a feladata az, hogy megbeszéléseket és tárgyalásokat folytasson a Kormányhoz benyújtandó éves elnöki tájékoztató tekintetében is (az Akadémia éves munkájáról). Talán emlékeznek a kollégák rá, hogy a törvény előírja azt, hogy az Akadémia elnöke évenként tájékoztatást ad a Kormánynak az Akadémia tevékenységéről, az Akadémia alatt most már a nagy Akadémiát értve, tehát a mintegy 6000 főnyit kitevő köztestületi tagot is beleértve, természetesen az Akadémia intézményét és az akadémikusokat is. Ugyancsak megbeszéléseket kell folytatnunk - és itt van nagy jelentősége a Nagy Akadémiának - az Országgyűlés számára két évenként készítendő jelentésről is, amely nem az Akadémia tevékenységét hivatott az Országgyűléssel megis-

mertetni, hanem a magyar tudományos élet helyzetét. És ebben a tekintetben nagyon szerencsés, hogy a Nagy Akadémiával állunk szemben, hiszen remélhető, hogy ez a 6000 köztestületi tag tényleg lefedi már a magyar tudományos életnek minden lényeges területét, ha nem is teljes egészében, de legalább érintőlegesen.

Sajnálatos, de a májusi közgyűlésen ismét foglalkoznunk kell jogi kérdésekkel, ügyrendi kérdésekkel. Alapszabályunk van, a különböző bizottságoknak is lesz alapszabálya, ügyrend és eljárási rend azonban még nem létezik. (Már dolgoznak a jogászakadémikusok és jogászdoktorok ezen is). Sajnos ezzel is hosszú időt kell majd eltöltenünk. Szerencsére azonban erre nincsenek kétharmados szavazási arányok előírva, az ügyrendek ennél alacsonyabb rendű jogszabályok, így itt egyszerű többségi szavazással tudunk eredményre jutni. Remélhetőleg ezzel le tudjuk zárni a jogászokodás időszakát.

És kérem itt elérkeztem a harmadik kérdéskörhöz, amit az elnökségen nagyon sokan felvetettek (de nemcsak az elnökségen, hanem beszélgetve a Nagy Akadémia különböző rétegű tagjaival is), hogy ideje volna most már az Akadémia igazi feladatával foglalkozni (és nem alapszabályt, nem ügyrendet alkotni, nem választani és jelölni), azzal ami az Akadémiának alapfeladata: a tudománnyal azért, hogy az ország számára némi hasznot hajtsunk. Azzal, hogy ügyrendet alkotunk, ugyan a működés alapvető feltételeihez hozzájárulunk, de a tudomány művelése nélkül és a tudomány művelése helyett művelve ezeket, csak fogyasztjuk az ország pénzét, és nem hozunk olyan eredményeket, amelyekből az ország gazdaságilag profitálni tudna. A jövőendő működéssel kapcsolatban találkozunk olyan gondolattal is, hogy vajon ez az új rendszer, a köztestület létrejötte és a sűrű közgyűlés - esetleg évente kétszer is - nem vonja-e el a régióktól az erőket, nem viszi-e el a hadra fogható tudományos erőket a budapesti központba, a "vízfejbe", és nem fog-e elsorvadni a régióknak az eddigi működése, és nem alakul-e ki valamilyen még erősebb Budapest centrikusság? Úgy érzem, hogy nem. Ha ténylegesen sorra fog kerülni valamelyik közgyűlésen, vagy elnökségi ülésen a jövőendő érdemi munkának a formája, módszere és keresni fogjuk azt, hogy hogyan lehet a köztestületben dolgozó 200 választottat és a köztestületben közvetlenül nem megjelenő 6000 köztestületi tagot megmozgatni, akkor én azt hiszem, hogy egyetlen egy olyan minta van amelyiket példának lehetne venni és amelyikből ki lehetne indulni, ez pedig a régiókban működő területi bizottságoknak a munkamódszere. Hiszen ismerem a miskolcit, ismerem most már a debrecenit, ismerem a szegedit, és a jelentésekből ismertem a Veszprémi Területi Bizottság munkáját is. Itt ezekben az akadémiai bizottságokban valósult meg (mielőtt az törvényileg szabályozva lett volna), a Nagy Akadémia, amelyikbe nemcsak az akadémikusok, hanem a doktorok (a most értelmezett doktorok), és esetleg a nem doktorok is résztvesznek. Az Akadémia Elnökségének, a közgyűlésnek ha mintát akar keresni, ha módszert akar keresni a jövőendő feladatok megoldására és a köztestület működtetésére, akkor egyetlen egyet tehet, ezekhez a regionális területi bizottságokhoz kell fordulnia. Ezeknek az elnökeit, ezeknek titkárait, - volt és jelenlegi elnökeit, titkárait - kérdezi meg, hogy ti

hogyan csináltátok ezt? A regionális szervezetek működtették a tudományosan minősítettéket az Akadémia és az adott régiók tudományos feladatainak megoldása érdekében.

Ha ez a minta, akkor ezt a mintát meg is kell őrizni, mert hiszen az itt felhalmozott tapasztalatokat elveszítenénk, ha szétbontanánk a bevált szervezeteket. Meg kell őrizni az eredményesen működő szervezeteket. Inkább a módszereket kellene valamilyen módon Budapesten is érvényesíteni, nem úgy hogy a veszprémieket vagy a debrecenieket visszük oda, hanem a Pesten élő köztestületi tagokat kell megmozdítanunk az Akadémia bizottsági hálózatán keresztül. Egy további dolgot azonban mindenképpen el kell határozni majd az Elnökségnek vagy a Közgyűlésnek, amikor a munkamódszerről lesz szó, az Akadémia bizottságait, szakmai bizottságait és a regionális bizottságokat közelebb kellene hozni egymáshoz. Hiszen ezeknek paralel szervezeteik vannak. Létezik pl. egy Gépszerkezettani Bizottságunk, a Magyar Tudományos Akadémia VI. osztályán, ennek biztos, létezik egy párhuzamos szervezete Miskolcon, (Szegeden nem biztos, Debrecenben valami halvány mása megjelenik, megjelenik egy halványabb mása Veszprémben is), de nincsen közvetlen kapcsolat a Gépszerkezettani Akadémiai Bizottság, a miskolci hasonló terület, a debreceni, a veszprémi hasonló terület között, meg fog jelenni esetleg ez Pécsen is. Személyi kapcsolatok vannak, hiszen a személyek sokszor azonosak. Az említett példánál maradva: Terplán Zénó az alapító elnöke az Gépszerkezettani Akadémiai Bizottságnak és most a Miskolci Területi Bizottságot vezeti, tehát a személyi kapcsolat megvan, de ez nem biztos hogy mindenkire kiterjed, és nem biztos, hogy intézményes. Valamilyen módon meg kell oldani ennek a jogi, szervezési oldalát, ami egy új feladat lesz.

Köszönöm szépen, hogy meghallgattak. Én e kérdésekről szerettem volna tájékoztatást adni. Ha a későbbiekben vita vagy további kérdések felmerülnek, akkor természetesen rendelkezésre állok. Köszönöm a türelmüket.

Analogikai szuperszámítógép és bionikus szem; programozható, mesterséges látórendszerek

Roska Tamás, az MTA levelező tagja, a VEAB tagja

Tisztelt Közgyűlés!

Köszönöm szépen a megtisztelő felkérést erre az előadásra és a rendelkezésemre álló 25 percben szeretném összefoglalni azokat a lényegesebb gondolatokat, amelyeket ezen a szakterületen, magam, munkatársaim, vagy mások végeztek. Természetesen szeretném ezt úgy összefoglalni, hogy abban a szakmailag széles körben, amit a jelenlévők jelentenek, érthetővé és lehetőleg világossá váljanak azok a gondolatok, amelyekkel egy szűk körben foglalkozunk.

Amikor azt mondjuk, hogy számítógép, akkor már jó harminc éve mindig digitális számítógépre gondolunk. A számítógép és a számítás fogalmába egyre szélesebb feladatkör tartozik. Egy ilyenfajta számítás az is, ha például azt figyeljük, hogy egy galamb felismeri a párját a másodpercek törtresze alatt, akár ezer más galambból. De mondhatnék egy másik példát, hogy amikor egy családi képet vagy egy fényképet, ahol sok személy van megnézünk, akkor a közeli ismerősünket, mondjuk a nagymamát felismerjük. Erre szokták azt mondani, hogy vannak nagymamasejtek, tudniillik a nagymamánkat rögtön észre vesszük a képen. Nem elemezzük a képpontokat, nem vizsgáljuk meg, hogy milyen a fülek görbülete, vagy a szemek állása, hanem rögtön észre vesszük.

A számítógép, a digitális számítógép indulásakor, egy nagyon lényeges dolgozat motivált sokakat; ez a híres 1943-as McCulloch-Pitts féle dolgozat, amely a neuron modelljét, mint egy küszöblogikát építette fel. Nagyon nagy volt az öröm, hiszen, ha a neuronok küszöblogikaként működnek, - akkor már ismert volt Church híres tézise - ilyen elemi logikai alkatrészekből minden elképzelhető gép, digitális logikai gép kialakítható. És az a tézis is, miszerint minden ember által kigondolható algoritmus megvalósítható ezeken a Turin-gépeken vagy μ -re kurzív függvényeken.

És ezek után, amikor Neumann János megfogalmazza a mai értelembbe vett tárolt programozható gépet, akkor leírja azt, hogy ez a digitális opció, ez csak az egyik a lehetségesek közül. Azonban a technológiai fejlődés, az elektronikának a fejlődése, olyan irányt vett, hogy a digitális működés egyeduralkodóvá vált. 1948-ban fölfedezték a Bell Laboratóriumban a tranzisztort, majd 1960-ban megjelenik az integrált áramkör, és 1960 óta megindul ennek a technológiának az ipartörténetben szinte egyedülálló fejlődése. Ez azt jelenti, hogy minden évben egyetlen

egy chipre kb. kétszerannyi tranzisztort, elemi funkciót lehet rátenni, mint az előző évben. Namost már 1960-ban rátettek egy helyett két tranzisztort, tíz év múlva kettő a tizedikent, tehát ezret, és az a háromezer tranzistoros kis számítógép, amit létrehozta az 1970-es években, azaz 1972-re, (mire háromezer tranzistor került egy chipre), ez volt a híres mikroprocesszor, a kis számítógép egyetlen chipen. Tíz év után már kísérleti laboratóriumban, millió tranzistorral foglalkoztak, ma pedig a laboratóriumokban százmillió tranzistor van egyetlen chipen. Ez a hihetetlen fejlődés hamar elhozta azt az időt, amikor közel annyi elemi funkciót lehet már betenni egy asztali gépbe, mint amennyi neuron egy agyban van.

Ekkor derültek ki - a 80-as évek közepén - azok a problémák, amelyek nem oldhatók meg egyszerűen - esetleg csak évnyi idő alatt - ezeken a nagy számítógépeken sem. Nem oldhatók meg, mert a probléma gyökere más. Ha pl. az a feladatunk hogyha mondjuk egy kanadai 50 dolláros rajta van egy xeroxgépen, akkor a gép automatikusan ne működjön, vagy ha van egy olyan feladat, hogy egy karcos képből az eredeti képet vissza kellene állítani nagyon gyorsan, akkor persze ezt is meg lehet csinálni, pixelenként, tehát képpontokként pl. egy 1000x1000 felbontásos képen. Ekkor mind az egymillió kis ponton végigmegyünk és elkezdjük nézegetni, hogy hogyan lehet rendbe tenni a képet, de egy ilyen megoldásnál már érezzük, hogy ez egy kicsit más, mint a megszokott számítási feladatok. Vagy, ha pl. generálni akarunk auto-hullámokat, kémikus kollégák, az ún. Belusov-Zsabortinszkij reakcióból tudják, hogy ez milyen fontos. Ami nagyon gyorsan zajlik le az anyagban, annak a hullámnak a generálása már nem olyan egyszerű feladat egy számítógépen.

Vagy ha még eggyel lépek tovább: meteorológiai problémáknál merült fel először, hogy vannak olyan jelenségek, olyan jelek, amelyek sem nem periodikusak, sem nem konstanshoz tartóak, hanem kaotikusak. Namost, egy kaotikus jelnek a generálása, nagyon sok ideig tart ma digitális szuperszámítógépeken is, de négy-öt kis analóg, folytonos működésű nemlineáris alapelemmel ezek stabilan generálhatók egy pillanat alatt. 1982-83 táján a Bell Laboratóriumban John Hopfield és munkatársai azt mondták, hogy ha már sok olyan feladat van, amely nem illik bele ebbe a digitális paradigmába, közben 1943 óta kiderült, hogy a neuronmodellek sem olyan egyszerűek és digitálisak, mint ahogy azt elképzelték, akkor nézzünk egy kicsit bonyolultabb neuron modellt. Próbáljuk ezt a neuronmodellt elektronikusan, tranzistorokkal megcsinálni. Ha már több millió tranzisztort rá tudunk tenni egyetlen chipre, akkor használjuk ki ezt a lehetőséget. És nagyon érdekes, hogy ilyen egyszerű, de a küszöblogikánál bonyolultabb neuronmodellekkel milyen érdekes feladatokat lehetett megoldani. Olyan feladatokat, - gyorsabban, hatékonyabban, egyszerűbben - amelyeket korábban nagyon nehézkesen lehetett megoldani. És már itt szeretném a figyelmet felhívni, hogy természetesen nem arról van szó, hogy a digitális gépekkel (logikai gépekkel) nagyszerűen megoldható feladatoknak lesz majd még egy jobb változata, hiszen bebizonyítható, hogy az alapvető logikai művelet sorok elvégzésére nincs

jobb, nincs hatékonyabb, nincs a chipen gyorsabban, hatékonyabban megoldható mód, mint a digitális (nem is érdemes pl. semilyen adatbázis kezelő rendszert másképp csinálni). Azonban a feladatoknak azon részét, amit ma inkább ember-szabásúnak, inkább természethez közelebb állónak tartunk, más módszerek alkalmazásával célszerű megoldani.

Ez az a bizonyos Hopfield féle neuroszámítógép, amely már egy kicsit bonyolultabb, analógnak is mondott, folytonos jeleket kezelő ún. neurális processzorokból épült fel. Ezekből az azonos processzorokból nagyon sokat kell alkalmazni. Itt a processzor-szám, ha 100 vagy 1000, ezek még a kis feladatok. Igen ám, de ezeket meg lehet csinálni, piciben. A következő kérdés pedig, hogyan lehet ezeket programozni, mi itt a program?

Az idegrendszer működésnek a mintájára, ahol az azonos neuronok közötti összeköttetések erőssége szabja meg, hogy mi a funkció, itt is (a mesterséges neurális hálózatoknál, az ún. neuroszámítógépekénél) a processzorok közötti összeköttetéseknek az erőssége adja meg a programot. Egy pár év alatt, 1982-90 között, sok ezer kis kutatócsoport kezdett el ezen a területen dolgozni, hogy felfedezzék, miről lehet szó. A kérdés az, mi a végeredmény. A végeredményt úgy lehet mérni, hogy mikor jelenik meg a kommerciálisan kapható neuro-mikro-processzor. 1992-ben az Intel cég, amely PC-kbe a mikroprocesszort is gyártja, kihozta az első ilyen neuro-chipet.

Egy probléma volt, hogy mindennel mindent összekötni a chipen nehéz. A természetben ez flottul, szépen megy, de egyetlen chipen a több száz millió összeköttetés nehezen gyártható. De 1988-ban a Berkley egyetemen, Chua professzor laboratóriumában azt mondták, hogy ne kössünk össze mindent minden-nel, hanem ha itt vannak ezek a kicsi processzorok egy rácson, akkor ugyanúgy, mint ahogy a látó szervekben pl. a retinában, csak a szomszédokat kössük össze. Ezek a processzorok csak egy véges környezetben kommunikálnak, ebben a véges környezetben van interakció. Természetesen mindegyiknek a saját véges környezetében. Elnevezték ezeket celluláris neurális hálózatoknak, CNN-nek. Akkor még a CNN nem a hírtelevízióról volt híres, mert még ez az Öböl-háború előtt volt. Ezen CNN hálózatokban a program az adott neuronnak a szomszédjaival való összeköttetés erősség mátrixa (templét). Ha ez az összeköttetés erősség mintázat sík-invariáns, akkor egy ilyen kis összekötött processzor hálózatban e mintázatot 19 számmal tudom jellemezni, ez adja meg a funkciót. Ha minden kis képelemhez tartozik egy processzor, úgy mint a retinában, akkor egy képfeldolgozó neuroszámítógépet kaptunk.

Kész a celluláris-neurális számítógépünk, és elkezdjük programozni. Mit jelent az, hogy programozni? Elkezdjük ezt a tizenkilenc számot variálni. A be-menő kép, amit érzékelünk - ugye képelemenként - az a minden kis neuron saját képelemén érzékelt fényerősség. A kimenő képet, a végeredményt, pedig a neuronok kimenetén kódolják. A mérnökök számára ez azt jelenti, hogy + 0,3 Volt a fekete, - 0,3 Volt a fehér, és az árnyalatok a kettő között vannak. Namost elkezdjük ezeket tervezni, mint egy Rubik kockán elkezdünk játszani, és akkor

pl. az derül ki, hogy ha nekem van egy ilyen bemenő képem, (ez egy 40x40 képpontú; tehát 1600 kis képpont, 1600 kis processzor van), akkor egy adott összeköttetés mintázat esetén a bemenő képből azt a kimenő képet kapom, amiből a függőleges vonalakat kivettük. Egy képből kivenni egy függőleges vonalat, ezen processzor tömbben, egy pillanat, egy mikroszekundum. És az érdekes az, hogy ez egy mikroszekundum akkor is, ha 20 függőleges vonal van és akkor is ha egy függőleges vonal van. De akkor is ha 20x20 képpontom van és akkor is, ha 100x100 képpontom van.

Ez az, ami pont az ellenkezője annak, amit megszoktunk a digitális számítógépeken. Vegyünk most már egy kicsit bonyolultabb feladatot, pl. azt mondom, hogy én egy textil mintán szeretném megtalálni a hibákat. Elsőre persze nagyon nehéz megtalálni a szakadásokat meg csomókat. Itt van egy kis szálszakadás, meg itt van egy kis csomó, ha jobban megnézi az ember. De hogyha egy ilyen mintázatot, a 19 számnak egy adott kombinációját (ahogy azt a biológusok mondják, a receptív mező szervezését) kiválasztom, és ráeresztem a képet a CNN hálózatra, akkor azt a képet kapom, ahol már jobban látszik, hogy itt van valami szálszakadás, itt meg valamiféle csomó. De még nem látszik elég jól, még egy másik mintázatot is kell hogy alkalmazzak, aminek az eredményén már jobban látszik, hogy szálvégek vannak. Tehát én egyetlen utasításnak most már egy ilyen templétet tekintek. Hogyan tudnék én ebből egy számítógépet, egy tárolt programot kialakítani, elemi képi vizuális utasításokból. Ekkor jött az a gondolat, hogy építsünk tárolt programú számítógépet épp ezekből a celluláris-neurális hálózatokból. Ezeknek még az a praktikus mérnöki előnye, hogy ugyanazon méretű chipen, amin az Intel chipben 64 vagy 100 mesterséges neuron van, a CNN organizációban 10000-t lehet elhelyezni, mert nincs minden mindennel összekötve. Továbbá az Intel chipen hiába tudunk egy mikroszekundum alatt megoldani egy feladatot, az újraprogramozás egymilliószor több idő, mint ami alatt a feladatot megoldottuk. Ezeknél az új CNN chipeknél, ugyanúgy egy mikroszekundum alatt lehet újraprogramozni, mint megoldani egy feladatot.

Ha van egy ilyen CNN nucleusnak nevezett kis sejtünk, kis elemi processzorunk, hozzáteszünk mindegyik kis sejthez kis lokális analóg memóriát, ami tárolja a közbelső eredményeket, kis lokális logikai memóriát, és ezen kívül kell egy kommunikációs egység, ami egy központból, egy központi vezérlőből ezt működteti.

Még néhány érdekes dolog és kész a tárolt programozható neuroszámítógépnek, a vizuális neuroszámítógépnek az elve, sőt ezekben a hónapokban készülnek sorra az első kísérleti chipek.

Ami a kihívás ezek után: jó, játszani tudunk néhány érdekes képfeldolgozási funkcióval, meg egy-egy képfelismerési funkciót meg tudunk csinálni, de tudunk-e tanulni a természettől?

Volt egy időszak a számítástechnikában, amikor azt hittük, hogy a gépeinkkel mindent meg tudunk csinálni - már csak egy-két év, és gondolkodó gépeink is lesznek. A 80-as évekre eljutottunk oda, hogy olyan messze vagyunk a

gondolkodástól, mint Makó Jeruzsálemtől. Szerényebben kezdtünk gondolkodni, próbálunk tanulni valamit a természettől, hiszen egy amőba is olyan funkciókat tud megcsinálni, másodperc tört része alatt, amire számítógépeink képtelenek. Itt nem a majmok, meg az emberek ügyességéről van szó, mert az amőbák is sokkal ügyesebbek bizonyos tekintetben, mint a mi digitális számítógépeink. Próbálunk tanulni a természettől. Namost, ez a CNN esetében nagyon egyszerű, mert azt mondjuk, hogy szinte a geometriát kell lefordítanunk. Az anatómiából kellene megtanulnunk, hogy a receptív mezőket hogyan tudjuk lefordítani. A látás amúgy is izgalmas, hiszen azt hisszük, hogy a látványon keresztül mindent megértünk. Világossá vált, hogy amikor mi nézünk egy látványt, akkor a vizuális kortextben egy sokképernyős színház-szerűen jelennek meg a látvány bizonyos leképezései, tehát adott irányban lévő vonalakat mutat pl. az egyik kép, a másik kép színeket mutat, a harmadik kontúrokat és így tovább. 30 valahány ilyen van, a mostani tudás szerint. Van olyan amiről nem tudjuk, hogy pontosan mi, csak tudjuk, hogy van. Ebben a sokképernyős színházban mi elkezdünk programozni, hiszen a tárolt programú CNN-t tudjuk programozni: most a sarkokat vegye észre, most a kontúrokat és így tovább.

Ha van egy ilyen tárolt programozható vizuális mikroprocesszorunk, akkor a biológiából tanult funkciókat mesterséges algoritmusokkal kombinálva jutunk el a bionikus szemhez. Csodákra leszünk képesek? Csodákra persze nem vagyunk képesek, de néhány érdekes funkciót meg lehetett csinálni. Én itt egy pár egyszerű képet szeretnék felvillantani. A forma, a mozgás, a szín és a mélység közül mind a négyre vannak példáink, ahol le lehet fordítani az ismert a neuroanatómiát és funkciót mesterséges algoritmusokra. Hámori József professzor kutatócsoportjával közösen dolgozunk ezen. Még látási illúziókat is be tudunk egyszerűen programozni. De valódi, hasznos feladatokra is lehet ezt alkalmazni. Egy nagyon hasznos és nagyon szerencsés alkalmazás az, amit most ezekben a hetekben kezdtünk el az Országos Onkológiai Intézetben Liszka György professzor útmutatásai szerint telepíteni. Az ún. mammogram detekcióban radiológusok számára nehezen kideríthető, és éppen az emlőrák korai szakaszában nagyon pontosan felderítendő szimptómák detekciója a cél. Erre dolgoztunk ki CNN alapú módszert, amit most kezdenek kísérletileg alkalmazni.

Röviden ennyi a történet, köszönöm szépen a szíves figyelmüket!

Az 1994. évi pályadíjak eredményeinek ismertetése

Hlavay József, a kémiai tudomány doktora, a VEAB tudományos titkára

Elnök Úr! Tisztelt Közgyűlés! Hölgyeim és Uraim!

Orosz Sándor alelnök úr helyett ismertetem az 1994. évi pályázatok eredményeit. A díjat nyert kutatók neveinek ismertetése előtt, röviden összefoglalom az elmúlt években értékelt pályázatok eredményeit. 1990 és 1994 között 175 pályázatot nyújtottak be a VEAB különböző szakbizottságaihoz. Ez éves átlagban 35 pályázatot jelent. A 175 pályázatból 113-t, a pályázatok 65 %-t díjazta a Veszprémi Akadémiai Bizottság.

A bírálati rendszer lényege az, hogy minden pályaművet hat kérdés alapján, 0-5 pont között értékelnek, így az elérhető legmagasabb minősítés 30 pont. Ez az objektív bírálati rendszer megkönnyítette a zsűri dolgát. Az elbírálás során először két szaklektor értékelt (ők pontosan az ismertetett módon) majd a szakbizottság elnöke, a VEAB egyik alelnöke, végül a VEAB testülete tesz javaslatot a pályadíjakra. 1994-ben 32 pályázat érkezett, ebből a zsűri 18 művet talált díjazásra érdemesnek.

Az alábbiakban ismertetem az idei pályamunkákkal kapcsolatos összefoglaló adatokat.

A pályamunkák szakbizottság szerinti megoszlása

Szakbizottság	Benyújtott	Díjazott	Összeg (ezer Ft)
Agrártudományi	3	2	35
Biológiai	2	1	30
Gazdaság-, jog és társadalomtudományi	10	8	165
Környezettudományi és területfejlesztési	2	0	0
Matematikai és rendszer- elméleti	2	2	35

Műszaki	1	0	0
Nyelv- és neveléstudományi	4	1	15
Orvostudományi	3	2	45
Történettudományi	5	2	35
Összesen:	32	18	360

A pályamunkák megyék szerinti megoszlása

Megye	Benyújtott	Díjazott	Összeg (ezer Ft)
Fejér	3	1	20
Győr-Moson- Sopron	5		65
Komárom-Esztergom	3	2	30
Vas	6	6	130
Veszprém	8	2	45
Zala	5	3	50
Régióon kívül	2	1	20
Összesen	32	18	360

A pályamunkák díjankénti megoszlása

Díj	Pályamunka	Összeg (ezer Ft)
I.	4	120
II.	6	120
III.	8	120
Összesen	18	360

A díjazott tanulmányok

AGRÁRTUDOMÁNYI SZAKBIZOTTSÁG

II. díj

Dr. Horváth István, Győr

Meliorációs beruházások története és rövid hatáselemzése Győr-Moson- Sopron megyében

III. díj

Dr. Kocsondi József, Keszthely és Dr. Lakner Zoltán, Budapest

A vállalati struktúra és az agrárkereskedelem történelmi összefüggései 1945 előtt Magyarországon

BIOLÓGIAI SZAKBIZOTTSÁG

I. díj

Dr. Vig Károly, Szombathely

A Nyugat-magyarországi peremvidék levélhogár faunájának alapvetése

GAZDASÁG-, JOG- ÉS TÁRSADALOMTUDOMÁNYI SZAKBIZOTTSÁG

I. díj

Dr. Beszteri Béla, Veszprém

Civilizációs válság vagy a globális korszak civilizációja

I. díj

Dr. Mészáros Károly és Dr. Várhelyi István, Sopron

Észak- és Nyugatlunántúl egyes természeti erőforrásai és várható változásuk a jövőben

II. díj

Dr. Kocsondi József, Keszthely és Dr. Lakner Zoltán, Budapest

A külföldi tőkebevonás hatása a magyar élelmiszeripar fejlődésére

II. díj

Somogyi Józsefné, Szombathely

Statusz és mobilitás a Vas Megyei Markusovszky Kórház szakdolgozói körében

II. díj

Dr. Varga József, Budapest

*A magyar bányászathoz elvégzett microergonómiai mérések eredményeinek
macroergonómiai felhasználása*

II. díj

Dr. Horváth Sándor, Szombathely

Jegyzőképzés Szombathelyen

III. díj

Páll György, Győr

Alapítványok Győr-Moson-Sopron megyében 1987-1993.

III. díj

Dr. Sutus Imre, Keszthely

Menedzser átlagkeresetek a vállalkozói és banki szférában

MATEMATIKAI ÉS RENDSZERELMÉLETI SZAKBIZOTTSÁG

II. díj

Dr. Péntek Kálmán, Szombathely

Általánosított projektív Klingenberg síkok

III. díj

Dr. Szalkai István, Veszprém

Egy és nagyobbbrésű mocsarak a kombinatorikus halmazelméletben

NYELV- ÉS NEVELÉSTUDOMÁNYI SZAKBIZOTTSÁG

III. díj

Dr. Török Tamás, Esztergom

A tanulói érdeklődés alakulása Esztergom iskolái

ORVOSTUDOMÁNYI SZAKBIZOTTSÁG

I. díj

Dr. Kajcsos Teréz és Dr. Molnár László, Szombathely
Vas megye lakossága egészségi állapotának és az egészségi állapotot befolyásoló tényezőknek az alakulása 1960-1992 között

III. díj

Dr. Turay András és Dr. Horváth Boldizsár, Szombathely
Psychoszomatikus szempontok nőgyógyászati csonkító műtétek után

TÖRTÉNETTUDOMÁNYI SZAKBIZOTTSÁG

II. díj

Dr. Demeter Zsófia, Székesfehérvár
Herceg Batthyányi Fülöp enyingi uradalmának állattartása 1806-1870-ig

III. díj

Wagenhoffer Vilmos, Esztergom
Népességcsere Máriahalmon 1945 és 1949 között

II.

ESEMÉNYNAPTÁR 1994

január 13.

A Nyelvtudományi munkabizottság és a BDTF Magyar Nyelvészeti Tan-
székének rendezésében Molnár Zoltán Miklós kandidátusi értekezésének
munkahelyi vitája Szombathelyen.

január 14.

A Rendszertani és Ökológiai munkabizottság ülése a VEAB székházban.

január 19.

A Környezettudományi munkabizottságnak, a Magyar Hidrológiai Társaság
Vízkeimiai és Víztechnológiai Szakosztályának, a MKE Veszprémi Területi
Csoport Analitikai Szakosztályának és a MHT Veszprémi Területi
Szervezetének közös tudományos ülése a VEAB székházban.

január 25.

A Környezettudományi munkabizottság, az Energetikai munkabizottság és a
Bakonyi Erőmű Rt. tudományos ülése az ajkai Bakony Hőerőmű Rt.
művelődési házában.

január 25.

A Műemléki munkabizottság ülése Budapesten.

január 27.

A Kardiológiai munkabizottság ülése a VEAB székházban.

január 28.

A Műszaki-fizikai munkabizottság előadói ülése a Veszprémi Egyetemen.

február 3.

Találkozó az új akadémiai ciklusban felkért szakbizottsági titkárok számára
a VEAB székházban.

február 3.

A Nyelv- és neveléstudományi szakbizottság munkaülése a VEAB szék-
házban.

február 3.

A VEAB Kulturális Egyesülete vezetőségének ülése a székházban.

február 4.

A Biológiai szakbizottság ülése a VEAB székházban.

február 13-14.

Az Országos Vérellátó Szolgálat szervezőbizottságának tanácskozása a
VEAB székházban.

február 16.

Kandidátusi értekezés védeése a VEAB székházban .

Józsa László és Kiss Lajos: Ipari marketing a '90-es években.

február 17.

A Szilikástechnológiai munkabizottság ülése a VEAB székházban.

február 17.

A VEAB ülése Keszthelyen a PATE Georgikon Mezőgazdaságtudományi Karán.

Napirend:

László Alfréd: Áttekintés a PATE Georgikon Mezőgazdaságtudományi Kara tevékenységéről

Salánki János: A VEAB szervezeti struktúrája 1993-1996.

A VEAB 1994. évi munkaterve

Orosz Sándor: Pályázati kiírások 1995-re

Hlavay József: A szak- és munkabizottságok működésével kapcsolatos kérdések

február 22-23.

A Veszprémi Egyetem és az University of Tulsa (USA) közös rendezésében szeminárium "Vezetői információrendszer" címmel a VEAB székházban.

február 24.

A Veszprém Megyei Csolnoky Ferenc Kórház Szülészeti-Nőgyógyászati Osztályának referáló ülése a VEAB székházban.

február 25.

A Néprajzi munkabizottság ülése a VEAB székházban.

március 1.

A Matematikai analízis és alkalmazási munkabizottság ülése a VEAB székházban.

március 7-9.

A Magyar Könyvtárosok Egyesülete nemzetközi konferenciája a VEAB székházban.

március 10.

A Kardiológiai munkabizottság munkaülése a VEAB székházban.

március 11.

A Gazdasági- és polgári jogi munkabizottság vitaülése Győrben.

március 16.

A Keresztény Értelmiségi Szövetségének összejövetele "Erkölc, jog, politika (jogalkotás erkölcs, jogalkalmazási erkölcs)" címmel a VEAB székházban.

március 18.

A Gazdaság-, jog- és társadalomtudományi szakbizottság ülése Tatabányán a Modern Üzleti Tudományok Főiskoláján.

március 21.

Salánki János, a VEAB elnöke és Dióssy László Veszprém polgármestere megbeszélése a Polgármesteri Hivatalban.

március 23.

A Zenetudományi munkabizottság ülése a VEAB székházban.

március 23.

A Közép-dunántúli Vízügyi igazgatóság és a Magyar Hidrológiai Társaság közös rendezvénye a VEAB székházban.

március 23.

Az Alkalmazott nyelvészeti munkabizottság ülése a Veszprémi Egyetem Angol Tanszékén.

március 25.

Az Orvostudományi szakbizottság felolvasó ülése a VEAB székházban.

március 12.

Habsburg Ottó a Nemzetközi Páneurópa Unió elnöke előadása "Magyarország csatlakozása az Európa Parlamenthez" címmel a VEAB székházban.

március 16.

A Szilárdásványbányászati munkabizottság ülése Budapesten.

március 25.

Az Orvostudományi szakbizottság ülése a VEAB székházban.

március 26.

A Broncho-Vaxom szimpózium a VEAB székházban az OM Laboratories Ltd. Tudományos és Információs Iroda rendezésében.

március 31.

A Mező- és erdőgazdálkodási munkabizottság első félévi összefüggése Budapest, az Agrárgazdasági Kutató és Informatikai Intézetben.

április 6.

A Veszprémi Megyei Csolnoky Ferenc Kórház Tudományos Bizottsága és a Csolnoky Ferenc Emlékbizottság közös rendezésében Csolnoky Ferenc emlékülés a VEAB székházban.

április 7.

A VEAB Kulturális Egyesület egyesületi ülése a Székházban.

április 7.

A Kulturális Egyesület klubestje a VEAB székházban. Vendég: Földes István : Öszintén az AIDS-ről.

április 7.

Az Energetikai és Hulladékhasznosítási munkabizottságok közös szimpóziuma "Anyag-Energia-Hulladék Energia-Hulladék-Anyag" címmel a VEAB székházban.

április 8-9.

Az Európai Kardiológiai Társaság NMR és Nukleárkardiológiai Munkacsoportja, valamint a Magyar Kardiológiai Társaság közös nemzetközi tudományos ülése a VEAB székházban.

április 12.

A Veszprémi Egyetem és a Magyar Hidrológiai Társaság közös rendezvénye a VEAB székházban.

április 12.

A Munkaegészségügyi és toxikológiai munkabizottság munkabizottsági ülése a VEAB székházban.

április 14.

A Neveléstudományi munkabizottság szakmai ülése Ajkán, a Vörösmarty Mihály Általános Iskola és Gimnáziumban.

április 15.

A Népegészségügyi munkabizottság tudományos ülése a VEAB székházban.

április 19.

A Geofizikai munkabizottság előadóülése a VEAB székházban.

április 20.

A Műszaki-fizikai munkabizottságnak előadói ülése Budapesten.

április 21.

A Kardiológiai munkabizottság ülése Tatán, a Városi Kórházban.

április 23.

A VEAB Alkalmazott Nyelvészeti munkabizottsága és az MTA Alkalmazott Nyelvészeti Bizottsága, valamint a VE Nyelvi Intézete közös szemináriuma "Az írás elsajátításának folyamata: gyerek-gép" címmel a VEAB székházban.

április 26-28.

A Matematikai és rendszerelméleti szaktanácsadói bizottság, az MTA Műszaki Kémiai Bizottsága és az MTA Műszaki Kémiai Kutató Intézet együttes rendezésében Műszaki Kémiai Napok '94 elnevezéssel konferencia a VEAB székházban.

április 27.

Gazdaság- jog- és társadalomtudományi szaktanácsadói bizottsága, az MTA IX. Osztálya és Jövőkutató Bizottsága, a Hegel- Fukuyama Társaság, Komárom Város Önkormányzata és a Komárom-Esztergom Megyei Önkormányzat közös rendezésében, tudományos konferencia Komáromban.

április 27.

A VEAB Energetikai munkabizottsága és a Környezettudományi munkabizottság közös szervezésében erőtöltő konferencia az ausztriai Dürhorn-ban.

április 28.

AVEAB Kulturális Egyesülete klubestje a VEAB székházban. Vendég: Liszi János: A Veszprémi Egyetem fejlesztési stratégiája.

április 28.

A Faipari munkabizottság tudományos rendezvénye Szombathelyen.

április 28.

A Kézművesipartörténeti munkabizottság felolvasótülése a Soproni Levéltárban.

április 29.

A Filozófiai munkabizottság tudományos tanácskozása a VEAB székházban.

április 29.

A Gazdasági és polgárjogi munkabizottság vitaülése a VEAB székházban.

április 29.

A Német-Magyar Orvosi Társaság rendezvénye a VEAB székházban.

április 30.

A Kardiológiai munkabizottság tudományos rendezvénye Tihanyban.

május 4.

A Környezettudományi munkabizottság és a MKE Veszprémi Területi Csoport Analitikai Szakosztálya közös tudományos ülése a VEAB székházban.

május 5.

A VEAB Iparrégészeti munkabizottsága és a Magyar Régészeti és Művészettörténeti Társulat közös rendezvénye Budapesten a Magyar Nemzeti Múzeum tanácstermében.

május 9-15.

A Gizella Napok rendezvénysorozat keretében Veszprém Városi Bélyeggyűjtő Kör bélyegbemutatója a VEAB székházban.

május 10.

A Mezőgazdasági üzemszervezési, valamint a Regionális és területfejlesztési munkabizottságok együttes ülése Mosonmagyaróvárott.

május 11.

A Veszprémi Egyetem Vegyipari Műveleti Tanszéke és a MKE Műszaki Kémiai Szakosztálya ankétja "Finomkémiai műveleti képzés '94" címmel a VEAB székházban.

május 13.

A Gizella Napok rendezvénysorozata keretében "Anyanyelv és nemzettudat" címen Lőrincze Lajos emlékkonferencia a VEAB székházban.

május 16.

A Környezetjogi- és környezetgazdasági munkabizottság ülése a Veszprém Megyei Bíróság nagytermében.

május 16-19.

A Településtörténeti munkabizottság, az MTA Régészeti Bizottsága, a Régészeti és Művészettörténeti Társulat és a Veszprém Megyei Múzeumi Igazgatóság nemzetközi konferenciája a VEAB székházban.

május 18.

Az Agrártudományi szakbizottság, az MTA Agrárműszaki Bizottsága együttes ülése a VEAB székházban.

május 18.

A Zenetudományi munkabizottság ülése a VEAB székházban.

május 18.

Keviczky László akadémikus, az MTA főtitkára látogatása az MTA Veszprém Területi Bizottságán, az MTA Műszaki Kémiai Kutató Intézetében és a Veszprémi Egyetemen.

május 19.

A VEAB Kulturális Egyesülete klubestje a VEAB székházban. Vendég: Keviczky László akadémikus.

május 20.

A Gazdaság-, jog- és társadalomtudományi szakbizottság szervezésében Tarr György kandidátusi disszertációjának munkahelyi vitája a VEAB székházban.

május 20.

A Szilárdásványbányászati munkabizottság ülése Tapolcán.

május 24.

A Szilikátechnológiai munkabizottság, Veszprémi Egyetem Szilikátechnológiai Tanszéke és a Szilikátipari Tudományos Egyesület tudományos fóruma a VEAB székházban.

május 25.

A VEAB Szociológiai munkabizottságának ülése Győrben.

május 25-26.

Az MTA Szerves Geokémiai Bizottsága tudományos rendezvénye a VEAB székházban.

május 25-26.

A Veszprémi Egyetem Vállalati Vezetés és Gazdaságtan Tanszék konferenciája a VEAB székházban, az "Embei tőke és vállalati kultúra" címmel.

május 27.

A tudományos munka helyzete és lehetőségei a régió közgyűjteményeiben címmel VEAB ankét a székházban.

Napirend:

Bodó Sándor: Magyar közgyűjtemények jelene és jövője

Tóth Gyula: Kutatómunka a régió jelentősebb könyvtáraiban

Dóka Klára: Levéltárak és kutatás a rendszerváltás után

Környei Attila: A múzeumok tudományos munkája a VEAB területén

Hozzászólások

május 27.

Az MTA Szilikátkémiai munkabizottságának ülése a VEAB székházban.

május 31.

A Környezettudományi munkabizottság és a MKE Veszprémi Területi Csoport Analitikai Szakosztálya szervezésében tudományos ülés a VEAB székházban.

június 1.

A Műemléki munkabizottság ülése Budapesten.

június 1-2.

Az Erdőgazdálkodási munkabizottság, az OEE Erdőfeltárási Szakosztálya és az EFE közös rendezésében szakmai napok Sopronban, a Tanulmányi Erdőgazdaság Rt-nél.

június 2.

A Geometria és algebra munkabizottság tudományos ülése Székesfehérváron.

június 7.

A Műszaki szakbizottság és a Metallurgiai munkabizottság ülése Dunaujvárosban.

június 9.

A Veszprém Megyei Csolnoky Ferenc Kórház tudományos Tanácsa és a Szülészeti-Nőgyógyászati Osztálya tudományos ülése a VEAB székházban.

június 9.

A VEAB Kulturális Egyesülete klubestje a székházban. Vendég: Láng István akadémikus: Magyarország környezeti jövőképe.

június 10.

Az Orvostudományi szakbizottság és a Vas Megyei Markusovszky Kórház Tudományos Bizottsága közös rendezésében Barta Miklós: "Modern képalkotó módszerek a szem és szemüreg kóros folyamataiban; az Echográfia és komputer tomográfia néhány kérdése" című kandidátusi értekezésének munkahelyi vitája Szombathelyen.

június 10.

Megjelent: Óvodások, kisiskolások szomatikus nevelése. Konferenciakiadvány.

(1992. október 9-10, Veszprém) Veszprém, 1994. Szerkesztette: Győri Pál

június 10.

A Kőolaj- és gázipari munkabizottság ülése a VEAB székházban.

június 14.

A Környezettudományi és területfejlesztési szakbizottság munkatársaival VEAB székházban.

június 13-14.

A Matematikai analízis és alkalmazásai munkabizottságának tudományos ülése a VEAB székházban.

június 14.

A Történettudományi szakbizottság ülése Budapesten.

június 14.

A Pharmavit Rt. kerekasztal konferenciája a VEAB székházban.

június 17.

A Sporttudományi munkabizottság, az OTSH Testnevelési és Sporttudományos Tanácsának Iskolai Testnevelés és Sport szakbizottsága és a Veszprémi Egyetem Testnevelés tanszéke tudományos konferenciája a VEAB székházban.

június 21.

A Számítástudomány és alkalmazott matematika munkabizottság tudományos ülése a VEAB székházban.

június 23.

A Veszprémi Akadémiai Bizottság ülése a székházban.

Napirend:

Salánki János: Az Akadémia Törvényből adódó feladatok és lehetőségek

Hlavay József: Tájékoztató a VEAB első félévi munkájáról

Hlavay József: A VEAB második félévi munkaprogramja

Orosz Sándor: A VEAB pályázatok bírálati szempontjai

Németh Dezsőné: A VEAB gazdasági helyzete

június 23.

Elnök-titkári értekezlet a VEAB székházban.

Napirend:

Salánki János: Tájékoztató az Akadémia májusi közgyűléséről

Hlavay József: A VEAB első félévi tevékenysége és második félévi tervei

Németh Dezsőné: Tájékoztató gazdasági kérdésekről

június 23.

A Közlekedéstudományi munkabizottság ülése Sopronban az Erdészeti és Faipari Egyetemen.

június 27.

A VEAB Tudományos Alapítványa alapítóinak ülése.

Napirend:

Salánki János: Tájékoztató a Kuratórium munkájáról

Az alapító intézményeket képviselő kuratóriumi tagok választása az alapító okirat szerint.

június 27.

A Zenélő Udvar hangversenye a VEAB székházban.

Fellép: Fábián Márta és Szakály Ágnes

június 28.

A Mezőgazdasági üzemszervezési munkabizottság, a PATE Mezőgazdaságtudományi Kar tudományos bizottsága szervezésében Reke Barnabás kandidátusi értekezésének munkahelyi vitája.

július 1.

A Környezettudományi munkabizottság és a MKE Veszprémi Területi Csoport Analitikai Szakosztálya együttes tudományos ülése a VEAB székházban.

július 6.

A Zenélő Udvar hangversenye a VEAB székház kertjében. Fellép: Légvédelmi Parancsnokság Big Band-je

július 7.

A Bányászati, földtudományi és energetikai szakbizottság és a Földtani munkabizottság ülése a VEAB székházban.

június 8.

A Magyarságkutatási munkabizottság könyvbemutatója Lendván.

július 7.

Az Intermédia Balaton Kft. sajtótájékoztatója a VEAB székházban.

július 10.

A Zenélő Udvar hangversenye a VEAB székház kertjében. Fellép: Magyar Virtuózok együttese.

július 11.

Megjelent a VEAB értesítő 1994. Szerkesztette: Szabó Márta

július 11-16.

A Nyelvtudományi munkabizottság, a Magyar Nyelvtudományi Társaság és a BDTF Magyar Nyelvészeti tanszékével közös nyári intenzív tanfolyama a határon túli magyar pedagógusok számára Szombathelyen.

július 11.

A Néprajzi munkabizottság, a Ciszterci Rend Zirci Apátsága és a Reguly Antal Bakonyi Tájélmúzeum közös emlékülése Zircen.

július 25.

A Zenélő Udvar hangversenye a VEAB székház kertjében. Fellép: Onczay Csaba.

augusztus 1.

A Zenélő Udvar koncertestje. Fellép: Veszprémi Vonóegyüttes

augusztus 22.

Zenélő Udvar hangversenye a VEAB székház kertjében. Fellép: Török Ágnes

augusztus 23.

A Szilárdásványbányászati munkabizottság előadói ülése Tapolcán.

szeptember 2.

A Geofizikai munkabizottság kihelyezett előadóülése Sopronban.

szeptember 6.

A Szilikástechnológiai munkabizottság és a Veszprémi Egyetem Szilikatkémiai és -technológiai Tanszék együttes rendezésében előadói ülés a VEAB székházban.

szeptember 16-17.

A Veszprém Megyei Csolnoky Ferenc Kórház háziorvosi diabetológiai továbbképzése a VEAB székházban.

szeptember 19.

Bányászati, földtudományi és energetikai szakbizottság ülése Tapolcán.

szeptember 22.

Az Orvostudományi szakbizottság és a Vas Megyei Markusovszky Kórház közös tudományos ülése Szombathelyen.

szeptember 22.

Az Orvostudományi szakbizottság szakbizottsági ülése Szombathelyen.

szeptember 26-27.

A Katalízis munkabizottság és az MTA Katalízis munkabizottsága együttes ülése Balatonalmádiban.

szeptember 27.

Az Ipari biotechnológiai munkabizottság ülése a VEAB székházban.

szeptember 28.

A Geodéziai és bányamérési munkabizottság munkabizottsági ülése Tatabányán.

szeptember 29.

A VEAB Kulturális Egyesületének kirándulása Várpalotán, a Magyar Vegyészeti Múzeumban és a tési ipari műemlék szélmalomokhoz.

szeptember 29.

A Neveléstudományi munkabizottság és a Magyar Pedagógiai Társaság Veszprém Megyei Szervezete felolvasó ülése a VEAB székházban.

szeptember 29.

A Magyar Pszichiátriai Társaság Nyugat-magyarországi Tagozata, Veszprém Megyei Önkormányzat Csolnoky Ferenc Kórháza közös szervezésében "Pszichiátria és a jog" témakörben tudományos ülés a VEAB székházban.

október 5-7.

A Biológiai szakbizottság, az MTA Balatoni Limnológiai Kutatóintézete és a MLT Limnológiai Szakosztálya együttes rendezésében XXXVI. Hidrobiológus Napok Tihanyban.

október 5.

Zenetudományi munkabizottság ülése a VEAB székházban.

október 10.

A Matematikai és rendszerelméleti szakbizottság ülése Sopronban.

október 10-12.

A Rendszerszerkezeti munkabizottság bozsoki szemináriuma.

október 13.

A Közlekedéstudományi munkabizottság ülése Győrött.

október 13-14.

A Településtörténeti munkabizottság, a PAB, az MTA Történettudományi Intézete és az Európa Intézet közreműködésével és a veszprémi Laczkó Dezső Múzeum szervezésében tudományos konferencia a VEAB székházban.

október 14.

Az Agrártudományi szakbizottság, Orvosi mérés-, számítástechnikai munkabizottsága Agrártudományi és állatorvostudományi ankétot rendezett a VEAB székházban.

október 14.

A Mező- és erdőgazdálkodási munkabizottság és az OEE Gazdaságtani Szakosztálya együttes ülése a HM Veszprémi Erdőgazdaság Rt. tanácstermében

október 14.

Az Alumíniumipari munkabizottság és az OMBKE Ajkai Csoportja közös rendezvénye Ajkán.

október 19.

A Magyar Földtani Társulat Közép- és Északdunántúli Területi Szervezete előadói ülése a VEAB székházban.

október 20.

A Kertészeti munkabizottság ülése Balatonfüreden.

október 20.

A Kémiai szakbizottság, a Veszprémi Egyetem, a Magyar Vegyészeti Múzeum, az MKE Kémiai és Vegyiparttörténeti Szakosztálya közös rendezésében Papp Elemér emlékülés kamarakiállítás megnyitójával egybekötve Várpalotán.

október 21.

A Filozófiai munkabizottság előadói ülése a VEAB székházban.

október 21.

A Reguly Alapítvány rendezvénye a VEAB székházban.

október 25.

A VEAB és a PAB Orvostudományi szakbizottságai együttes szimpóziuma Pécsen.

október 27-28.

Az Amerikai Jogászok Szövetsége és a Veszprém Megyei Bíróság közös szervezésében tudományos tanácskozás a VEAB székházban.

október 28.

Gazdaság-, jog- és társadalomtudományi szakbizottság ülése a VEAB székházban.

október 31.

A Gazdasági és polgári jogi munkabizottság ülése a VEAB székházban.

november 2.

Az Alkalmazott nyelvészeti munkabizottság ülése a Veszprémi Egyetem Tanárképző Karának Nyelvi Intézetében.

november 2-3.

Az MTA Szervés Geokémiai munkabizottsága tudományos ülése a VEAB székházban.

november 3.

A Korróziós munkabizottság ülése a VEAB székházban.

november 3.

A Veszprémi Egyetem és az IDOM Rt. "A vállalati irányítás komplex rendszere" című bemutatója a VEAB székházban.

november 4.

A Magyar Public Relations Szövetség rendezvénye a VEAB székházban.

november 4.

A Nyelvészeti munkabizottság és az ELTE Mai Magyar Nyelvi Tanszéke közös tudományos rendezvénye Budapesten.

november 7.

A Környezetjogi és környezetgazdasági munkabizottság és a Környezettudományi és területfejlesztési szakbizottság összevont tudományos ülése a VEAB székházban.

november 9.

A Biológiai szakbizottság és a MBT Állattani Szakosztálya előadói ülése Budapesten.

november 10.

A Magyarságkutatói munkabizottság ülése a VEAB székházban.

november 10.

A VEAB Kulturális Egyesülete klubestje a VEAB székházban. Vendég: Hanák Péter: Feltámadt-e Közép-Kelet Európa vagy csak exhumáltunk?

november 9-11.

A Kézművesipartörténeti munkabizottság rendezésében a IV. Nemzetközi Kézművesipartörténeti Szimpózium "A kézművesszakmák hierarchiája" címmel a VEAB székházban.

november 15.

A Veszprémi Akadémia Bizottság tudományos ankétja "Környezetvédelmi problémák a VEAB régióban" címmel a VEAB székházban.

Program:

Láng István: Magyarország környezeti állapota

Molnár Ágnes: Légtörő nyomelemek nagyság szerinti felosztása

Mészáros Ernő: A fémek légtörő fogalma

Hlavay József: Légtörő aeroszolok fizikai-kémiai formája

Kovács Árpád: Antropogén szennyezőforrások a közép-dunántúlon

Salánki János: Balatoni élőszervezetek nehézfém-szennyezettsége

Herodek Sándor: A Balaton eutrofizálódása

Bíró Péter: A Balaton halállománya és halpusztulása

Szabó István: Kis-Balaton természetvédelmi biológiai monitorozása

november 17.

A Műszaki-fizikai munkabizottság ülése Székesfehérváron.

november 18-19.

A Veszprém Megyei Csolnoky Ferenc Kórház háziorvosi tanfolyama a VEAB székházban.

november 18.

A Szilárdásványbányászati és az Energetikai munkabizottság együttes tudományos ülése a VEAB székházban.

november 18.

A Biológiai szakbizottság munkáülése a VEAB székházban.

november 18.

A Mezőgazdasági üzemszervezési munkabizottság és a PAB Agrárökonomiai bizottsága együttes ülése Keszthelyen.

november 22.

VEAB ülés a VEAB székházban.

Napirend:

Salánki János: Tájékoztató az MTA októberi rendkívüli közgyűlésről és a VEAB ebből adódó feladatairól

Orosz Sándor: Az 1994. évi pályázatok elbírálása

november 23.

A Katalízis és Átviteli jelenségek elméleti alapjai munkabizottságok közös ülése a VEAB székházban.

november 23.

A Könyvtártudományi munkabizottság ülése a VEAB székházban.

november 24.

A VEAB Tudományos Alapítványa Kuratóriumának ülése a VEAB székházban.

Napirend:

Előterjesztés és döntés az 1994. évi VEAB pályázatok díjazásáról

Döntés kiadvány támogatás ügyében.

november 24.

A VEAB Kulturális Egyesülete klubestje a székházban. Vendég: Csányi Vilmos: Humán etológia és politika.

november 24.

Az Állatélettani és toxikológiai munkabizottság ülése a VEAB székházban.

november 24.

A RANK-XEROX cég rendezvénye a VEAB székházban.

november 24.

A Kardiológiai munkabizottság tudományos ülése Esztergomban.

november 24.

Az Erdészeti szakbizottság munkáülése Sopronban.

november 25.

Az Agrártudományi szakbizottság és a Növénytermesztési munkabizottság közös rendezésében Deininger Imre emlékülés Keszthelyen.

november 25.

A Reguly Akadémia rendezvénye a VEAB székházban.

november 28.

A Néprajzi munkabizottság munkaülése Kőrmenden.

november 28.

A Környezettudományi és területfejlesztési szakbizottság és a Hulladékgazdálkodási munkabizottság vitatülése Győrben.

november 29.

Az Ipari biotechnológiai munkabizottság ülése a VEAB székházban.

december 1.

A Magyarságkutatói munkabizottság ülése Győrött.

december 2.

Az Orvostudományi szakbizottság felolvasó ülése a VEAB székházban.

december 2.

A Sporttudományi munkabizottság tudományos ülése Győrben.

december 2-3.

A Veszprém Megyei Csolnoky Ferenc Kórház háziorvosi tanfolyama a VEAB székházban.

december 5.

A Földtudományi munkabizottság ülése a VEAB székházban.

december 5.

Megjelent: Merre tart a Világ, Európa, a közép-kelet-európai régió és Magyarország a XX. század végén és a XXI. század elején? Konferenciakiadvány. (Komárom, 1994. április 27.) Komárom, 1994. Szerkesztette: Beszteri Béla

december 8.

A Magyarhoni Földtani Társulat előadóülése a VEAB székházban.

december 10.

A VEAB 22. Közgyűlése a Székházban.

Program:

Salánki János: Beszámoló a VEAB 1994. évi munkájáról

Roska Tamás tudományos előadása: Analogikai szuperszámítógép és bi-onikus szem; programozható, mesterséges látórendszerek

A VEAB Zenetudományi munkabizottságának programja

Hlavay József: Az 1994. évi pályázati kiírás eredményei

december 13.

A Környezettudományi munkabizottság ülése a VEAB székházban

III.

BESZÁMOLÓ A SZAK- ÉS MUNKABIZOTTSÁGOK 1994. ÉVI MUNKÁJÁRÓL

AGRÁRTUDOMÁNYI SZAKBIZOTTSÁG

Elnök: Varga János
Alelnök: Porpáczy Aladár
Titkár: Neményi Miklós

A Szakbizottság 1994-re két szakbizottsági ülést tervezett. Az egyiket az MTA Agrár-műszaki Bizottságával közösen Veszprémben "Nyugat-Dunántúl környezet- és tájvédelmének műszaki kérdései" címmel szervezte. A vitaanyag előterjesztői: Neményi Miklós és Varga János. A másik rendezvény a Növénytermesztési munkabizottsággal közösen Keszthelyen Deininger Imre 150 éves születési évfordulójára rendezett megemlékezés volt. A terv szerinti programon kívül a szakbizottság részt vett az Orvosi Mérés- és Számítástechnikai munkabizottságnak a rádióizotópok alkalmazásával kapcsolatos munkabizottsági ülésén. A szakbizottság ezen kívül elkészítette észrevételeit és megjegyzéseit a Tudományos Akadémiáról készült törvénytervezethez.

Az MTA Agrár-műszaki Bizottság és az Agrártudományi szakbizottság együttes ülésén 37 fő vett részt, az előadott anyaghoz 18 hozzászólás hangzott el. A tanácskozás főbb mondanivalóját az alábbiakban lehetne összefoglalni:

- A két akadémiai bizottság együttes ülése feltétlen hasznos és folytatandó cselekmény.
- A környezetvédelem speciális, egyben jelentős problémaköre a művelés és a gépesítés összhangjának megteremtése.
- Az agrotechnika az egyéb környezetkárosító hatások mérséklésére is alkalmas.
- Az optimális termelési egységméretek kialakulását a helyi körülményekhez igazodó környezetvédelmi szempontok figyelembevételével kell a támogatási rendszerek által elősegíteni.

- Központi támogatással kell elősegíteni az állattartó telepek hígrágya kezelése és kijuttatása korszerű műszaki feltételrendszerének megvalósítását.
- A környezetvédelmi szabályozás mikroszintű, helyi-egyedi érdekeltégi rendszerét ki kell dolgozni, célszerű lenne az ausztriai "ökopunkt" rendszert adaptálni.
- Az egyes technológiai elemek gépesítési megoldásait a tájtermelés szempontjai szerint célszerű értékelni ill. prognózist készíteni.
- Az energia célú növénytermelés európai tapasztalatait célszerű lenne adaptálni, meg kell vizsgálni annak lehetőségét, hogy az ausztriai RME programhoz a nyugat-dunántúli régiók hogyan kapcsolódhatnak.

Az ülés szervezésével az Agrártudományi szakbizottság egy - régiókat érintő - általános környezet- és tájvédelmének fontos problémáját vitatta meg.

ÁLLATTENYÉSZTÉSI MUNKABIZOTTSÁG

Elnök: Szajkó László

Titkár: Kovácsné Gaál Katalin

A munkabizottság ténykedése során különös gondot fordított a tudományos képzés fejlesztésére. Májusban több tanszék bevonásával tárgyalásokat folytatott az új rendszerű akkreditációhoz kötött tudósképzés lehetőségeiről tekintettel arra, hogy a munkabizottság hatáskörébe hét fő PhD ösztöndíjas tartozik.

Az Alpok-Adria együttműködés keretében a munkabizottság bekapcsolódott a régió húsmarhatenyésztési problémáinak megvitatásába. Tagjaink közül hárman tartottak a témakörben előadást.

KERTÉSZETI MUNKABIZOTTSÁG

Elnök: Kaiser Géza

Titkár: Fülöp Lajos

A Kertészeti munkabizottság bekapcsolódott abba a munkába, amely a régió kertészeti helyzetével és jövőjével foglalkozott. A munkabizottság október 20-án Balatonfüreden tartotta ülését, ahol Varga Gyula egyetemi tanár, az Agrár-gazdasági Kutatási és Informatikai Intézet tudományos igazgatóhelyettese tartott előadást a "Magyar mezőgazdaság helyzete, kilátásai, különös tekintettel a kertészeti ágazatokra" címmel. Előadásában kitért arra, hogy a magyar mezőgazdaság kétségtelenül válságban van, és csak jelentős tőke segítséggel lábálhat ebből ki. Addig azonban a tulajdonviszonyokat, a szövetkezetek helyzetét rendezni kell. Külön kitért arra, hogy szükséges a mezőgazdasági export növelése. Aláhúzta a sok kézimunkát igénylő, külföldön jól eladható termékek

előállítását. Az agyongépesítéssel kapcsolatban hangsúlyozta, hogy az nem mindig célszerű és kifizetődő, amikor olcsó az emberi munka és sok a munkanélküli a falvakban.

MEZŐGAZDASÁGI ÜZEMSZERVEZÉSI MUNKABIZOTTSÁG

Elnök: Mrekva Dezső

Titkár: Tenk Antal

A munkabizottság két tudományos ülést szervezett.

Tekintettel arra, hogy a választott témák részben a VEAB régióban más munka- és szakbizottság érdekeltségébe is tartoznak, ezért első esetben a Környezettudományi és területfejlesztési munkabizottsággal együttesen "A Szigetköz mikrotérség gazdasági fejlődésének néhány tényezője" címmel tartottunk ülést Mosonmagyaróváron, a PATE Mezőgazdaságtudományi Kar tanácstermében május 10-én.

Az ülésen 35 fő vett részt. A programhoz tanulmányi út is kötődött. Ennek keretében Dunakiliti községben a zsilipet mutatta be az Észak-dunántúli Vízügyi Igazgatóság megbízottja. Ezt követően a falusi turizmus lehetőségeit egy magán lovasiskola tulajdonosa, vendégfogadó, bemutató és konzultációs vita keretében ismertette meg a két munkabizottság tagjaival.

Elhangzott előadások:

Rechnitzer János: A gazdasági potenciál és a vállalkozói készség kapcsolata Szigetköz példáján

Szörényiné Kukorelli Irén: Szigetköz és tágabb térségének településhálózata és térkapcsolati rendszere

Salamon Lajos: Az átalakulás és a vízlépcső gazdasági hatása Szigetköz növénytermesztésére

Tenk Antal: Az állattartás jelenlegi helyzete és perspektívája a Szigetközben.

Az elhangzott előadások rövid összefoglalója:

A gazdasági potenciál és a vállalkozói készség kapcsolata Szigetköz példáján

Rechnitzer János, MTA Regionális Kutatások Központja, Észak-Dunántúli Osztálya, Győr

A Szigetköz kistérség nemcsak ökológiai válságtérség, hanem egyre határozottabban tapasztalható a gazdasági bázis megingása, a rendelkezésre álló vállalkozási potenciál elbizonytalanodása.

Az előadás első részében ismereteket kaptunk arról, hogy milyen feltételek határozzák meg a Szigetköz gazdaságát az ország térszerkezetében. Említésre került a Bécs-Budapest tengely hatása, Győr regionális funkciói, Mosonmagyaróvár térségi hatásai, a településhálózat jellege, az emberi erőforrások szerkezete és adottságai, illetve a vállalkozási aktivitás.

Az előadásban egy felmérés tapasztalatait adtuk közre arról, hogy a mikro-térségben lévő vállalkozók miként élik meg az ökológiai válsághelyzetet és annak következményei mennyire konkrétak az adott vállalkozások működésében. Kimutathatóak a területi különbségek, hiszen a Felső- és a Belső Szigetközben a vállalkozók jelentős részét már érinti a környezeti válság hatása, míg az Alsó-Szigetközben, a tengelyvidéken és a határvidéken ennek következményeit nem tudjuk kimutatni.

Az előadás befejező részében átfogó tájékoztatást kaptunk arról, hogy a Szigetköz gazdaságfejlesztésének megoldása csak az átfogó kistérségi program keretében képzelhető el, amelyhez sajátos eszköz- és intézményrendszert kell kapcsolni.

A szigetközi ökológiai válsághelyzet áttekintését a gazdaságra csak a térségre vonatkozó egyedi támogatással és szabályozással lehet mérsékelni.

Szigetköz és tágabb térségének településhálózata és térkapcsolati rendszere

**Szörényiné Kukorelli Irén, MTA Regionális Kutatások Központja
Észak-Dunántúli Osztálya, Győr**

A kutatási terület nem szigorúan természetföldrajzi tájegységre terjedt ki, hanem magába foglalja a Mosoni-Duna jobb partján, a közlekedési folyosóra felfűzött települések csoportját is, összesen 34 települést. A térséget egymástól jól elkülöníthető 5 minitérsegre bontottuk; a tengelyvidék, a határvidék, valamint Alsó-, Belső-, és Felső-Szigetköz.

A településhálózat vizsgálata és jellemzése komplex feladatként, a gazdasági ellátási és az igazgatási rendszerek jellemzését jelentette.

Az alapellátottság vizsgálatához felhasznált mutatók alapján a tengelyvidék és a határ menti térség jóval kedvezőbb alapellátottsági értékeket hordoznak, mint a táji értelemben vett Szigetköz települései. Közülük is Alsó-Szigetköz a legkedvezőtlenebb alapellátottságú, ami talán azzal magyarázható, hogy a szolgáltatás különböző szintjeit az agglomerációs zónához tartozó települések lakossága a nagyvárosban, Győrben könnyen elérheti. Belső-Szigetköz alapellátottsága bár valamivel magasabb, de belső perifériális fekvése a kedvezőbb értéket kompenzálja.

A térkapcsolat vizsgálat a társadalom és a gazdaság térben megjelent vetületét, a társadalmi-gazdasági-emberi kapcsolatrendszerrel mutatja be. A kérdés az, hogy a településhálózatnak melyek a sűrűsödési pontjai, melyek azok a

települések, amelyek funkcióhiányukból, földrajzi helyzetükből adódóan a térség szervezésében nem vesznek részt.

Természetes, hogy a legtöbb térkapcsolattal Győr (38%), és a térség második legnagyobb városa, Mosonmagyaróvár (26%) rendelkezik, de a térpályák összesített értékei alapján az egyes minitárségek központjai is kirajzolódnak.

A kutatás további eredményeit jelentik a településekből kifelé, illetve befelé mutató térpályák alapján számított kohéziós és centralizációs mutatók. A magas kohéziós értékek az intézményi ellátottság és a szolgáltatási színvonal helybeni kielégíthetőségére utalnak, míg a centralizáció a központi szerepkör elfogadható szinten való meglétét bizonyítja.

Minden egyes településre a népesedési jellemzők, a gazdasági potenciál és az ellátottsági mérték alapján településpotenciál érték meghatározására került sor. A legmagasabb értéket Hegyeshalom, Rajka, Abda, Dunakiliti települések kapták, míg a leszakadó települések csoportját Vének, Kisbodak, Börcs alkotja.

Az átalakulás és a Vízlépcső gazdasági hatása Szigetköz növénytermesztésére

**Salamon Lajos, PATE Mezőgazdaságtudományi Kar,
Mosonmagyaróvár**

A magyar mezőgazdaságban és az agrárpolitikában bekövetkezett változások alapjaiban változtatták meg a termelés helyzetét. A kárpótlási, a szövetkezeti és az átmeneti törvény hatására új tulajdonviszonyok, termelési formák és struktúrák alakultak ki. A változások különböző módon hatottak az egyes termelési régiók gazdálkodására. Vizsgálataink egy ilyen termelési régióra terjedtek ki. A Szigetköz ökológiailag jól lehatárolható, ezért a természeti tényezők azonos hatása érvényesül, így jobban kiszűrhető a közgazdasági hatások befolyása. Elemzéseink a termelési szerkezet (művelési ágak aránya, vetésszerkezet), a termésátlagok, a tápanyagfelhasználás, csapadékviszonyok és a gazdasági eredmények alakulására tértek ki.

A vizsgálatok eredményeit az alábbiakban lehet összegezni:

- A művelési ágak arányaiban jelentősebb változás az erdőterületek csökkenése volt, amely elsősorban a vízlépcső építésével kapcsolatos.
- A vetésszerkezetenél már nagyobb arányú változások jelentkeztek. A fontosabb növények közül nőtt a tavaszi árpa, kukorica és napraforgó, csökkent a búza, a cukorrépa és a takarmánynövények vetésterülete.
- A földhasználat is jelentős változáson ment keresztül: a vállalatok és gazdasági társaságok részaránya 33,8%-ról 36,1%-ra emelkedett, a szövetkezeteké 55%-ról 42,7%-ra csökkent és az egyéni gazdálkodóké 10,7%-ról 21,1 %-ra nőtt.
- A tápanyag felhasználás az 1 ha-ra felhasznált vegyes hatóanyag 65%-kal csökkent.

- A csapadék ötven év átlagában 100 mm csökkenést mutat.
- A termésátlagok alakulásában a következők figyelhetők meg: búzánál 30%-os, tavaszi árpanál 40%-os, kukoricánál 43%-os, a cukorrépánál 17%-os csökkenés.
- A gazdálkodás eredményének alakulásában rendkívül nehéz az egyes tényezők befolyását konkrétan meghatározni, ezért az összhatásokat együtt értékelve megállapítható, hogy 1989-hez viszonyítva 1993-ban 75 %-kal csökkent a térség jövedelemtermelése.

Összegezve megállapítható, hogy ebben az időszakban a vízlépcső hatását konkrétan megállapítani nem lehet, ehhez hosszabb idő szükséges. A bekövetkezett változások negatívan hatottak a gazdálkodás eredményére. A tendencia megállapításához konkrét, a régióra kidolgozott agrárpolitika szükséges, amelyhez további elemzések és konszolidált helyzet szükséges.

Az állattartás jelenlegi helyzete és perspektívája a Szigetközben **Tenk Antal, PATE Mezőgazdaságtudományi Kar,** **Mosonmagyaróvár**

Szigetköz állattenyésztése mind az állatok létszámában, mind pedig az állatsűrűségben évtizedek óta az országos átlag felett volt. Bár az utóbbi időben az állatlétszám csökkenése országos jelenség, a Szigetközben e csökkenés mértéke (üteme) alatta maradt az országos, sőt a megyei átlagnak is.

1988-hoz viszonyítva a szarvasmarha létszám (és vele a tejtermelés) 30%-kal (5 millió liter tej), a sertéshústermelés pedig több mint 40%-kal (2 ezer tonna) csökkent 1993-ra. Az előbbi 100 millió, az utóbbi pedig 20 millió Ft árbevétel kiesést jelentett a gazdálkodóknak. Az állattartók gondjai a Szigetközben azonosak az országos gondokkal:

(1) bizonytalan értékesítési lehetőségek, (2) alacsony árak és magas önköltség, (3) tőke- és eszközhiány, stb. Mindezek megtévezve azzal az ökológiai változással, amit a Duna elterelése váltott ki az elmúlt másfél év során.

Évszázados adatok bizonyítják, hogy az állattenyésztés színvonala és eredményei - megfelelő közgazdasági feltételek mellett - a Szigetközben az országos átlag feletti. Ehhez azonban a jövőben az öntözési lehetőségeknek a takarmánynövények termesztésére történő fokozottabb kiterjesztése elengedhetetlen, mintegy 4 ezer ha-nyi területen. Az ehhez szükséges közel mintegy egymilliárd Ft-ot az ott gazdálkodók saját erőből nem képesek előteremteni.

A második munkabizottsági ülés, amelynek címe: "A mezőgazdaság átalakulásának sajátosságai Nyugat-Dunántúlon" szorosan érinti a PAB régióját is, ezért a PAB Agrárökonómiai szaktanácsadósági közösen Keszthelyen, november 18-án tartottuk ülésünket. Itt a tagok és meghívott vendégeink, 29 személy részvételével folyt le az ülés.

Elhangzott előadás:

Búzás Gyula: A mezőgazdasági üzemi formák kidolgozása és alkalmazhatósága a régió átalakuló mezőgazdaságában

Felkért hozzászólók:

Széles Gyula: A Dél-Dunántúl állattenyésztésének átalakulása napjainkban.

Salamon Lajos: Győr-Moson-Sopron megye mezőgazdaságának átalakulása, termelésének szerkezete-, hozam-, jövedelem viszonyai

Reke Barnabás: A vállalkozások hitelfeltételei és lehetőségei napjainkban

Búzás Gyula, (PATE Georgikon Mezőgazdaságtudományi Kar, Keszthely) ismertette a kutatómunka jelentőségét, a helyzetelemzés eredményét és az új vállalkozási formákat és alkalmazhatóságukat. Külön kitért a birtok-struktúra alakulására. Ezen belül arra, hogy a vágyak és a realitások ellentmondanak egymásnak. Tagadta, hogy ma a régióban a családi farmok létesítése lenne a fő feladat. Erre nincs tőke, de éppen a nyugatiak földvásárlásai a tőkés vállalkozások térhódítását jelzik. Van község, ahol az egész faluhatár idegenek kezébe (kft-be) került. Várható még - emelte ki - a másodgazdasági jellegű üzemi forma térhódítása is, ahol a tulajdonos fő munkája iparban vagy máshol van. Számos adat bizonyította, hogy a régió mezőgazdasága, de az országé is, a gabona- és húsvertikumokra alapozódott. Nem igaz, hogy ez mással pótolható. A technika és technológia kell, hogy olyan legyen, ami jövedelmet terem. Kényszer takarékoság csak veszteséget teremthet. (Műtrágya, vetőmag-takarékosság - hozamcsökkenést eredményez). A mezőgazdaságban nagy az állandó költségek aránya, ami csak magas hozammal térül meg. Az előadó kiemelte, hogy az állandó költségek között megjelenik és növekszik a környezetgazdaságtani tényező, ez is csak fokozott termelési eredmény, jövedelem mellett elégíthető ki.

A forma nem politikai kérdés, hanem gazdasági, a jövedelemtermelő képesség dönt, lehet ez nagyüzemi, erre irányul az EU üzemek koncentrációja, centralizációja. Lehet szövetkezeti, de farm aligha, mert az nem rugalmas, de talán "családi farm" (vállalkozói mezőgazdasági üzem) lehet.

Széles Gyula (PATE Állattenyésztési Kar, Kaposvár), előadásában táblázatok sorával bizonyította a gabona húsvertikum egymásra épülését a dél-dunántúli térségben.

A húsvertikum helyzetét elemezve kiemelte azokat az anomáliákat, amelyek a termelők jövedelemtermelő képességét gátolják. Ma még nem alakult ki az értékesítési csatorna, amelyben a termelő, a feldolgozó és a forgalmazó kölcsönös érdeke alapján szerveződik. Ma a támogatást és a hasznot a forgalmazó teszi el. Nem osztozik egymással. Dániában a termelők tulajdona a feldolgozó, a forgalmazó cégek is. Így az érdekeltsége megvan. Nálunk sajnos nincs így, sőt a privatizáció után sem várható ennek kialakulása.

Érdekességgént emelhető ki előadásából az a rész, amely az energia áremelés hatását prognosztizálta. Az abrakra alapozott állattenyésztési takarmányozási rendről a tömegtakarmányok előtérbe kerülését várja. Új szerkezetalkító tényezőként lép be a gabona-húsvertikumba az energia áremelés. Ez a jövedelem

termelésben szerkezetet módosít. A tömegtakarmányozásra és legeltetésre alapozott állattenyésztés fejlődése várható.

Az átalakulás alatt sem jött létre változás a húsvertikumban (értékesítés, jövedelem-megosztásban). Csak a termelés (állatszám) esett vissza. Ma versenyfutás van az áruért, (felvásárlási ár nő), kapkodás a piaci rendtartásban. Ez hat ki az ágazatra országosan is, de Dél-Dunántúlon, pl. Zalában különösen a termelési szerkezet történelmi adottsága miatt is. Nincs elég jövedelme, amelyben a hitel megtérül. Az állam, ha kell neki a mezőgazdasági termék - és ez kell 1995-ben: 3Mrd \$ USD - akkor a termelést támogatnia kell.

Salamon Lajos (PATE Mezőgazdaságtudományi Kar, Mosonmagyaróvár), előadásában részletesen, számos táblázat vetítésével adott számot a mezőgazdasági vállalatok elmúlt fél évtizedes történelméről. Különösen jelentős a térség, mert részben három ország találkozásában, és mi több, az EU új, keletre helyeződő határa mellett fekszik. Ebből következően az idegen tőke beözönlése is hatással van a vizsgált tényezők alakulására. Ez kihat a földbérleti díjak mértékére, a termelés szerkezetére, az egész térség elkülönülésére az ország más térségeitől.

Reke Barnabás, (PATE Mezőgazdaságtudományi Kar, Mosonmagyaróvár), a vállalkozók hitelhez jutását vizsgálta meg. Rámutatott, hogy a vállalkozó nehezen juthat hozzá hitelhez. Számos mutatót vizsgál a bank. Munkájában ezek racionalizálását javasolta. Fő következtetése: a mezőgazdasági termelés hitelből nem finanszírozható.

A hozzászóló kutatók, vállalatok elsőszámú vezetői, városi, megyei agrárkamara, magánvállalkozók, mint a bizottságok tagjai fejtették ki az előadások napi alkalmazhatóságáról vallott nézeteiket. Az elméleti megfogalmazásokat a gyakorlat igazolja, állapították meg.

A munkabizottság munkahelyi viták megszervezésével segítette a tudományos továbbképzést.

NÖVÉNYTERMESZTÉSI MUNKABIZOTTSÁG

Elnök: Ragasits István
Titkár: Hoffmann Sándor

A Növénytermesztési munkabizottság a szakbizottsággal közösen rendezte meg Keszthelyen november 27-én Deininger Imre születésének 150. évfordulójára szervezett emlékülést. Az emlékbeszédet az Agrártudományi szakbizottság elnöke Varga János tartotta "Deininger Imre élete és munkássága" és őt egészítette ki Müller Róbert a Balaton Múzeum igazgatójának előadása. Deininger Imre a magyar agrártudományok múlt században élt egyik nagy kiválósága. Mosonmagyaróváron ő alapította meg az első Vetőmagvizsgáló Állomást, amiért elvéülhetetlen érdemei vannak az agrárkutatás ügyében. Deininger később Keszt-

helyre került az akkori tanintézet igazgatójának. Így Keszthelyen is elismert igazgató volt. Miután ez volt a legmagasabb beosztása, célszerű volt Keszthelyen megtartani az emlékezést. Az általános munkásság ismertetést kiegészítve Müller Róbert megemlékezett Deiningerről, mint az archeobotanika magyarországi megalapítójáról és keszthelyi közéleti tevékenységéről.

BÁNYÁSZATI, FÖLDTUDOMÁNYI ÉS ENERGETIKAI SZAKBIZOTTSÁG

Elnök: Szádeczky-Kardoss Gyula

Alelnök: Németh Frigyes

Titkár: Orbán Aladár

A szakbizottság szeptemberi, tapolcai ülésén szervezeti kérdésekről és a munkabizottságok tevékenységéről esett szó. Megtárgyalták az MTA Földtudományok Osztályával közös rendezvény javasolt témakörét, ami a "Környezetvédelem a bányászatban és a földtudományokban" témakör lesz. A rendezvényen elhangzott Fazekas János: "Bakonyi Bauxitbánya környezetvédelmi tevékenysége. A Nyírád-Hévíz kérdés tanulságai" című előadása.

Fazekas János (Bakonyi Bauxitbánya, Tapolca) beszámolója első részében videófelvételről bemutatásra került a Bakonyi Bauxitbánya Rt. környezetvédelme. Az 1970-es évektől kezdve összesen 2094 ha területen 67 millió Ft összköltséggel folyt a kutatás utáni erdei fakitermelés, a külszíni fejtés feletti termőföld gondosan elkülönített tárolása, a meddő elszállítása, a rekultiváció folyamán a meddő visszatemetése, a termőréteg gondos visszaszállítása, elegyengetése, felületi kiképzés és betültetés a környezetre jellemző fafajokkal vagy vékony termőréteg esetében homoktövisvel (a környezetnek a felület alatti bővítése érdekében). Mélyművelésű bányáknál a felszín süllyedési horpák, szakadások rekultivációja történt meg.

A beszámoló második részében a Nyírád-Hévíz kérdés tanulságairól esett szó. 1936-tól indult meg a bauxitbányászkodás, 1940-től a mélyművelés, 1950-től a nyílt karsztvíznívó alá kényszerültek bányászni. 1970-es évektől aktívabb vízvédelemre került sor 5 km² területen.

50-60 m³/min kezdeti vízkiemeléstől 303 m³/min vízkiemeléssel az adriai 175 m szintről a 60 m szintre süllyedt le a karsztvízszint a művelt terület közepén. 500 db megfigyelőhelyet létesített a Bauxitkutató Vállalata a nyirádi medencében és 10 db-ot Hévíz területén. Sikertült ezek alapján modellt készíteni a depressziós tölcser kialakulására. Kiderült, hogy nem az a mértékű összefüggés van, amit általában a sajtó hangoztat. 1990-1996 időszak a visszatöltődés időszaka volt, 206 m³/min-től 33 m³/min-re csökkent le a vízkivétel. Sajnos, a hévízi medencében is hiányzik jelenleg a megfigyelőrendszer.

ENERGETIKAI MUNKABIZOTTSÁG

Elnök: Géczy Jenő
Titkár: Kovács László

A munkabizottság az év folyamán négy tudományos rendezvényt és egy szakmai kirándulást szervezett más munkabizottságokkal közösen.

Januárban Ajkán a Környezettudományi munkabizottsággal közösen rendeztek tudományos ülést, amelyen a környezetvédelmi miniszter is részt vett.

Elhangzott előadások:

Kovács Árpád: Ajka térségének környezeti állapota

Vörös László: Hibrid-fluid tüzelés alkalmazása az Ajkai Erőműben

Kovács László: Füstgáz portartalmának csökkentése

Nagy Attila, Balogh István és Hlavay József: Ajka város területén gyűjtött immisziós és emissziós porok komplex analitikai vizsgálata.

Áprilisban Veszprémben a Hulladékhasznosítási munkabizottsággal együtt szimpóziumot tartottak "Anyag-Energia-Hulladék-Energia-Anyag" címmel.

Előadások hangzottak el a hulladékok felhasználásáról reciklálási anyagként, vagy energianyerésre, az energiatermelés és az ipari termelés hulladékairól, valamint a hulladékmennyiség csökkentési lehetőségeiről.

Április közepén a Magyar Energetikai Társasággal közös szimpóziumot rendeztek Ajka és Inota távhőellátásának fejlesztési lehetőségeiről.

Április végén a munkabizottság tagjai a Környezetvédelmi munkabizottsággal együtt az Ausztriai Dürnrohr-i erőműnél tettek látogatást.

November 18-án a Szilárdásványbányászati munkabizottsággal közösen megvitatták a Várpalota S III. bányarész művelésbe vonásának megvalósíthatósági tanulmányát, amelyet Szentai György témafelelős ismertetett.

FÖLDTANI MUNKABIZOTTSÁG

Elnök: Szantner Ferenc
Titkár: Hegedűs Istvánné

A munkabizottság az év folyamán két rendezvényt szervezett. Júliusban Veszprémben előadó és munkabizottsági ülést tartottak, ezen a második félévi programjukat vitatták meg.

Elhangzott előadások:

Knauer József: A MÁFI 1993. évi tevékenysége és az 1994. évi tervei a Dunántúli -Középhegység területén

Szabadváry László: A geofizika helyzete a Dunántúli-középhegységben 1994-ben

Lorberer Árpád: A VITUKI Rt. Hidrológiai Intézetének 1993. évi hidrológiai kutatási tevékenysége

Farkas Sándorné: Mélyművelésű bauxibányák vízvédelmi kérdései

Jáki Dezső: A Tatabányai Energetikai Kft. Mányi Bányüzeme 1993. évi bányaföldtani, vízföldtani tevékenysége

Pataki Attila: Bányaföldtani tevékenység a bauxitbányáknál

Tóth Kálmán : Bauxitkutatás 1993. évi földtani eredményei és 1994. évi tervei

Decemberben a veszprémi munkabizottsági ülésükön összefoglalták az 1994. évi tevékenységüket és összeállították a jövő évi munkaprogramjukat.

Elhangzott előadások:

Bárdossy György: A bauxitok geokémiai vizsgálatának kérdései

Tóth Kálmán, Szóts András, Szantner Ferenc, Nagyné Szintai Margit és Mátéfi Tibor: A Hegyesd-Diszel térségi bauxitkutatás földtani és bauxitföldtani eredményei

GEOFIZIKAI MUNKABIZOTTSÁG

Elnök: Szabadváry László

Titkár: Balogh Iván

A munkabizottság az év során két tudományos ülést szervezett. Áprilisban Veszprémben előadóülést tartottak, "A geofizika alkalmazási lehetőségei a környezetvédelem, a vízügy és az építészet napi problémáinak megoldásában" címmel.

Elhangzott előadások:

Balogh Iván: A geofizikai információ, mint költségcsökkentő tényező

Nyerges Lajos: Esettanulmányok a geofizika alkalmazásaira

Csonki István: Vízügy és a geofizika

Kapolcsi Imre: Környezetvédelem és a geofizika

Müller János: Településrendezési, építészeti feladatok és a geofizika

Fejes Imre: Mérnökgeofizikai szondázások

Az április 19-i ülésen elhangzott előadás rövid összefoglalója:

**Településrendezési, építészeti feladatok és a geofizika
Müller János, Veszprém Megyei Önkormányzati Hivatal,
Veszprém**

Megtiszteltetés, hogy egyedüli építészként vehetek részt, illetve szólhatok e szakmai körben. Mi indokolta jelenlétemet és megszólalásomat?

- Megyei főépítésként rálátásom van a településrendezési tervek - általában a tervezés - kapcsolódó kérdéseire.

- Településrervezőként konkrétan együttműködésben kell dolgoznunk - mivel a földtani szakvélemény alátámasztó munkarész a Rendezési Terveknél.

- Építéstervezőként - nem statikusként - az egyes épületek szó szerinti és átvitt értelemben vett "megalapozásával" kapcsolatos igényeket és tapasztalatokat tolmácsolhatom.

Csupán néhány gondolatot szeretnék felvetni szakmánk kapcsolódási pontjairól a településrendezési tervekről.

A tervek fontos fejezete volt mindig a földtani - vagy más néven nevezett - munkarész.

Változások a Rendezési Tervek készítésében:

- lényegében az eredeti - vagy már módosított - tervek felülvizsgálata és módosítása történik;

- a települések maguk fizetik;

- felülről beleszólás nincs csak szakmai kontroll;

- magántulajdon megnövekedett szerepe.;

- vállalkozásokkal kapcsolatos területigények;

- rugalmas tervezés szükséges a bizonytalanságok, változások miatt;

A változások kihatása a földtani szakvéleményre.

- az eredetiből kell kiindulni:

a.) változtatás nélkül jó

b.) új területekkel kell kiegészíteni

c.) új készítendő, mert eredeti nem volt.

- az önkormányzatok részt vesznek a folyamatokban (jóváhagyás) ;

- anyagi érdekük is, hogy jó legyen;

- ugyanakkor fontos a költségsszint, tehát előtérbe kerül a vizsgálatok módszere.

Mit vár a településtervező és rajta keresztül az összes érdekelt a szakma közreműködésétől?

- Segítse meghatározni az adott határokon belül a különböző területfelhasználási egységek elhelyezésének optimális helyét.

- Legyen e munkarész nemcsak alátámasztó (tehát pl. a még alkalmas értékű) hanem megalapozó. A tervezés alapszakaszában a tervmegoldások befolyásolásával fontos lehet a gazdasági szerepe, hozzájárulhat a település, ill. a települési egységek jó funkcionálásához.

- A különböző tervfajtáknál és különböző területfelhasználási egységeknél különböző információkat adjon az információ jellegét és részletességét tekintve.

- Segítsék a szemleletváltozást laikus és építész körökben, hogy a "tükörképet" is meglássák, azaz a földfelszín alatti világot

- Terv fajták szerinti igények konkrétan:

ART: A település és a településrészek struktúráját befolyásoló információkat szolgáltatassanak.

- Mely területek milyen jellegű felhasználása lehetséges

- a.) funkció
lakótelep, zöldterület, szeméttelp
- b.) terhelés
szintek száma

- a területfelhasználás (beépítés) és a felszín alatti tényezők (talaj, víz) hogyan hatnak egymásra (pl. fedetlen karszt, agresszív talajvíz).

RRT: Egyes létesítmények, létesítménytípusok telepítési lehetőségéhez, alapozási módjához szükséges konkrét (még nem okvetlenül pontosan számszerű) információk.

Kiviteli tervek: Statikai méretezéshez, alapozási tervezéséhez, szigetelés szükségességéhez és módjához szükséges számszerű, részletes információk.

Elérkezve a vizsgálatokhoz, felvetődik a konkrét adatok és vizsgálati módszerek kérdése:

- vélemény - a felhasználó mondja meg, hogy mire kívánja felhasználni a szakvéleményt -(igénytámasztás);
- a szolgáltató a cél eléréséhez legjobban megfelelő, legolcsóbb módszerekkel, a legjobban felhasználható adatokat szolgáltatassa;
- célszerű az eddiginél szorosabb, folyamatos együttműködés.

A geofizika kimondottan alkalmasnak látszik - főleg a rendezési terveknel - az igények kielégítésére, (mert korszerű, gyors, költségkímélő).

Építésstervezői tapasztalatok gondolatébresztőnek.

A tapasztalatok hosszú sora bizonyítja, hogy létezik egy bizonyos szűk látókörség az építész körökben is, a megrendelők legnagyobb része pedig nem érzékeli, hogy a talajfelszínen nem ér véget minden, hanem az egy bizonyos koordináta-rendszer tengelye, illetve egy tükrözési tengely.

A geológusok feladata tehát nem a megbízások teljesítésével kezdődik, hanem ismeretterjesztéssel.

Mindezekhez a mai tanácskozás sikeresen járulhat hozzá, illetve ez a tanácskozás a jövőbeni együttműködés kezdete lehet.

Szeptemberben Sopronban kihelyezett előadóülést tartottak: "Geofizikai mérések az osztrák-magyar határvidéken" címmel.

Elhangzott előadások:

Ádám Antal: MT és AMT kutatások a Kelet-Alpokban és a Cseh-Masszívumban

Kohlbeck Franz-Szarka László: Fertői geoelektromos mérések

Ádám Antal (MTA Geodéziai és Geofizikai Kutatóintézete, Sopron) előadásában egy, Ausztriában a felszínre is kibukkanó, jólvezető grafitos-érces zóna MT és AMT mélyszerkezet kutató módszerekkel való nyomozását ismertette. Véleménye szerint a szerkezet magyarországi kutatására földtani alapfűrást lenne célszerű mélyíteni Mór környékén.

Szarka László (MTA Geodéziai és Geofizikai Kutatóintézete, Sopron) a Fertő tavon, osztrák-magyar együttműködésben, Phare támogatással végzett

geoelektromos méréseit mutatta be. A mérések alapján a tó területén jellegzetes szerkezeti vonalak ismerhetők fel.

Az előadóülés után a hallgatóság érdeklődő tagjai rövid kirándulást tettek a Fertői Nemzeti Park területén, ahol a nemzeti park igazgatóhelyettesének szakavatott vezetését élvezhették.

GEODÉZIAI ÉS BÁNYAMÉRÉSI MUNKABIZOTTSÁG

Elnök: Ágfalvi Mihály

Titkár: Ládai Tamás

Alakuló ülést tartottak szeptemberben Tatabányán, ahol az új tagok bemutatkozásán kívül megvitatták a jövő évi munkaprogramjukat.

Ládai Tamás (Tatabányai Energetikai Termelő és Szolgáltató Kft., Tatabánya) vitaindító előadást tartott "A mélyművelés okozta külszíni mozgás néhány gyakorlati tapasztalata" címmel. A tatabányai bányáknál végzett mérések és megfigyelések alapján a külszíni fejtés megindulása után, a mozgás első megjelenéséről; a fejtési térség fölötti külszíni beszakadásról és a törésszög kialakulásának vizsgálatáról beszélt. Mind a mélyművelés, mind a külfejtéses bányák befejezése után fontos bányászati feladat a tájrendezés. Az előadó röviden bemutatta a tatabányai tájrendezési munkákat és az elmondottakat fényképekkel illusztrálta.

Ezek után a hozzászólások következtek:

Hankó András (Veszprém Megyei Földhivatal, Veszprém) a tájrendezés természetvédelmi vonatkozásairól beszélt. Javasolta, hogy a földmérésben és bányamérésben dolgozó szakemberek mutassák be egymásnak munkájukat. A VEAB munkabizottság alkalmas a kapcsolatok kiépítésére.

Emmer Artúr (Oroszlányi Szénbányák), az oroszlányi tájrendezésről mutatót be néhány példát. Kezdte a cél megválasztásával, majd az erdőtelepítés, záró tó létesítés, talajgazdálkodás kérdéseit elemezte. Beszámolt a pusztavámi bányakár megelőzéséről és helyreállítási munkákról. Elmondta, hogy megfelelően ellátottak műszerekkel és berendezésekkel, de ma már tapasztalatai szerint a földmérő irodák korszerűbb felszereléseket alkalmaznak, mint a bányauzemek.

Bolla Gyula (Győr-Moson-Sopron Megyei Földhivatal), a győri Megyei Földhivatal munkáját ismertette az egybegyűttekkel. A Phare-program keretén belül a Megyei Földhivatal műszerparkját felújították, számítógépeket vásároltak. Elkészítették Győr központ belterületének közmű térképét digitális formában. A tulajdonváltozások követése során a grafikus munkát kiküszöbölik a numerikus adatállomány felhasználásával. A kárpótlás a külterületek 30-40 %-át érinti. A kimérések után kiegészítik a numerikus adatállományt a többi ingatlan adataival az elkövetkező 2-4 évben. A Megyei Földhivatalban lesz nagyobb számítógép egység, ahol folyamatosan követik a változásokat. Meghívta a munkabizottságot

Győrbe a hivatal bemutatására, ahol az adatszolgáltatásról is szívesen tart előadást.

SZILÁRDÁSVÁNYBÁNYÁSZATI MUNKABIZOTTSÁG

Elnök: Fazekas János

Titkár: Hullán Szabolcsné

Márciusban Budapesten előadóülést tartottak a közethorgonyozás hazai alkalmazásáról

Májusban Tapolcán a bauxitbányászat kérdései kerültek napirendre. Augusztusban Szilveszter Géza "Közethorgonyozás kérdései az angliai bányászatban" címmel tartott előadást.

Novemberben Veszprémben az Energetikai munkabizottsággal együtt szakmai vitát rendeztek a "Várpalota S III bányarész művelésbe vonásának megvalósíthatósági tanulmánya" anyaggal kapcsolatban. A tanulmány tartalmát Szentai György ismertette.

BIOLÓGIAI SZAKBIZOTTSÁG

Elnök: Ponyi Jenő
Alelnök: Sutka József
Titkár: Kondorossy Előd

A Biológiai szakbizottság terveinek jelentős részét megvalósította. Tudományos rendezvényeit más, azonos érdeklődésű intézményekkel közösen szervezte. Októberben a Magyar Hidrológiai Társaság Hidrológiai Szakosztályával és az MTA Balatoni Limnológiai Kutatóintézetével együtt rendezte meg Tihanyban a XXXVI. Hidrobiológus Napokat. A rendezvényen "Vizeink környezet- és természetvédelmének aktuális hidrológiai kérdései" volt a megvitatott téma-terület.

Nagy érdeklődés kísérte a MBT Állattani Szakosztálya és a Biológiai szakbizottságnak illetve Rendszertani és ökológiai munkabizottságnak budapesti közös rendezvényét, melyet "A Balaton zoológiai kutatásának eredményei az elmúlt öt évben" címmel tartottak meg novemberben. A munkabizottság illetve a szakbizottság részéről 4 előadás hangzott el, amelyet élénk vita követett.

Elhangzott előadások:

P. Zánkai Nóra: A Balaton parti vizében tömeges Eucyclops serrulatus táplálkozásáról

Andrikovics Sándor: A Balaton Ephemeroptera és Trichoptera faunája

Ponyi Jenő: A Balaton parti övének Cladocera és Copepoda rákjai

Farkas János és Szatmári Kinga: A Balaton-part nádasainak, növényi turzásainak gerinctelen állatai

Korecz Andrea és Ponyi Jenő: A Balaton Ostracoda rákjai

Petro Ede és Kiss Árpád: A balatoni Mollusca kutatás jelene és jövője.

BIOTECHNOLÓGIAI MUNKABIZOTTSÁG

Elnök: Barnabás Beáta
Titkár: László Miklós

A munkabizottság június 8-án a Mikroszaporító Országos Egyesülettel közös ülést tartott Fertődön.

NÖVÉNYÉLETTANI ÉS BIOKÉMIAI MUNKABIZOTTSÁG

Elnök: Páldi Emil
Titkár: Janda Tibor

A munkabizottság június 8-án munkaülést tartott, melynek napirendjén azok az előadások szerepeltek, melyeket a munkabizottság tagjai nyáron és ősszel rendezendő tudományos konferenciákon adnak elő. A 10 előadást értékes vita követte.

NÖVÉNYVÉDELMI MUNKABIZOTTSÁG

Elnök: Bürgés György
Titkár: Béres Imre

A munkabizottság január 26-28-a között megrendezte a IV. Keszthelyi Növényvédelmi Fórum-ot, melyen a szakbizottsági tagok közül 12-en vettek részt, és 3 előadást tartottak. Augusztus 5-én a Szőlészeti Szakmai Napok rendezvényen a munkabizottság mint társrendező vett részt. A szakmai rendezvényen 2 növényvédelmi jellegű előadás hangzott el.

RENDSZERTANI ÉS ÖKOLÓGIAI MUNKABIZOTTSÁG

Elnök: Ponyi Jenő
Titkár: Kondorossy Előd

A munkabizottság tagjai előadásaikkal járultak hozzá a XXXVI. Hidrobiológus Napok sikeréhez, valamint egy előadást tartottak a Lovassy Sándor emlékülésen.

ERDÉSZETI SZAKBIZOTTSÁG

Elnök: Herpay Imre
Alelnök: Kosztka Miklós
Titkár: Barta Dénes

Miután 1993-ban részt vettünk a Biológiai szakbizottságnak Sopronban rendezett, az "Erdők pusztulása a Dunántúlon" című tudományos konferenciájának megrendezésében és egy előadót is biztosítottunk, ebben az évben közreműködünk a konferencia eredményeinek megszövegezésében, amely megjelent a VEAB értesítő 1994 kötetben.

November 24-én előkészítő megbeszélést szerveztünk sorakerülő vitatülésről, ahol kísérletet teszünk a gyakorlati erdőgazdálkodás és a természetvédelem gyakran egymástól messzeálló felfogásának közelítésére.

ERDŐGAZDÁLKODÁSI MUNKABIZOTTSÁG

Elnök: Marosvölgyi Béla
Titkár: Traser György

A munkabizottság az év folyamán számos rendezvény szervezésében működött közre.

Az OEE Erdőfeltárási Szakosztály és a munkabizottság június 1-2-án 30 fő részvételével az EEF Erdőfeltárási és Vízgazdálkodási Tanszéke és a Tanulmányi Erdőgazdaság Rt. közös szervezésében az erdőgazdaság területén ülésezett. Előadást tartott Marosvölgyi Béla "Gépesítési lehetőségek a magánerdőgazdálkodásban" címmel.

A VEAB térségéből több erdészeti, illetve fahasznosítást szolgáló gép fejlesztőjének részvételét is megszerveztük. A rendezvényen 35 fő vett részt.

Közreműködünk a "Másodnyersanyag-hasznosítók Országos Egyesületének II. Nemzetközi konferenciájá"-nak megszervezésében (szeptember 1-2.), a MTESZ Veszprém Megyei Szervezetével és a Veszprémi Egyetemmel közösen.

Előkészítettük az "Erdészeti Szakmai Fórum" nevű rendezvényt Vép-Szombathely térségében, melynek plenáris ülésén az erdőgazdálkodás és a környezetvédelem, az erdőtulajdon és a privatizáció, valamint az erdőgazdálkodás és igazgatás kérdései kerültek bemutatásra. A rendezvény megtartására decemberben került sor.

FAIPARI MUNKABIZOTTSÁG

Elnök: Hargitai László

Titkár: Orbay Péter

A munkabizottság ebben az évben egy munkaülést rendezett: április 28-án, Szombathelyen a FALCO-nál. A megvitatott témakör a faipar privatizációjának helyzete volt.

Horváth Zoltán (Országos Erdészeti Hivatal, Budapest) vitaindító előadásában jellemezte a privatizáció szakaszait. 1988-ban jelentek meg a privatizációra és az ÁVÜ működésére vonatkozó törvények, a privatizáció ebben az időszakban még spontán volt. 1990-ben láttak napvilágot a vagyonpolitikai irányelvek, a kormánystratégia, a privatizáció állami kontrolljára vonatkozó törvények, az ágazati koncepciók. Az Országos Erdészeti Hivatal is ekkor dolgozta ki koncepcióját. 1992-ben történt előterjesztés a kormányhoz az állami-gazgatási felügyelet alá vonásról. Ez pl. érintette a SEFAG-ot, MEFAG-ot. A felügyelet alá vonást ekkor egyedi körülmények indokolták, pl. a lipicai ménes helyzete. A tulajdonosi jogkörök gyakorlása a minisztériumoktól átkerült az ÁVÜ-höz.

Az új kormány koncepciója szerint az erdő maradjon állami tulajdonban, a faipar viszont privatizálandó. Ez egyúttal az iparág decentralizációját is jelentette, mint a privatizáció előfeltételét. A decentralizációs folyamat vegbe is ment 1991-1992-ben egy 1977-es törvény alapján. Az ezzel kapcsolatos döntésekkor azt kellett elsősorban vizsgálgatni, hogy az eszközök, a tevékenységek, a munkaerő elszakítható-e az anyavállalattól, az önállósult egységek működőképesek lesznek-e önállóan is? Ilyen döntések alapján lett önálló pl. a barcsi, hosszuhetényi üzem is. A decentralizációra vonatkozó javaslatok a vállalati tanácsoktól indultak ki, a minisztérium hagyta azokat jóvá. A folyamat eredményeképpen a szervezeti kapcsolatokat váltották fel.

Másik nehéz és sok vitát kiváltó terület volt az erdőértékelés. Az erdőt ugyanis az ÁVÜ portfóliójába való átkerüléskor fel kellett értékelni. Ennek alapját az erdőfenntartási költségek képezték. Megszületett az 1992. évi 53. törvény, mely a Kormányt hatalmazta fel, hogy megállapítsa az ÁVÜ Rt. felügyeletébe kerülő erdők körét. A kormányzat döntése szerint pedig az erdők állami tulajdonban maradnak, míg más törvény másként nem rendelkezik. Ekkor - alacsonynak ítélve az eddigi értékelés eredményét - újabb erdőértékelést készítettek, mely magasabb értékeket állapított meg. (A pontos szám kérdése azonban illuzórikusnak látszik, hiszen az erdőt nem lehet más árukhoz hasonlóan piacra dobni. A piacra dobásnak nagy árleszállító hatása lenne és az alacsonyabb értékeket sem lehetne realizálni.) Az értékelés mindenesetre a túlhasználat ellen igyekszik ösztönözni azzal, hogy az erdő bérbeadásáért normatív járulékot kérnek.

látszik, hiszen az erdőket nem lehet más árukhoz hasonlóan piacra dobni. A piacra dobásnak nagy árleszállító hatása lenne és az alacsonyabb értékeket sem lehetne realizálni.) Az értékelés mindenesetre a túlhasználat ellen igyekszik ösztönözni azzal, hogy az erdő bérbeadásáért normatív járulékot kérnek.

Az erdő portfólió az Országos Erdészeti Egyesület lobbizására jött létre. Az erdővagyonnak van állami tulajdonú és elprivatizálható része. Más felosztás szerint az erdővagyon tartós nemzeti-állami, nemzeti magán, megkötés nélküli tulajdonkategóriára osztották.

Az államerdészeti szervezetre vonatkozó törekvéseket leállították, minthogy állami költségvetési juttatás nélkül nem látszott lehetségesnek.

A beszámoló után egyedi feltevéseket vitatott meg a munkabizottság. Ennek során rámutattak, hogy a fűrészipar privtizációja elakadásának fő oka, hogy a hazai vásárló erő kicsi, a nyugati vevő viszont sok esetben nem akarja magyarországi üzemét működtetni, mert hazai termékét sem tudja eladni. A fűrészipar nyugaton általában a nemzeti iparágak közé tartozik, az üzemek nincsenek multinacionális vállalkozások tulajdonában. Az erdőhasználat elszakadni látszik a hazai feldolgozóipar igényétől: a tulajdonosok írtják az erdőt, míg a nagy üzemek, mint pl. a FALCO Rt. anyaghiánnyal küzd. Valójában a fakitermelés nem növekedett. Európaszerte tendencia, hogy növekszik az élőfa készlet, csökken a fahasználat. Nálunk 1993-tól kezdett radikálisan csökkenni a fakitermelés, míg élőfakészletünk szinten marad. A kitermelés csökkenése miatt 2,7 millió m³ bent maradt az erdőkben. Ebből nem következtethetünk az erdőgazdálkodás általánosan gazdaságtalan voltára, de arra igen, hogy a fakitermelés gazdaságtalan lett. A tulajdonváltásnak minél előbb le kell bonyolódnia, mert a faiparnak nem lesz anyagbázisa. A fatermékek importja már megkezdődött. Ennek veszélyességére vonatkozó nézetek különbözőek. Annak veszélye mindenesetre fennáll, hogy az ország nem fogja bírni a faanyag exportját, és a termékek importját. A magyar bútortipar teljesen a leépülés irányába halad. A fűrészüzemek gazdaságtalanok, elavultak, ezért nem találnak vevőre. Ezt a FALCO is megérzi, hiszen nem kap fűrészipari hulladékot, mely alapanyag pl. a nyugati forgácslap gyártásban mintegy 50 %-os részarányal van jelen. Nem jobb a helyzet a másik nagy forgács-termelő iparág, az épületasztalosipar területén sem. Ezek a vállalatok is (pl. a Soproni Faipari Vállalat) nyugatra exportálnak inkább, még akkor is, ha a FALCO ugyanannyit fizet, mint a nyugati vevő. Emiatt a FALCO idén már kétszer állt le.

Faanyag exportunk és faipari termék importunk aránya kedvezőtlen. A magas anyagexportot és termékimportot az ország nem fogja bírni, ez a bútortipar növekedéséhez, az iparág leépüléséhez vezet. Az exportot és importot a GATT szerint adminisztratív intézkedésekkel nem lehet szabályozni, a korlátozásokat esetleg vámosítással lehet kiváltani. Az export egyébként csökkenőben van, aminek a kitermelés csökkenése az oka. 1991-1992-ben még növekvőben volt az export. 1992-ben a kitermelés visszaesett és az exportigényeket nem tudtuk kielégíteni. E téren az erdők gazdaságtalan felújítása és használata a fő fékező

erő. Az erdőkben maradó 2,7 millió m³ élő fa tönkre fog menni. Ha ezt ma kitermelnénk, az anyagi lehetőségek is mások lennének.

Fekete Lajos (FALCO, Szombathely) beszámolójában jellemezte a faipari privatizációnak a helyzetét. A faiparra is hatott az az általánosan kedvezőtlen helyzet, hogy a szomszéd országok is eladók lettek, mire a privatizációs törvény megszületett. Így nagy lett a kínálat, jól privatizálni nem lehetett. Gyorsítani csak ajándékozás útján lehetne. Az ajándékozás történhet:

- 1.) hazai vállalkozóknak - akik rövidesen tönkre mennek tőke hiányában. A hitelnek túl nagy a kamata, a hitelfelvételbe bele lehet bukik. Ha eleve az adó, vagy a partnerek kijátszására spekulál, az ismét nem hozhat megoldást.
- 2.) külföldinek - beruházási feltételek kiszabásával. Ha külföldi vevőnek eladjuk a vállalatot a következő tendenciák figyelhetők meg: ha magas áron kínáljuk a gyárat, a vevő nem veszi meg. Ha alacsony áron adjuk, megveszi, de nem törődik vele és nincs rákényszerítve arra, hogy nyereségesen működtesse. A privatizáció lebonyolításához a ÁVÜ szakosodása és érdekeltsége nem volt megfelelő. Jobb lehet volna, ha azt az egyes iparágak vezető szakembereiből álló szakcsoportok végzik.

Faiparunk általában korszerűtlen, emiatt eladhatatlan. Ha mégis jelentkezik vevő, az nagyon megnézi, hogy mit kap: piacot-e, vagy termelőeszközt, amivel nem rendelkezik. Sajnos gyakori magatartás, hogy a tenderen nyertes vevő, aki a versenytársakat már elzavarta, a szerződéskötéskor mindenbe beleköt, és nagyon megnehezíti a szerződés megkötését. Vagy szerződik ugyan, kifizeti az első részletet, a többit azonban nem. Ez a vevő bírói úton elmarasztalható, de mire a jogi procedúra lezajlik, addigra az üzemet tönkretette, a várt tőkebefektetés elmaradt.

A bútoriparban sok önprivatizáció ment végbe. Ez jó, csak tőkét nem tudott bevenni. Sok vállalkozás likviditási gondokkal küzd. Sok az importált bútort. Az anyagot vásárolni nem tudó bútorgyárak helyett a tőkés veszi meg az anyagot, a bútort bér munkában legyártja, és kiviszi az országból. Ha a bútorgyárat külföldi vevő vette meg, forgácslapot csak nyomott áron hajlandó vásárolni.

A FALCO 3600 dolgozójából ma csak 600 van meg, az állandósult létszám 500-550 fő lesz. Minden nem lemez gyártással foglalkozó egység önállósodni fog. A cég ma eladható, hitelállománya konszolidálható. Vezetése a szükséges fejlesztéseket is világosan látja. Olyan vevőre van tehát szükség, aki ezeket a fejlesztéseket végrehajtja és együtt tud működni a dolgozók érdekképviselésével. A keleti piac szűk, valószínűbb, hogy a nyugati vállalkozó vásárolja meg a lapokat és a bútorrá feldolgozást bér munkában végezteti valamelyik - közép vagy kelet - európai országban.

A munkabizottság a FALCO privatizációs stratégiáját kiemelkedően jónak ítélte, mert itt a privatizáció összekapcsolódik a piacépítéssel. Sajnos ez a módszer nem valósítható meg általánosan a faiparban.

Végezetül a munkabizottság a következőkben foglalta össze a privatizáció elveit, melyeket a faipar további privatizációjában követendőnek tart:

- eladáshoz megfelelő fejlesztési, pénzügy, és piaci stratégiával rendelkező vevő szükséges;
- a vevő megfelelő tőkeerővel rendelkezzen;
- meg kell valósítani a vállalt kötelezettségek ellenőrzését;
- szakemberek bevonása szükséges a privatizációs döntésekbe;
- a dolgozók foglalkoztatása biztosítva legyen, a privatizációt lehetőleg piacépítéssel kell egybekapcsolni, fenn kell tartani a faipari üzemek működőképességét. Ehhez meg kell vizsgálni, hogy a vevő milyen értékesítő-termeltető rendszernek a tagja, a nyereségnek ugyanis a privatizálandó vállalkozásnál kell lecsapódnia.

Az üzemplátogatás során a munkabizottság tagjai a FALCO Rt. forgácslap gyárát tekintették meg.

VADGAZDÁLKODÁSI MUNKABIZOTTSÁG

Elnök: Kőhalmy Tamás

Titkár: Faragó Sándor

A munkabizottság 1994 során egy összejeövetelt tartott, 1994. december 17-én Sopronban, egybekötve az EFE Vadgazdálkodási Tanszéke 25 éves jubileumi konferenciájával.

A rendezvényen a bizottság tagjai nagy számban vettek részt s áttekintést kaphattak a vadgazdálkodás aktuális hazai és külföldi problémáiról.

Elhangzott előadás:

Kőhalmy Tamás: Meghatározó irányvonalak az EFE Vadgazdálkodási Tanszékének oktatói és kutatói munkájában

Harmut Gossow: "Politische Ökonomie" und Kulturlandschaftsforschung an Wildtieren

Csányi Sándor: A kibocsátás hatásának modellezése a hazai fácánállományra

Sugár László: A Trichinózis előfordulása a hazai vadfajokban

Faragó Sándor: Apróvadkutatások a Vadgazdálkodási Tanszéken

Ormos Balázs: Vadgazdálkodás a TÁEG RT-nél

Walterné Illés Valéria: A vadkárrel kapcsolatos jelenlegi kutatásaink

Náhlík András: Az erdősítés ápolások jelenlegi gyakorlatának felülvizsgálata vadkárrel veszélyeztetett területeken.

GAZDASÁG-, JOG- ÉS TÁRSADALOMTUDOMÁNYI SZAKBIZOTTSÁG

Elnök: Várhelyi István

Alelnök: Szilágyi István

Tarr György

Titkár: Jankovich Gáborné

Megállapítható, hogy a Szakbizottság újjáalakulása, a tisztségviselők megválasztása után megelégnült annak tevékenysége. Ugyanakkor nehezebbek lettek a működési feltételek, ami miatt sem tudta teljesíteni a szakbizottság valamennyi célkitűzését. A munkaprogramban rögzítetteket sorba véve a következőben összegezhető a szakbizottság 1994. évi tevékenysége.

A szervezeti elképzelésben (pl. stabilitás) egy munkabizottság (büntetőjogi) kivételével történt előrelépés. A másfélszáz bizottsági tagból 40 fő a minősített, akiknek több mint 60%-a az MTA köztestületének is tagja lett, ám az MTA doktoranduszok képviselőinek 200 tagja között nincs képviselőnk a régióból. (A 33 tagú szakbizottságának kétharmada minősített.)

"Merre tart a világ, Európa, a közép-kelet-európai régió és Magyarország a XX. század végén és XXI. század elején?" címmel, jövőkutatási konferenciára került sor 1994. április 27-én Komáromban, a szakbizottság kezdeményezésére. A tanácskozást az MTA IX. osztálya és Jövőkutatási Bizottsága, a VEAB Gazdaság- jog és társadalomtudományi szakbizottsága a Hegel - Fukuyama Társaság, Komárom Város Önkormányzata és Komárom-Esztergom Megyei Önkormányzat közösen szervezte. E konferencia közel 40 előadója közül 28 a VEAB tagja. Működésünk nem korlátozódik a veszprémi székházra. Törekvésünk találkozott Komárom város és a Komárom-Esztergom Megyei Önkormányzat elgondolásával, így tudományos rendezvényünk a Komáromi Napok keretében, a helyi szervek hathatós támogatásával jött létre, első jövőkutatási konferenciaként vidéken. A konferencia referátumai a következők voltak: Kulcsár Kálmán akadémikus, az MTA IX. osztályának elnöke az európai integrációról, Gidai Erzsébet az MTA Jövőkutatási Bizottságának elnöke, az alternatív utakat vázolta fel a gazdasági fejlődésben, Nováky Erzsébet, az MTA Jövőkutatási Bizottságának alelnöke a kaotikus jelenségekről szolt a magyar gazdaság fejlődésében. Beszteri Béla előadásának címe: "Merre tart a világ az államszocializmus összeomlása után?" Prugberger Tamás, Magyarország társadalmi fejlődésének irányait elemezte. Kiss Endre a Hegel-Fukuyama Társaság elnöke, " A történelem vége? Fukuyama politikaelmélete" címmel

tartott referátumot. A tanácskozás 4 szekcióban folytatódott, korreferátumokkal és vitákkal. A konferencia munkáját a szekcióelnökök plenáris ülésen értékelték. A tanácskozás anyaga külön kötetben megjelent Komárom város és Komárom-Esztergom Megyei Önkormányzat anyagi támogatásával.

A tudományos képzés, továbbképzés a hagyományos rendszerben felgyorsult. Ebben az évben három kolléga védte meg kandidátusi disszertációját, és 7 dolgozat van előkészítés alatt, amelyek megvédése áthúzódik a következő időszakra. Az új rendszerű képzésben (PhD) a régióban - társadalomtudományi - jogi területen nincs lehetőség. (A szakbizottság október 28-án tárgyalta a tudományos továbbképzés helyzetét és lehetőségeit).

A VEAB pályázatra tíz pályamű érkezett, amelyből 8 kapott díjat. Ez az arány a legnagyobb volt a szakbizottság eddigi életében. Remélhetőleg az érdeklődés, aktivitás nem esik vissza. Elég sok a publikáció - közel 20 - nem csökkent a kutatási eredmények közreadása sem.

A tudományos munkakapcsolatok szélesedtek az MTA osztályaival és bizottságaival, de a VEAB szakbizottságaival is. Utazási nehézségeink viszont nem tették lehetővé a többi területi bizottság illetékes szakbizottságaival való folyamatos tapasztalatcserét, azok egyelőre abbamaradtak.

A diaszporában lévő tudományos kutatók, oktatók megbecsülésének tapasztalatait összegeztük, és a VEAB ankétön ismertettük.

ÁLLAMJOGI ÉS ÁLLAMIGAZGATÁSI JOGI MUNKABIZOTTSÁG

Elnök: Mikolasek Sándor

Titkár: Bihari István

A VEAB Államjogi és államigazgatási jogi munkabizottsága az elmúlt évben egy szakmai konferencia megszervezésében vett részt a Komáromi Napok keretében. E mellett egy szakmai egyeztető megbeszélést tartottunk a bizottság munkamódszeréről, az önkormányzatok munkájának folyamatos figyelemmel kíséréséről, az országgyűlési és helyi önkormányzati képviselő választásról. Vitát folytattunk a regionalizmus probléma köréről is. Munkánk során az alábbi következtetésekre jutottunk:

- Jövőképet, mint a tervezés egyik elemét az igazgatásban és jogalkotásban is szükséges felvázolni. Ennek hiánya jelenleg a fejlődés akadálya.
- Az önkormányzatok fejlődésében kétségtelenül mutatkoznak eredmények, de az önkormányzatiság fejlődése a lehetőségektől valójában elmaradt.
- A választási rendszerben az eredmény megállapítás rendkívül bonyolult, maga a választás, mint aktus is nehezen áttekinthető.

- A regionalizmus mindenképpen jövője az igazgatásnak, annak azonban tudatos építése szükséges.

Tanácskozásaink mellett bizottságunk tagjai részt vettek a VEAB pályázatok elbírálásában, eredményes kutató munkát folytattak a Comitatus folyóirat körül szervezendő műhely tevékenységében.

FILOZÓFIAI MUNKABIZOTTSÁG

Elnök: Sztankó János

Titkár: Pfitzner György

A Filozófiai munkabizottság 1994-ben is eredményesen folytatta a korábbi években már megszokott szervezési és tudományos tevékenységét.

Kiemelten foglalkoztunk a munkabizottság létszámának fejlesztésével, amelynek eredményeként a nyilvántartott tagok létszáma év végére elérte a 40 főt. Ebből a negyven főből rendszeresen és aktívan általában 15-20-an vesznek részt a különböző rendezvényeinken. A munkabizottság többi tagja munkahelyi és más elfoglaltsága, valamint az egyre növekvő közlekedési költségek miatt csak esetlegesen tud részt venni a közös tevékenységben, de tagságát fenntartva, tanácsaival segíti munkánkat.

A munkabizottság létszámának növelése mellett fontos szervezeti; remélhetőleg a munkánk eredményesebbé tételét szolgáló változás az, hogy a titkári teendők ellátására felkértük Pfitzner Györgyöt.

A közlekedési költségek növekedése ellenére is tovább építjük kapcsolatainkat a PAB filozófusaival. Ennek érdekében a munkabizottság elnöke szeptemberben Pécsre utazott, ahol megállapodott arról, hogy 1995-ben kölcsönösen tájékoztatjuk egymást tudományos rendezvényeinkről és a konkrét együttműködés lehetőségeiről.

A munkabizottság 1994-ben két színvonalas tudományos tanácskozást szervezett. Április 29-én "Pragmatizmus és korunk", valamint október 21-én "Materializmus és korunk" címmel megtartott tanácskozásainkra elismert szakembereket, budapesti filozófusokat hívtunk meg. Így tanácskozásainkra - a pécsi mellett - már a budapesti kapcsolat is jellemző.

GAZDASÁGI ÉS POLGÁRI JOGI MUNKABIZOTTSÁG

Elnök: Vincze Imre

Alelnök: Havasiné Orbán Mária

Titkár: Tarr György

A munkabizottság 1994-ben három ülést tartott. Az első március 11-én Győrben rendeztük meg.

Megvitatásra került:

Szalay Gyula: A fizikai elosztás joga rendszerbe foglalásának lehetőségei és korlátai

Második ülés április 29-én a VEAB székházban került megrendezésre.

A megvitatott téma terület:

Tarr György : Jogtanácsosok a társasági jogban

A harmadik ülést október 31-én a VEAB székházban tartottuk meg.

Megvitatásra került:

Kántorné Buruss Zsuzsa: A közös tulajdon megszüntetése ítélkezési gyakorlatának néhány kérdése.

Vincze Imre: Néhány gyakorlati kérdés az új Vht alapján.

A napirendi pontokhoz kapcsolódó előadások előre elkészültek és a munkabizottság tagjai azt kézhez kapták. Minden alkalommal igen élénk több órás vita alakult ki. Az üléseken megjelentek létszáma 15-20 fő volt. A munkabizottság tagjai szinte kivétel nélkül gyakorló jogászok. Így a feldolgozott témák a munkafeladat megoldásához kapcsolódó kérdések voltak, melyek megoldásánál nemcsak a gyakorlat szemszögéből fejtettek ki álláspontot.

A munkabizottság tagjai egyre inkább publikációkkal is megjelennek országos jogi folyóiratokban. Az 1994. év folyamán szakcikket közölt a Magyar Jog Tarr Györgytől, Perényi Ödöntől, Vincze Imrétől.

Az Igazságügy Minisztérium Pilisszentkereszti oktatási központjában a bírák továbbképzése során előadást tartott a munkabizottságból Kántorné Buruss Zsuzsa, Fermanné Polák Zita, Vincze Imre.

A munkabizottság létszámának növelésére is gondoltunk. A munkabizottság tagjai sorába választotta Vereczkey Kálmán tatabányai városi bírósági elnökhelyettest. Kísérletet tettünk székesfehérvári és zalai kollégák megnyerésére is , de ez eddig nem járt sikerrel.

MEZŐ- ÉS ERDŐGAZDÁLKODÁSI MUNKABIZOTTSÁG

Elnök: Várhelyi István

Alelnök: Veszeli Tibor

Titkár: Héjj Botond

A munkabizottság újjáalakulása, a tisztségviselők megválasztása után érezhetően megélné a tevékenység. Sajnos a működés feltételei is hiányosak, ezért sem tudtak teljesülni az 1994-es munkaprogramunkban megtervezett célikitűzések. Szervezetileg a munkabizottság bizonyos mértékben stabilizálódott. A tagok 1/3-a alig tevékenykedik, a tudományos közéletben rendszeresen a fele aktívizálódik.

A tudományos konferenciák, ülések tekintetében nem romlott a helyzet. A komáromi jövőkutatás konferencián 6 tagunk tartott korreferátumot, míg a saját rendezésben tartott üléseinken (pl. az erdő privatizációja, a magánerdő gazdálkodás alakulása, azok értékelése) a tagok harmada működött közre. Nem sikerült a győri rendezvényünket megtartani. Kihelyezett ülést tartottunk és tudományos együttműködési kapcsolatot teremtettünk az Agrárgazdasági Kutató és Informatikai Intézetrel.

Október 14-én Veszprémben a Veszprémi Erdőgazdasági Rt.-ben megrendezésre került ülésen a magánerdő gazdálkodás helyzetét és jövőjét vitattuk meg.

Balázs István (Földművelésügyi Minisztérium, Budapest) előadásában ismertette a magánerdő gazdálkodás jelenlegi helyzetét. Magángazdálkodás törvényi feltételei adóttak. A kárpótlás első üteme befejeződött, a második befejezése a jövő évben várható. Az erdőterületek kijelölésére 11 feltételt szabott a hatóság. A várható tulajdonosok száma 220-250 ezer fő. Az átlagos tulajdon nagyság 1,2 ha. A társulások szerveződése lassan halad. Január 1-én mintegy 300 társulást tartottak nyilván. Azokon a területeken, ahol hagyományai vannak, könnyebben indult meg. Elő kell segíteni a földforgalom és a tagosítás megindulását. A problémák megoldásának kulcspontjai:

- Erdőfelügyelőségek szerepe a meggyőzésben
- A tulajdoni lapra való rávezetés meggyorsítása
- Birtokba adás a helyszínen
- Az erdőfelügyelőségi határozatok kiadása

A jövő feladatai:

- A társulások szakmai és anyagi támogatása
- Ügyvitel egyszerűsítése, kivételes elbírálásra van szükség pl. cégbíróságnál
- Érdekképviselők létrejöttének a támogatása.

Bus Mária (Veszprémi Erdőfelügyelőség) korreferátumában elemezte a gondokat:

- 1.) A szövetkezeti földalapok kijelölésében nem vettek részt szakemberek, irracionális határok alakultak ki.
- 2.) Nem volt törvényi szabályozás a szakhatósági eljárások egységesítésére. Az erdők kirablásának vádjá nem igaz. Ez a vélemény árt az ügynek.
- 3.) A közvélemény rosszul tájékozott. Nehezen veszik tudomásul a gazdálkodás korlátozását, a kis hasznót.
- 4.) Az adminisztrációs rendszer túl bonyolult.

A Veszprémi Erdőfelügyelőség a gondok megoldása érdekében eddig is számos intézkedést tett:

- 1.) A kárpótlásra kijelölt területeket átvizsgálták. Minden árverésen részt vettek és szórólapot osztottak az erdőgazdálkodás szabályairól.
 - 2.) Számítógépes programot készítettek a Kárpótlási Hivatal határozatainak kezelésére. Ennek alapján engedélyezték a korlátozott erdőgazdálkodási tevékenységet. Eredményként elmondható, hogy gyakorlatilag nincs engedély nélküli fakitermelés.
 - 3.) Egy jogással társulási együttműködésre megállapodási mintát készítettek.
 - 4.) A társulások szervezését erdőfelügyelőségi költségvetésből végezték.
 - 5.) Közös kezelésre ösztönözték a magán vállalkozókat és az erdőgazdaságokat.
- Bus Mária szerint a határozathozatalok 1995. első félév végéig lezárulnak, de a privatizáció folyamata még 5-10 évig el fog tartani. A résztulajdonok 25-30 %-a van eddig kiadva. Szükséges lenne az erdők egységes felmérése, de nincs rá pénz.

Schrödl László (Szombathelyi Erdőfelügyelőség) szerint ne legyenek különbségek a régi és új magánerdők között. A 10 erdőfelügyelőséget nem szabad magára hagyni. A problémák tisztázására egy FM értekezlet szükséges. Állami segítséggel létre kell hozni a községi erdész hálózatot. Tisztázni kell a közös képviselővel kapcsolatos problémákat.

Páll Miklós (Zalaegerszegi Erdőfelügyelőség) szerint nem a tulajdonváltás a lényeges, hanem a gazdálkodás. Az önálló gazdálkodás alapfeltétele az összefüggő terület, a másodlagos szempont a minimális területnagyság. 10 tulajdonos alatt lehet közös képviselőt kijelölni. Az 1935. évi Erdőtörvény kényszerítette a tulajdonosokat a társulások létrehozására. Az ügyvitelt a területnagyság szerint differenciálni kell. A 6 ha alatti zárvány területek esetében szabad kezdet kell adni a gazdálkodóknak. A támogatási rendszert egyszerűsíteni kell. Kicsi az érdeklődés az erdőtelepítési támogatás iránt. Az ingatlannyilvántartás felülvizsgálatát a földhivataloknak kell végrehajtania.

Péti Miklós (ERSZ Veszprémi Erdőtervezési Iroda) elmondta, hogy a tervezés területre irányul, a tulajdonos másodlagos. Az üzemterv jelenleg és a jövőben is rendelkezésre áll. Az irodák technikailag felkészültek a birtokok szétmérésére. Feladat az erdőbirtokok valós tulajdonok szerinti rendezése. Fel kell készülni az új tulajdonosi szerkezetre a tervezésben. Ehhez törvény szükséges. A tervezést egyszerűsíteni kell. A kis területeken elég a leltározás és az elsődleges rendeltetés megállapítása.

A korreferátumokat követő vitákban Magyar Géza, Zachar Miklós, Nagy László, Szőke Ernő, Leskó János vettek részt. Az alábbi problémákat vetették fel:

- A felvilágosító munka fokozása
- A magántelepeken levő közös úthálózat kezelésének problémája
- Az erdőtörvény tervezetben nincsenek benne a magántulajdonú erdőkezelés speciális előírásai
- Meg kell találni a társulásra jelölendő terület alsó határát
- A korlátozásokat a minimálisan szükséges szintre kell szorítani
- Az ingatlanspekulációt korlátozni kell
- A faellátás érdekében a tulajdonviszonyok rendezése sürgős feladat.

Balázs István vitázárójában hangsúlyozta, hogy az erdőfelügyelőségek részére szabad mozgásteret biztosítanak. A faluerdész hálózat napirenden van, de ezzel kapcsolatban még sok a nyitott kérdés. A közös képviselő fogalmát értelmezni fogják. Kényszerintézkedéseket nem lehet tenni. A gazdálkodási követelményeket világosan kezelni kell, 6 ha alatt csináljon azt a tulajdonos, amit akar.

VEAB pályázati kiírásra két pályamű érkezett be, amelyek díjazásban részesültek.

A tudományos képzésben, továbbképzésben 1 fő egyetemi doktori címet szerzett, két fő kandidátusi fokozatának megszerzése van folyamatban és egy előkészítő stádiumban van.

A munkakapcsolatok tovább fejlődtek elsősorban az MTA Agrárökonómiai Bizottságával és az OEE Gazdaságtani Szakosztályával. Kiépülőfélben van - tapasztalatcsere látogatással egybekötve - más régió területi bizottsága illetékes munkabizottságával a kapcsolat.

KÖZGAZDASÁGTUDOMÁNYI MUNKABIZOTTSÁG

Elnök: Décsy Jenő

Alelnök: Prileszky István

Titkár: Tárnok Ilona

Az 1994. május 31-én Keszthelyen megtartott kihelyezett munkabizottsági üléssel zárult az 1993-ban megalakult munkabizottság tevékenységének első szakasza, megvalósítva a kitűzött célokat; egymás munkahelyének, az adott munkahely kutató- és oktatómunkájának megismerése és általános helyzetfelmérés, ami a további munka folytatásához kiindulást képez.

Kardos Zoltán egyetemi tanár és Pupos Tibor egyetemi docens tájékoztatót tartott a keszthelyi egyetemen folyó közgazdasági oktatásról. Ennek összefoglalása: a PATE Georgikon Mezőgazdaságtudományi Karán tavaly indult meg a gazdasági agrármérnök képzés. A szak nagyon népszerű a régióban, 2,5-szeres a túljelentkezés. A tantárgyak 49%-a közgazdasági jellegű, de az agrártárgyak

arányát még tovább kellene csökkenteni (részben ezek felesleges volta miatt, s ebből következő érdektelenség miatt ami a magas hallgatói bukásarányban fejeződik ki.) Az oktatásból igyekeztek száműzni a hagyományos, ismeretközlő jellegű foglalkozásokat, így tudtak heti 22 óra terhelést megvalósítani a gazdasági agrármérnöki szakon (más szakokon ez 32 ó/hét). A hallgatókat arra ösztönzik, hogy önállóan tudjanak problémákat megoldani. Ehhez bevált módszer az esettanulmányokon keresztül való ismeretnyújtás, amely a hallgatók körében is elismert és népszerű. Tapasztalataik szerint a tantervek megújítása szükséges, itt azonban nem célszerű "demokratikus" eszközökkel élni, mert akkor mindenki az eddig tanított anyagot változatlan óraszámban igyekszik megtartani. Az egyetemen PhD képzés folyik, jóváhagyott, akkreditált témákkal, meghívott előadók mellett jórészt helybéli oktatók közreműködésével.

Ez alkalommal került sor Sutus Imre "Számvitel a vezetés szolgálatában" című előadására, majd Hosszú Jánosné korreferátumot fűzött a vezetői számvitel és "controlling" kapcsolatát illetően. Az előadások utáni kérdések összegzése: a mikroökonómiában definiált költség-fogalmak (pl. tőkeköltség, használdozat-költség) ma nálunk még nem tükröződnek a számviteli gyakorlatban. A mai számviteli rendszerben az elmaradt hozadék értéke szinte megfoghatatlan. Ennek egyik oka az ún. "óvatos értékelés" elvének alkalmazása; ne értékelj föl semmit ahhoz képest, mint amit a piac ki tud mutatni.

Mind a tájékoztatóhoz, mind az előadásokhoz több kérdés hangzott el, valamennyi jelenlévő részéről.

POLITIKATUDOMÁNYI MUNKABIZOTTSÁG

Elnök: Beszteri Béla

Titkár: Nagy György László

1994. évi munkánk fő tartalmát az április 27-i komáromi jövőkutatási konferencia koncepciójának kidolgozása, tartalmi és szervezeti előkészítése, az azon való aktív részvétel és anyagának megjelentetése jelentette.

"Merre tart a világ, Európa, a közép-kelet-európai régió és Magyarország a XX. század végén és XXI. század elején?" című konferencián előadást tartott: Beszteri Béla: Merre tart a világ az államszocializmus összeomlása után? címmel.

Korreferátumot a következő munkabizottsági tagok mondtak:

Borbély József: Ezredvégi gondolatok. Merre tovább régiókn? Merre tovább kompország?

Szilágyi István: Egységesülő Európa - alkotmányjogi dilemmák és távlatok

Nagy György László: Egy oktatási program nagykorúsága

Bertalan Péter: A mai magyar ifjúság Európa és jövőképe

Kovátsné Németh Mária: A középiskolák fejlesztési irányai a századfordulón Győr-Moson-Sopron megyében.

Felmérést végeztünk a tudományos továbbképzéssel, a minősítésekkel kapcsolatos helyzetről, ill. az egyetemi oktatók, a politikatudományi munkabizottságban dolgozók anyagi, erkölcsi megbecsüléséről. A tapasztalatokat a szakbizottságnak eljuttattuk, 1995 évi munkákban hasznosítjuk.

A Nemzetközi Hegel Társaság budapesti kongresszusán Beszteri Béla angol nyelvű előadást tartott: "A hidegháború után" címmel.

SZOCIOLÓGIAI MUNKABIZOTTSÁG

Elnök: Bakos László

Titkár: Albert József

Az újjáalakult munkabizottság májusban szervezett ülésén a bizottság tagjai ismertették kutatási területüket, munkájukat. A munkabizottság elnöke végezte el a VEAB régió kutatóinak anyagi és erkölcsi megbecsülését bemutató felmérést, ami 1995. február 17-én központilag rendezett ankét keretében került ismertetésre. A felmérés eredményét e kötet közreadja.

KÉMIAI SZAKBIZOTTSÁG

Elnök: Speier Gábor
Alelnök: Horváth Attila
Titkár: Bakos József

A Kémiai szakbizottság több társszervvel együtt nyilvános tudományos ülést rendezett október 20-án, Várpalotán a Magyar Vegyészeti Múzeumban. A nyilvános ülés keretében Gaál Zoltán a VE Mérnöki Karának dékánja emlékezett meg Papp Elemérről (1906-1974), a híres elektrokémikusról, majd arcképének elhelyezésére került sor a híres vegyészek történelmi arcképcsarnokában. A tudós munkáját többen méltatták. A VE Kémiai Technológiai Tanszéke nevében Rédey Ákos tanszékvezető a megemlékezés koszorúját helyezte el. Inczédy János akadémikus a vegyipari folyamatok szabályozása témáról tartott előadást. A nyilvános ülésen és ünnepélyen több mint 150 fő vett részt.

ÁTVITELI JELENSÉGEK ELMÉLETI ALAPJAI MUNKABIZOTTSÁG

Elnök: Kotsis Levente
Titkár: Kristóf János

A munkabizottság november 23-án a VEAB Katalízis munkabizottságával közösen előadói ülést tartott.

Elhangzott előadások:

Mink János: Felületanalitikai vizsgálatok FT-IR és FT-Raman spektroszkópiai módszerekkel

Kristóf János: Felületi rétegek termoanalitikai és spektroszkópiai vizsgálata.

A munkabizottság 1994. december 16-án a VE Analitikai és Kémiai Technológiai Tanszékeinek, valamint a Varsói Műszaki Egyetem Környezetmérnöki Intézetének együttműködésével előadói ülést szervezett. Az ülés tudományos programját a következő két előadás képezte:

Marek Nawalany: Decoupled flow and transport optimization of groundwater remediation;

Andrzej Kulig: Non-organized emission of dust and gaseous pollutants from the arc furnace of the steel plant

IPARI BIOTECHNOLÓGIAI MUKABIZOTTSÁG

Elnök: Marton Gyula

Titkár: Sisak Csaba

1994-ben a munkabizottság két előadói ülést tartott.

Szeptember 24-én Nagy Endre "Keverés és méretnövelés szakaszos reaktorban" című előadásában foglalta össze a Grazi Műszaki Egyetem Biotechnológiai Tanszékének munkatársaival közösen végzett kutatómunkáját. A téma részét képezi Nagy Endre tárgyévben benyújtott akadémiai doktori disszertációjának. Az előadást követően számos hozzászólás hangzott el a keverési folyamat új típusú leírásának felhasználási lehetőségeiről.

November 29-én Török Mónika, Árva Péter és Kárpáti Árpád szerzőségével az "Eleveniszapos szennyvíztisztítók újabb modelljei" című előadás szerepelt a programon. Az előadás és az azt követő vita számos aspektusból világította meg a szennyvíztisztítók modellezésének mai eszközrendszerét és az alkalmazási lehetőségeket.

KATALÍZIS MUNKABIZOTTSÁG

Elnök: Rédey Ákos

Titkár: Kollár László

A munkabizottság az év során négy ülést rendezett. Január 19-én ülés a Veszprémi Egyetem Kémiai Technológia Tanszékén.

Elhangzott:

Kalló Dénes: Reakciómechanizmusok zeolitkatalizátorokon

Március 9-én a VEAB székházban megrendezett ülésen elhangzott:

J. Gaube (Technische Hochschule, Darmstadt): Kinetics and Reaction Engineering of Selective Catalytic Hydrogenation

Szeptember 26-27-én közös rendezvényt szerveztek az MTA Katalízis munkabizottságával a budapesti Vegyész Üdülőben.

Elhangzott előadások:

Ragnar Larsson (University of Lund, Svédország): Alkane hydrogenolysis and the isokinetic effect

Kégi Tamás: Platina-foszfin-ónhalogenid homogén katalitikus rendszerek intermediereinek vizsgálata

Skodáné Földes Rita: Szteroidok funkciócsoportjainak kiépítése átmenetifém-katalizált homogénkatalitikus reakciókban

Mink János: Az FT-IR és az FT-RAMAN spektroszkópia új lehetőségei a felület- kutatásban

Hannus István: Szilárdfázisú in situ NMR vizsgálatok a CCl_4 zeolitokon lejátszódó reakciójában

Francoise Figueras (Ecole Nationale Supérieure de Chimie de Montpellier): Catalytic properties of well dispersed alloys

Cseri Tivadar, Békássy Sándor, Francoise Figueras: Ioncserélt montmorillonit alapú katalizátorok

November 23-án a VEAB székházban megtartott munkabizottsági ülésen elhangzott:

Mink János: Felületanalitikai vizsgálatok FT-IR és FT-Raman spektroszkópiai módszerekkel

Kristóf János: Felületi rétegek termoanalitikai és spektroszkópiai vizsgálata

KORRÓZIÓS MUNKABIZOTTSÁG

Elnök: Salamon Tamás

Titkár: Kristóf Tamás

A Korróziós munkabizottság 1994-ben egy előadói ülést rendezett, amelyre november 3-án került sor a VEAB székházában. Ezen az ülésen két előadás hangzott el:

Mink János: Infravörös és Raman-spektroszkópia, mint korszerű felületvizsgálati módszer

Molnár Ferenc: Bevonatok minősítése különböző módszerekkel.

Az előadásokat tartalmazó szakmai vita követte szépszámu érdeklődő részvételével.

KŐOLAJ- ÉS GÁZIPARI MUNKABIZOTTSÁG

Elnök: Koncz István

Titkár: Dallos Ferencné

A munkabizottsággal közös szervezésben rendezte meg a Hévízi Tóvédő Egyesület és Hévíz Város Önkormányzata 1994. szeptember 3. és október 2. között a "Közép-dunántúli karsztvízrendszer felszíni és mélységi ökológiai problémái és a kapcsolódó térségi feladatok" tárgyú Környezetvédelmi Szimpóziumot Hévízen.

A Kőolaj- és gázipari munkabizottság részéről egy önálló előadást "Kőolajipari fűrészi hulladékiszapok vizsgálata és a fogadó talajok határértékeire

épülő programozott elhelyezhetősége" címmel tartott Dallos Ferencné és egy előadásnak társszerzője volt (Eljárás szennyvíz iszapoknak a talajok teljeskörű határérték rendszerrel védett fogadóképességére épülő és komplexen programozott, környezetkímélő elhelyezésére). A két előadás hasznos segítséget nyújthat a Környezet- és Területfejlesztési Minisztérium által menedzselte, a talajok szennyezettségi határértékeinek meghatározására és a szennyezések megfelelően egzakt kimutatására szolgáló eljárás kiválasztására irányuló feladat kidolgozásához.

A munkabizottság június 10-i ülésén Sebestyén Béla vezérigazgatóhelyettes, a MOL Rt. Feldolgozási és Kereskedelmi Ágazat vezetője "A kutatás-fejlesztés irányai a MOL Rt. Feldolgozási és Kereskedelmi Ágazatának területén" címmel tartott előadást.

Az elhangzottakhoz kapcsolódva ismertette a MOL Rt-t érintő problémákat és a megoldást igénylő feladatokat a szénhidrogéntermelés-előkészítés és forgalmazás területén. Ezt követően tájékoztatást adott a feldolgozási- és kereskedelmi ágazat szervezeteiről: az igazgatóság, az üzletágak (bitumen-, kenőanyag-, energetikai termékek, finomítás, ellátás-kereskedelem és a szolgáltatási részleg tevékenységéről. Részletesebben ismertette a Kutatási Főosztály munkáját. A kutatás-fejlesztési tevékenység fontosabb célkitűzései:

- minőségi követelményeknek való megfelelés (belföldi és leginkább piaci igények kielégítése érdekében);
- környezetvédelmi feladatok ellátása (zárt rendszerek kialakítása, károsanyag kibocsátások csökkentése);
- biztonsági termékkészletezés feltételeinek biztosítása (1 millió m³ tárolókapacitás kialakítása);
- töltőállomás-korszerűsítések (1992 óta folyó munkák végzése, a "MOL 2000" töltőállomás-hálózat kiterjesztése).

A műszaki fejlesztési munka eredményességét igazolják a termékcsoportonkénti fejlesztési sikerek:

- 1996-tól életbelépő és a motorhajtó anyagokra vonatkozó európai normákhoz igazodó minőségi követelményrendszer (az üzemanyagok ólom-, kén-, alifás- és aromás CH-tartalmának csökkentése révén);
- a fűtő- és tüzelőolajok károsanyag tartalmának csökkentése (pl: 1997-re a S-tartalom fűtőolaj esetében 1%, tüzelőolaj esetében 0,7%, gázolaj esetében 0,05% alatti lesz);
- kenőanyagok (olajok, zsírok) kutatása során kifejlesztett nagysikerű CARRI termékcsalád térhódítása.

Megoldásra vár a maradékanyagok hasznosítása, feldolgozása.

Az előadást követően elhangzott hozzászólások a gázüzemű autók, a szintetikus motorhajtóanyagok elterjedésére, a "MOL 2000" töltőállomás-hálózat kiterjesztésre irányultak.

KÖRNYEZETTUDOMÁNYI ÉS TERÜLETFEJLESZTÉSI SZAKBIZOTTSÁG

Elnök: Szabó István

Alelnök: Rechnitzer János

Titkár: Zemankovicsné Hunkár Márta

A szakbizottság 1994. június 14-én értekezletet tartott, melynek témája az őszi illetve az 1995. év tavaszi időszakára tervezett vitaülések előkészítése volt. Az értekezlet eredményeképpen a megvitatásra javasolt témák:

1. Nádaspusztulás
2. Hulladékgazdálkodás
3. Környezetvédelmi jog
4. Az erdőgazdálkodás környezeti vonatkozású problémái
5. A levegőtisztaság védelem.

A tervezet alapján november 7-én a szakbizottság a Környezetjogi és környezetgazdasági munkabizottsággal együtt széleskörű vitaülést tartott a környezetjog témakörében. Ezen az alábbi előadások hangzottak el:

Bakáts Tibor: A nemzetközi környezetjog és a jövő

Tarr György: A környezetjog, mint alapvető emberi jog.

Az ülésen az érintett szakbizottsági és munkabizottsági tagokon kívül részt vettek a Rendőrfőkapitányság, az Ügyészség, az Ügyvédi kamara, valamint a Bíróság képviselői és a Dunántúli Természetvédelmi Igazgatóság képviselője.

Az előadások és az azt követő élénk vita arról tett tanúbizonyságot, hogy a környezetjog kérdéseit igen sokféle aspektusból lehet megközelíteni, de a mai szabályozás még nem elég kiforrott. Több hozzászóló hangsúlyozta a tudati nevelés fontosságát.

November 28-án a szakbizottság a Hulladékhasznosítási munkabizottsággal közösen Győrben tartott vitaülést "A VEAB régió hulladékgazdálkodásáról és gondjairól" címmel. Az ülésen a régióban működő Környezetvédelmi Felügyelőségek tisztviselői számoltak be, az általuk képviselt térség hulladékgazdálkodási helyzetéről.

Hornyák Margit az Észak-dunántúli, Janó István a Közép-dunántúli, Tombi Lajos a Nyugat-dunántúli Környezetvédelmi Felügyelőség részéről adott áttekintést. Az előadók a hulladék - beleértve a veszélyes anyagokat - gazdálkodással kapcsolatban egyöntetűen felhívták a figyelmet a kaotikus fogalmi, jogi szabályozásra, az adatszolgáltatási kötelezettség hiányára, valamint az ártalmatlanítás, közömbösítés, az illegális és legális elhelyezések és átmeneti tárolók

környezetszennyezési problémáira. Nem egészen tiszta a helyzet az önkormányzati és felügyelőségi hatás- és jogkörök vonatkozásában. Ismét felmerült a tudatformálás, nevelés jelentősége.

KÖRNYEZETJOGI ÉS KÖRNYEZETGAZDASÁGI MUNKABIZOTTSÁG

Elnök: Tarr György
Titkár: Bense László Erik

A munkabizottság az év folyamán két ülést tartott. Az elsőre, május 16-án került sor, a Veszprém Megyei Bíróság Tanácstermében, amikor Franz Josef Peine a Berlini Egyetem tanszékvezető egyetemi tanára tartotta meg előadását a "Környezetvédelem jogi szabályozásának aktuális kérdései és tapasztalatai Németországban" címmel. Az előadáshoz Prugberger Tamás fűzött megjegyzést.

A Környezettudományi szakbizottság döntése alapján sor került 1994. november 7-én közös rendezvényünkre a környezetjog kérdéseiről, amely rendkívül jó visszhangot váltott ki.

Munkabizottságunk tavalyi állásfoglalása értelmében inkább a minőségi munkára, mint a mennyiségre helyezte a hangsúlyt, így került sor többek között tisztújításra, és a munkabizottság tagjainak jelentős csökkentésére.

KÖRNYEZETTUDOMÁNYI MUNKABIZOTTSÁG

Elnök: Hlavay József
Titkár: Balogh István

A munkabizottság az év folyamán hat előadói és tudományos ülést szervezett, jórészt más társintézményekkel közösen.

Január 19-én a Székházban került megrendezésre a munkabizottság, valamint az MHT Vízkémiai és Víztechnológiai Szakosztálya, a MKE Veszprémi Területi Csoport Analitikai Szakosztálya és az MHT területi Szervezete közös tudományos ülése.

Elhangzott előadások:

Pásztó Péter: Szénhidrogének biotechnológiai eltávolításának lehetőségei a talajvízből

Szeglet Péter és Szabó István: Kommunális szennyvíztisztítás lápi szennyvízelhelyezéssel

Polyák Klára és Hlavay József: Új típusú, MnO_2 -vel borított adszorbens alkalmazása a víztisztításban

Hornyák Margit és Erdős József: Szerves mikroszennyezők meghatározása Dunavízből

Kiss Gyula, Gelencsér András és Varga Istvánné: Szilárd fázisú extrakció alkalmazása természetes vizek szerves szennyezőinek vizsgálatára

Décsy Zoltán és Szokoli Ferenc: Klórozott illékony szénhidrogének meghatározása ivóvízből és természetes vizekből

Kárpáti Zoltán, Csató Edit és Mayer Gábor: Szerves nyomszennyezők korszerű meghatározási módszerei vízből

Január 25-én Ajkán a Bakonyi Erőmű Rt.-vel és Energetikai munkabizottsággal közös tudományos ülést tartottunk, amelyet Gyurkó János miniszter nyitott meg.

Elhangzott előadások:

Kovács Árpád: Ajka térségének környezeti állapota

Vörös László és Vaderna Ferenc: Hibrid-fluid tüzelés alkalmazása az Ajkai Erőműben

Kovács László: Füstgáz portartalmának csökkentése

Nagy Attila, Balogh István és Hlavay József: Ajka város területén gyűjtött immisziós és emissziós porok komplex analitikai vizsgálata

A tudományos ülést az Ajkai Erőmű meglátogatása követte.

Május 4-én a VEAB Székházban az MKE Veszprémi Területi Csoport Analitikai Szakosztályával közös tudományos ülés, amelyen elhangzott :

J. Ogren (Climate Monitoring and Diagnostic Laboratory, Boulder, Colorado, USA): The Effects of Atmospheric Aerosols on the Climate

Május 31-én a VEAB székházban az MKE Veszprémi Területi Csoport Analitikai Szakosztályával közös tudományos ülés, amelyen elhangzott:

E.J. Newman (President of the Analytical Division of the Royal Society of Chemistry): Assuring Data Quality in the Analytical Chemistry Laboratory

Július 1-én az MKE Veszprémi Területi Csoport Analitikai Szakosztálya közös tudományos ülése, amelyen elhangzott:

Guiochon(University of Tennessee, and Oak Ridge National Laboratory,): Column Homogeneity, Bed Compressibility and Column Performance in Preparative Chromatography

December 13-án az MKE Veszprémi Területi Csoport Analitikai Szakosztályával közös tudományos ülés amelyen a nyíregyházi Bessenyei György Tanárképző Főiskola oktatói tartottak előadást

Elhangzott előadások.

Balogh József: Fémionok és bázikus színezékek ionasszociátumainak extrakciója és alkalmazása a sprektrofotometriában

Hargitainé Tóth Ágnes: Kationok és talajkolloidok

A munkabizottság tagjai az Energetikai munkabizottsággal közösen látogatást tettek az ausztriai dürnhorni erőműnél.

REGIONÁLIS ÉS TELEPÜLÉSFEJLESZTÉSI MUNKABIZOTTSÁG

Elnök: Rechnitzer János

Titkár: Szörényiné Kukorelli Irén

A Bizottság működése 1994-ben kiegyensúlyozottan, a munkatervtől bizonyos mértékig eltérően alakult. Már 1993-ban jeleztük bizottságunk és tag-ságunk megújítását. Így az 1994-es évet ezzel a munkával kezdtük. A Település-tudományi munkabizottság egyesült a Regionális és területfejlesztési munkabi-zottsággal. Szoros együttműködést alakítottunk ki a Mezőgazdasági üzemszervezési munkabizottsággal. Mind a régi, mind az új tagokat felkértük, hogy erősítsék, illetve vállalják el a bizottságban való tevékenykedést. Így jelen-leg 25 tagja van a bizottságnak.

Az újjáalkulás után 1994-ben a munkaprogramtól eltérően egy egész na-pos rendezvény megszervezésére került sor. Ezt az ülést május 11-én tartottuk Mosonmagyaróváron, a Mezőgazdasági üzemszervezési munkabizottsággal közösen.

Az ülés témája: "A Szigetköz mikrotérség gazdasági fejlődésének néhány té-nyezője". A délelőtti folyamán 4 előadás hangzott el, a délutáni programot a térségben tett szakmai kirándulás gazdagította.

Mindkét bizottságból a résztvevők nagy számának és aktív közreműködésének köszönhetően a vélemények ütközésével válhatott az ülés hasznos fórummá. Bár az Országgyűléstől a különböző bizottságokon keresztül az önkormányzatokig számos helyen foglalkoztak a Szigetköz természeti és ebből adódó társadalmi és gazdasági problémáival. De ez a fórum is hozzájárult a jobb eligazodáshoz, a szakemberek közötti vélemények kicseréléséhez.

MATEMATIKAI ÉS RENDSZERELMÉLETI SZAKBIZOTTSÁG

Elnök: Blickle Tibor
Alelnök: Horváth Jenő
Titkár: Szeifert Ferenc

A szakbizottság tevékenységének egyik fontos része volt ebben az évben is a Műszaki Kémiai Napok '94 munkájában való aktív részvétel, amit az MTA Műszaki Kémiai Bizottságával és az MTA Műszaki Kémiai Kutató Intézetével közösen rendeztünk meg. A plenáris előadást Blickle Tibor és munkatársai tartották az "Általánosított átlagos tartózkodási idő-szemcseméret függvény és alkalmazása szemcsediszperziós műveletek modellezésénél" témakörben. A szakbizottsági tagok az elhangzott előadások negyed részében voltak szerzők vagy társszerzők. Az előadások tematikája szakmai szempontból sokszínű és jó színvonalú volt. Az előadók között a fiatalabb korosztály is jelentős arányban szerepelt, sőt egyetemi hallgatótól is hangzott el kiemelkedő eredményeket bemutató előadás.

Ebben az évben az illetékességi körünkben elkészült kandidátusi munkák és akadémiai doktori disszertációk munkahelyi vitáit illetve bemutatását, továbbá a mérnökképzésbeli matematika oktatás áttekintését helyeztük munkánk középpontjába.

Elhatároztuk a szoros szakmai kapcsolattartást az MTA Vegyipari Rendszertechnikai munkabizottságával. A témák súlyozásánál figyelembe vettük azokat az ajánlásokat, amelyeket az "Az alap és alkalmazott kutatás valamint a fejlesztés helyzete és fejlődésének fő irányai a vegyipari folyamatirányítás, valamint a vegyipari folyamatszintézis és tervezés területén" című korábbi összeállításunkban határoztuk meg.

Őszi vesziprémii összejelövetelünket az MTA Vegyipari Rendszertechnikai munkabizottságával közösen szerveztük. Lakatos Béla "Szilárd-fluidum heterogén rendszerek modellezése és dinamikája" című akadémiai doktori munkájának bemutatása mellett a lezárult OTKA kutatások legfontosabb eredményeit ismertük meg:

Hangos Katalin és munkatársai: Technológiai folyamatok szürke doboz modellezése

Csukás Béla és munkatársai: Strukturális kibernetika és vegyészmérnöki alkalmazásai legfontosabb fogalmak egységes használatára.

Kihelyezett őszi ülésünket Sopronban az EFE-n rendeztük meg a mérnökök matematikai képzéséről. Az alábbi vitaindítók hangzottak el:

Horváth Jenő: Matematikaoktatás az Erdészeti és Faipari Egyetemen

Blickle Tibor és Szeifert Ferenc: Vegyészmérnöki igények a matematika oktatásban

Veress Gábor: Matematikai oktatás a műszaki informatikus képzésben.

Az ülésen megjelent, s a vitában tevékenyen részt vett Ádám Antal, a VEAB alelnöke is. A széleskörű vita legfontosabb dilemmái, illetve megállapításai az alábbiak voltak:

- egyre többet, jobban, korlátozott időben;
- a matematikusi szemlélet a fontos;
- a matematika egy szűrő is a mérnökképzésben;
- a numerikus értékek is fontosak;
- a szakmai példák szerepe a matematikai fogalmak megvilágítására;
- az önálló munka szerepe;
- az elitre vagy a tömegre figyelni;
- a számítógép szerepe a matematikai oktatásban;
- a jelölésmód egységesítése, a fogalmak pontos használata.

Az ez évi tapasztalatok alapján a jövőben is támogatjuk az illetékességi körünkhöz tartozó kollegák disszertáció elkészítésére irányuló munkáit, tovább folytatjuk a színvonalas OTKA kutatások bemutatását és tervezzük a matematikai és a vegyipari rendszertechnikai eszközök, módszerek ipari alkalmazásának illetve alkalmazhatóságának feltárására irányuló előadások programba vételét.

AUTOMATIZÁLÁSI MUNKABIZOTTSÁG

Elnök: Vass József

Az Automatizálási munkabizottság a tárgyévben több szakmai bemutatót rendezett, főleg a számítógépes tervezés, a műszerezés és a folyamatirányító rendszerek témakörben. A munkabizottság tagjai közül 1994-ben egy fő szerzett kandidátusi minősítést, nemzetközi folyóiratokban és konferenciákon 11 fő publikált, illetve vett részt.

GEOMETRIA ÉS ALGEBRA MUNKABIZOTTSÁG

Elnök: Horváth Jenő

Titkár: Péntek Kálmán

Az 1994-ben alakult munkabizottság két munkabizottsági ülést tartott és részt vett a mérnökképzésben folytatott matematika oktatást megvitató szakbizottsági ülésen.

Április 8-án Sopronban rendezték meg a bizottság alakuló ülését, ahol megválasztottuk a tisztségviselőket, elkészítettük a munkatervet és szakmai, oktatási kérdéseket vitattunk meg.

Június 2-i székesfehérvári tudományos ülésünkön az alábbi előadások hangzottak el:

Szöcs Huba: A differenciálgeometria egyes fizikai alkalmazásai

Fitos László: Az $x_1^2 + \dots + x_k^2 = x_{k+1}^2 + \dots + x_n^2$ ($k, n \in \mathbb{N}$) típusú egyenletek megoldása a természetes számok halmazán

Szilágyi István: Szabályos testek színezhetősége

H. Temesvári Ágota: Inhomogén-sűrűségű körrendszerek;

Pápay Péter: A távoktatás alkalmazása az egyetemi, ill. főiskolai oktatásban

Péntek Kálmán: A Δ^2 konfiguráció és a projektív gyűrűsíkok direkt felbonthatósága

Németh László: A hiperbolikus sík Weierstrass-féle modellje

A munkabizottság tagjai részt vettek a Matematikatanárok II. Soproni Konferenciájának megszervezésében, hazai és nemzetközi konferenciákon előadást tartottak. A VEAB pályázaton két fő nyert pályadíjat.

MATEMATIKAI ANALÍZIS ÉS ALKALMAZÁSAI MUNKABIZOTTSÁG

Elnök: Győri István

Titkár: Gróf József

Az újonnan alakult munkabizottság márciusban tartotta alakuló munkaülését. Két napos tudományos rendezvényét a VEAB székházban, illetve a Veszprémi Egyetemen.

Elhangzott előadások:

Slezák Bernát: Jobboldali-inverz függvény-tétel differenciálhatóságai föltétel nélkül

Szöcs Huba: A Maxwell-egyenletrendszer megoldásáról villamos áramfonalak és mágneses töltések esetében

Győrvári János: Interpoláció és approximáció módosított lakunáris spline-függvényekkel

Kiss Béla: $H^{1/2}$ norma egy új reprezentációja háromdimenziós végeselem térben

Gróf József: A konvergenciasebesség kérdése néhány lineáris operátor sorozat esetében

Molnárika Győző: Egy új véges algoritmus lineáris egyenletrendszerek megoldására reziduum eliminációval

Győri István: Késleltetett argumentumú differenciálegyenletek elméleti kérdései és alkalmazási lehetőségei

Pituk Mihály: Funkcionál differenciálegyenletek speciális megoldásairól

Slezák Bernát: Banach-terek között ható függvények primitív függvényei

Részt vettünk a szakbizottság által vezetett, a mérnökképzésben folytatott matematika oktatást megvitató ülésen Sopronban.

RENDSZERSZERKEZETI MUNKABIZOTTSÁG

Elnök: Csukás Béla

Titkár: Varga Károly

A Rendszerszerkezeti munkabizottság hagyományosan megrendezésre kerülő 2 napos Bozsoki Szemináriumát október 10-12 között tartottuk meg. A Szeminárium sajátos szerepét jól tükrözi, hogy a 20 résztvevő egy része már a hetvenes évek óta aktív tagja a munkabizottságnak, ugyanakkor évről-évre újabb fiatal munkatársak is jönnek. A Bozsoki Szeminárium egy a veszprémi vegyész-mérnöki iskola talaján kialakult kutató műhely szakmai hagyományait őrzi, és örökíti tovább, egyúttal a szakterület informális és szabad vitafóruma.

1994-ben az "Eredmények és nyitott kérdések a kémiai/vegyészmérnöki gondolkodásmód, a számítógépi intelligencia és a rendszerelmélet metszetében" című kerettéma köré csoportosítottuk az előadásokat.

Elhangzott előadások:

Blickle Tibor és Almássy Gedeon: Egy általános matematikai modell

Csukás Béla, Piglerné Lakner Rozália és Varga Károly: "Megmaradási" és "információs" folyamatok

Érdi Péter: Az idegsejtek elektrokémiájáról

Varga Károly: "Megmaradási" folyamatok modelljeinek számítógéppel segített építése és számítása

Tóth János: Formális reakciókinetika

Péterfiné Halász Zsuzsanna: Irányított kristályosítás

Aradi Ildikó: A káosz szabályozása

A szeminárium idejére a résztvevők egy kis "olvasótermet" hoztak létre, amelyet a maguk által hozott és a közösség érdeklődését felkeltő írásos anyagokkal (cikk, kiadvány, tézis) rendeztek be.

MŰSZAKI SZAKBIZOTTSÁG

Elnök: Lakner József

Alelnök: László Alfréd

Titkár: Kocsis Zsuzsa

A szakbizottság 1994. évi tevékenységének középpontjában a fémes szerkezeti anyagok előállításával és felhasználásával kapcsolatos kérdések álltak. A témaválasztást aktualitása mellett a Metallurgiai munkabizottság újjászervezése is indokolta.

Első rendezvényünket - közösen a Metallurgiai munkabizottsággal - június 7-én Dunaújvárosban a DUNAFERR Rt.-nél tartottuk, amikor egy szakmai nap keretében megismerkedtünk a DUNAFERR Rt. és vállalatai tevékenységével, helyzetével és jövőbeni elképzeléseivel, valamint kutatási fejlesztési tevékenységével.

A második rendezvényünk a "Fémes Szerkezeti Anyagok fejlesztése és felhasználása" című ankét volt, amit október 15-én közösen tartottunk a Metallurgiai és a Gépészeti munkabizottsággal.

Elhangzott előadások:

Prohászka János: Tudomány, kutatás, termelés

Horváth Ákos és Szabó Zoltán: A DUNAFERR Rt. gyártástechnológiáinak fejlesztése a feldolgozóipar követelményeinek figyelembevételével

Horváth Géza: A vegyipar igénye a fémes szerkezeti anyagokkal szemben

Székely Levente: A gépipar követelményei a fémes szerkezeti anyagokkal kapcsolatban

ALUMÍNIUMIPARI MUNKABIZOTTSÁG

Elnök: Baksa György

Titkár: Szűcs Ferenc

Október hónapban az OMBKE Ajkai Csoportja és az Alumíniumipari munkabizottság közös rendezésében Keébe György az ALUTERV-FKI vezérigazgatója nagysikerű útibeszámolót tartott Ajkán "Alumíniumipari lehetőségek a Távol-Keleten" címmel. Keébe György résztvett a Göncz Árpád köztársasági elnök által vezetett távol-keleti körutazáson és az ott szerzett tapasztalatait, benyomásait ismertette.

GÉPÉSZETI MUNKABIZOTTSÁG

Elnök: Tímár Imre
Titkár: László Alfréd

A munkabizottság a szakbizottsággal és a Metallurgiai munkabizottsággal közösen egy nagyobb szabású rendezvényt tartott a "Fémes Szerkezeti Anyagok fejlesztése és felhasználása" címmel. A témakör fontosságára való tekintettel neves szakembereket hívtunk meg, beleértve az ipar képviselőit is. Prohászka János akadémikus, az MTA Műszaki Tudományok Osztályának elnöke a tudomány, a kutatás és a termelés kapcsolatával foglalkozott. Ezt követően a DUNEFERR Rt. szakemberei tartottak előadást, majd a vegyipar és a gépipar szemszögéből hangoztak el előadások. A nagy érdeklődéssel kísért rendezvényt szakbizottsági ülés zárta.

HULLADÉKHASZNOSÍTÁSI MUNKABIZOTTSÁG

Elnök: Kun-Szabó Tibor
Titkár: Vécsi Barnabás

A munkabizottság két konferencia társrendezője volt 1994-ben és más szervezetekkel közösen néhány nemzetközi utazást is szervezett, amelyek a szomszédos Ausztriába irányultak. Olyan nemzetközi kiállításokat, vásárokat céloztak meg, amelyek a hulladék- illetve másodnyersanyaghasznosítással, a hulladék feldolgozásával, ártalmatlanításával foglalkoztak.

Április 7-én a munkabizottság a VEAB Székházban tartott szimpóziumot, amelyen 10 előadás hangzott el. Ezt a rendezvényt az Energetikai munkabizottsággal közösen szerveztük. A sikeres rendezvényről a helyi sajtó és a városi televízió is beszámolt. Az előadások fő témaköre aköré csoportosult, hogyan lehet a termelést úgy szervezni, a technológiákat úgy vezetni, hogy kevesebb hulladék keletkezzen, vagy az eljárás hulladékmentes legyen. Természetesen a hulladékok hasznosítása ma még hazánkban fő téma, így az előadások többsége is ezzel foglalkozott.

Elhangzott előadások:

Török Ernő: Olajbányászati, olajfeldolgozási, olajipari hulladékok energetikai célú hasznosítása fluidágyas erőműben

Balogh István: Hulladékégetési kísérletek Közép-Dunántúlon

Kovács Béla: Erőművi véggáztisztítás a TÜV Rheinlandnál tett tanulmányút tapasztalatai alapján

Alpár Tibor: Hulladékpapír újrahasznosítása épületek hőszigetelésénél

Szabó Sándor: Családi ház hőtechnikai szigetelésének tapasztalatai

Sáry Lajos: Ásványi és biológiai eredetű olajos, zsíros hulladékok biológiai mentesítése

Küsz László: Kommunális szennyvíziszapból irányított komposztálási eljárással előállított komposzt felhasználása alternatív növénytáplálásra

Kárpáti Árpád: Energiaviszonyok és hulladékképződés a szennyvíztisztítási technológiáknál

Berkes Rudolf, Ujhidy Aurél és Bucsky György: Megvalósítható-e a gazdaságosság növelése a környezetszennyezés egyidejű csökkentésével klórozott szénhidrogén hulladékok feldolgozásánál

Kun-Szabó Tibor: Hulladékártalmatlanítás vagy hulladékszegény és hulladékmentes termelés (A PREPARE-programról és lehetőségeiről).

1994. november 28-án a Környezettudományi és területfejlesztési szakbizottsággal közösen szervezett rendezvényt tartottunk az Észak-Dunántúli Környezetvédelmi Felügyelőségen "A VEAB régió hulladékgazdálkodásáról és gondjairól" címmel, ahol az előadásokat a régió környezetvédelmi felügyelőségnek munkatársai tartották. Az ülést Szabó István, a szakbizottság elnöke vezette.

KÖZLEKEDÉSTUDOMÁNYI MUNKABIZOTTSÁG

Elnök: Hegedűs Gyula

Titkár: Bikás Ernő

A munkabizottság az év folyamán két rendezvényt szervezett. Júniusi ülésünket Sopronban az Erdészeti és Faipari Egyetemen rendeztük meg, ahol a tanácskozás témája az erdészeti útépités helyzete volt.

Október 13-án Győrben a Széchenyi István Főiskolával, valamint az Alpok-Adria Munkaközösség I. és II. bizottságaival közösen rendeztünk egy konferenciát a közlekedési projektek, a településfejlesztés és környezet közötti összefüggésekről az Alpok-Adria térségben témakörrel. Bevezető előadást tartott: Molnár Éva "Nemzetközi együttműködés a közlekedés területén" címmel.

"Az időszerű közlekedési projektek hatása a településfejlesztésre és a környezetre" témakörrel a Felsőausztriai Tartományi Kormányhivatal, a szlovéniai és a horvátországi Közlekedési és Hírközlési Hivatalok, az olaszországi Tartományi Közlekedési Igazgatóság és a Győri Terv képviselője tartott előadást.

"A projekt értékelés módszerei, tekintettel a településfejlesztésre és a környezetre" témakörrel a Karintiai Tartományi Kormányhivatal, a szlovéniai és a horvátországi Környezetvédelmi Minisztériumok, a bajor Településfejlesztési és a Környezetvédelmi Minisztérium, valamint a Győr-Moson-Sopron Megye Önkormányzati Hivatala képviselője tartott előadást.

A tanácskozás résztvevői elvi állásfoglalást kívánó problémákat és ezzel kapcsolatos javaslatokat fogalmaztak meg.

METALLURGIAI MUNKABIZOTTSÁG

Elnök: Sziklavári János

Titkár: Szépvölgyi János

A munkabizottság 1994. júniusában alakult újjá. Az elmúlt év során alapvető feladatunk a munkabizottság névsorának véglegesítése volt. A munkabizottságnak jelenleg 18 tagja van. Öröndetes tény, hogy a régióban kiemelt szerepű DUNAFERR Rt. munkatársai is aktívan részt vesznek a munkában.

1994-ben két ülést szerveztünk, mindkettőt a Műszaki szakbizottsággal közösen. Az első ülés június 7-én volt Dunaújvárosban, ahol két előadás hangzott el:

Horváth István: Áttekintés a DUNAFERR Rt. kutatási-fejlesztési tevékenységéről, helyzetéről, és jövőbeni kilátásairól.

Zsánbok Dénes: DUNAFERR Rt. kutatási-fejlesztési tevékenységének ismertetése.

Horváth István előadásából kiderül, hogy a Dunai Vasmű 1989-ben érte el a legjobb eredményt. 1990-1991 években a magyar feldolgozó ipar gyakorlatilag összeomlott, a hazai kereslet felére csökkent. A Dunai Vasmű nem csökkentette a termelést, exportra orientálódott. Ez életben tartotta a gyárat, de két okból is kedvezőtlen volt: az acél világpiaci ára csökkent, valamint hengerelt lemezt exportáltak (csekély feldolgozási fok). Tovább rontja a helyzetet, hogy a külföldi acél behozatala Magyarországra teljesen liberalizált. Jugoszláviai háború miatt 1,4 milliárd Ft a kár. 1994-ben megindult a felfelé emelkedés. A külföldi piac javult, a magyar piac szélesedett. Saját üzlethálózatot építettek ki. A Dunai Vasmű saját magát privatizál; tőkeemeléssel és nem eladással.

Zsánbok Dénes beszélt a DUNAFERR Rt. kutatási-fejlesztési tevékenységéről. A minőség ellenőrzéshez szükséges rutinmérések az egyes részlegeknél folynak. A Kutatóintézet az Rt. központhoz tartozik, létszáma 43 fő. Fejlesztési munkát végeznek. A megvalósításhoz külső kutatókat is bevonnak, főleg az egyetemekről. Komoly adatbázishálózatot építettek ki.

Az ülést követően gyárlátogatásra került sor.

A Gépészeti munkabizottsággal közös, második ülés időpontja november 13., színhelye Veszprém, az áttekintett tématerület címe: "Fémes szerkezeti anyagok fejlesztése és felhasználása" volt.

MŰSZAKI-FIZIKAI MUNKABIZOTTSÁG

Elnök: Méray László
Titkár: Hudoba György

1994-ben a munkabizottság felkutatta a régió fizikával foglalkozó szakembereit, akiket a további munkába bevonhatunk. Célunk az volt, hogy előkészítsük annak az 1993-ban hozott határozatnak a végrehajtását, miszerint a jelenlegi szűk profil kiszélesítésére törekszünk, és ezzel előkészítjük egy fizikai munkabizottság kialakítását a jelenlegi szervezeti keretek között, illetve egy új fizikai szakbizottság - megfelelő taglétszám esetén esedékes - későbbi létrehozását.

A munkabizottság két alkalommal ülésezett. Január 28-án Martin Berta optikai üvegszálak gyártásáról tartott előadást, ezt követően került sor három új tag bemutatására és felvételére. Székesfehérváron, november 17-én Szűcs Huba szervezésében oktatási eszközökről tartottunk konzultációt, amin a PASCO cég bemutatóval vett részt.

Decemberben a régióhoz tartozó Eötvös Lóránt Fizikai Társulat vezetésével egyeztettük a további terveinket. Megállapodtunk abban, hogy a munkabizottság tagjainak jobb tájékoztatása érdekében a társulattal együttműködünk, rendezvényeinkről egymást kölcsönösen tájékoztatjuk.

SZILIKÁTTECHNOLÓGIAI MUNKABIZOTTSÁG

Elnök: Kotsis Leventéné
Titkár: Hasznosné Nezdei Magdolna

A munkabizottság az év folyamán két rendezvényt szervezett. 1994. február 17-én szerveztünk egy kerekasztal beszélgetést, ahol G. H. Frischat (TV Clausthal - Zellerfeld): "Nitrogéntartalmú üvegek előállítása és tulajdonságai" címmel tartott bevezető előadást. Ezen a munkabizottsági tagok mellett a Veszprémi Egyetem Szilikátkémiai és Technológiai Tanszékének a doktoranduszai is rész vettek. Élénk szakmai tanácskozás alakult ki, amelyen az elhangzott hozzászólások egymást egészítették ki.

A munkabizottság és a Szilikátipari Tudományos Egyesülés közös rendezvényén a Szilikát Ifjúsági Fórumon május 27-én B. Nagy János (Namuri Egyetem, Belgium) tartott bevezetőként plenáris előadást "Zeolit struktúrák vizsgálata" címmel, amelyet a Veszprémi Egyetem diplomázó hallgatóinak poszteres előadássorozata követett. Valamennyi hallgató diplomamunkájának főbb téziseiről posztert készített. A poszter illusztrációs anyagának felhasználásával a diplomázók szabad előadásban számoltak be az elvégzett kísérletekről és az azokból levonható főbb következtetésekből. Az előadás hallgatóságát nemcsak a

munkabizottsági tagok képezték, hanem a nagy számban megjelent ipari szakemberek is, akik a bemutatkozó előadások után több álláslehetőséget ajánlottak fel a végzős hallgatóknak. Így az első Szilikát Ifjúsági Fórum olyan kezdeményezésnek bizonyult, amelyet a jövőben célszerű folytatni.

NYELV- ÉS NEVELÉSTUDOMÁNYI SZAKBIZOTTSÁG

Elnök: Fehér Irén
Alelnök: Szabó Géza
Titkár: Lappints Árpád

A szakbizottság 1994. február 3-án Veszprémben ülést tartott, melyen a bizottság tagjai megbeszélték az év fő feladatait; a munkabizottságok elnökei felvázolták az évre vonatkozó munkatervüket. Az egyes munkabizottságok az év folyamán eredményes tevékenységet folytattak, ez többek között kitűnik a rendezvények nagy számából és színvonalából is.

ALKALMAZOTT NYELVÉSZETI MUNKABIZOTTSÁG

Elnök: Bárdos Jenő
Titkár: Tóthné Kurtán Zsuzsa

A munkabizottság sikeres konferenciát rendezett az MTA Alkalmazott Nyelvészeti Bizottsága és a Veszprémi Egyetem Nyelvi Intézete közreműködésével "Az írás elsajátításának folyamata: gyerek-gép" címen.

Elhangzott előadások:

Papp Ferenc: Számítógép és az (emberi) írás

Kis Ádám: A számítógépes szövegszerkesztők metakommunikációs eszközei

Horváth John: Betűfelismerés: gép-ember

Lőrík József: Dyslexiások íráshibáinak elemzése

Damó Eszter: A dyslexia fogalma, tünetei és megjelenési formája az általános iskolában

Sieglemlé Bujdos Éva: A dyslexia - maradvány tünetei az általános iskola felső tagozatában és a gimnáziumban.

Lőrincz Éva: Dyslexia és nyelvtanítás

Szalay Emőke: A fonetikai/fonológiai komponens szerepe

Lengyel Zsolt: Az írás elsajátításának szakaszai

Csukás Ágnes: A német íráselsajátítás a hibák tükrében

A márciusi munkabizottsági ülésen az angliai leeds-i egyetemen a tanárképző programban résztvevő munkabizottsági tagok angol nyelvű beszámolót tartottak.

Elhangzott előadások:

Hortobágyi Ildikó: Study Skills/Concorlanving

Ötvösné Vadnay Marianna: ESP/Academic Discourse

A novemberi munkabizottsági ülésen Bárdos Jenő, Lengyel Zsolt és Navracsics Judit számoltak be nemzetközi alkalmazott nyelvészeti konferenciákon.

KÖNYVTÁRTUDOMÁNYI MUNKABIZOTTSÁG

Elnök: Tóth Gyula

Titkár: Dömötör Lajosné

A munkabizottság elnöke felmérést végzett a régió felsőoktatási és közművelődési könyvtáraiban folyó tudományos munkáról. A felmérés eredményeit a "Tudományos munka helyzete és lehetőségei a régió közgyűjteményeiben" című, május 27-én tartott VEAB ankét könyvtári szekciójában ismertette. Beszámolójához a megyei könyvtárak képviselőinek korreferátumai csatlakoztak, majd Tóth Gyula zárszava foglalta össze az ankét e szekciójának munkáját.

Március 7-től 10-ig "Könyvtáregyesületek demokratikus vezetése" címmel nemzetközi szeminárium zajlott le Veszprémben, amelynek egyik szervezője a Könyvtártudományi munkabizottság volt, és a magyar testület tevékenységéről Tóth Gyula tartott beszámolót.

A második félévben, november 23-án tartotta meg a munkabizottság azt a régen tervezett rendezvényét, amelyen a régió fiatal kutatói mutatták be eredményeiket. Ezen az ülésen a májusi ankét nyomán megindult kutatási együttműködés szervezése is folytatódott.

Elhangzott előadások:

Horváth József: Adalékok a 17-18 századi győri magánkönyvtárak történetéhez

Gyenes Imre: A kormány befolyása a politikai sajtóra a két világháború között Zala megyében

Magony Imre: A "Székesfehérvár szobrai. Szobrok, épületszobrok, emlékművek, emléktáblák" című adattár elkészítésének módszertani kérdései

Köbölkuti Katalin: Helyismereti bibliografizálás a Berzsenyi Dániel Megyei Könyvtár gyakorlatában

Lukácsné Varga Judit: A BDMK lehetősége a vállalkozók tájékoztatásában

Fehér Valéria és Golarits Miklós: Kötelező szépirodalom angol és német tanár szakos hallgatónak a Veszprémi Egyetemi Könyvtárban .

NEVELÉSTUDOMÁNYI MUNKABIZOTTSÁG

Elnök: Fehér Irén

Titkár: Frisch Gyula

A munkabizottság az év folyamán két előadó ülést rendezett. Április 14-én Ajkán a Vörösmarty Mihály Általános Iskola és Gimnáziumban.

Elhangzott előadások

Kovács Géza: A pedagógia szerepe a társadalomról alkotott kép kialakulásában

Az előadást élénk vita követte. Ütköztek a vélemények az iskola érték-közvetítő funkcióját illetően; és a rendszerváltozást követően kialakult iskolaszerkezet megítélésében. Második napirendi pontként - mintegy a felolvasásban ismertetett elméleti kifejtéshez kapcsolódóan - a vendéglátó általános iskola és gimnázium igazgatója ismertette az iskola szerkezeti felépítését; az 1993-ban indított 6 osztályos gimnáziumi képzés feltételrendszerét.

Ezt követte az iskola nevelési programjának bemutatása, mely magas színvonalú szakmai kompetenciáról tett tanúbizonyságot.

Szeptember 29-én A MPT Veszprém Megyei Tagozatával-közös rendezvényre került sor Veszprémben a Dózsa György Általános Iskolában.

Ehangzott előadások:

Szabó Géza: A neveléstörténeti emlékek feltárása és hasznosítása

Papp Józsefné. A gyógypedagógiai oktatás története Veszprém megyében

Hudi József: Alfabetizáció és társadalom a XIX. századi Veszprémben

Kovács Sándor: A Veszprémi Dózsa György Általános Iskola iskolatörténeti gyűjteménye

Sipőcz József: Testkultúra a veszprémi nagygyimnáziumban a két világháború között

Tóth Dezső: Szigethy István (1855 - 1885) tanár pályaképe

Tölgyesi József: Veszprémi iskola évkönyvek

NYELVTUDOMÁNYI MUNKABIZOTTSÁG

Elnök: Szabó Géza

Titkár: Molnár Zoltán

A munkabizottság 1994-ben is folytatta alapvető feladatának teljesítését: nyelvföldrajzi-szociolingvisztikai kutatásokat végzett a VEAB-régióban. Egyúttal - az említetteknek tágabb összefüggésbe való helyezése érdekében is - hungarológiai vizsgálatokat vállalt a magyar nyelvterület nyugati térségében.

Tevékenységet összehangolta a szombathelyi Berzsenyi Dániel Tanárképző Főiskola Magyar Nyelvészeti Tanszékével és a Magyar Nyelvtudományi Társaság szombathelyi csoportjának tevékenységével. Ennek megfe-

előre rendezte meg a munkabizottság július 11. és 16. között a határainkon túli magyar pedagógusok nyári intenzív tanfolyamát. Itt a munkatársak közül Szabó Géza, Vörös Ottó, Molnár Zoltán, Nagyné Markó Júlianna és Tóth Péter szerepelt előadással. November 4-én az ELTE Mai Magyar Nyelvi Tanszékével közösen magyar nyelvészeti tanácskozást tartott a bizottság. Programjában előadást vállaltak: Szabó Géza, Nagyné Markó Júlianna, Molnár Zoltán, Bokros József.

A munkabizottság tagjai egyéb munkakapcsolataik révén még számos más rendezvényen vettek részt aktívan. Az V. Nemzetközi Szlavisztikai Napok keretében május 27-28-án Szombathelyen: Molnár Zoltán, Bokros József, Guttman Miklós, Szabó Géza, valamint Gadányi Károly előadására került sor.

A magyar nyelvészek VI. nemzetközi kongresszusán augusztus 23-26-án nyolc munkatárs (Szabó Géza, Bokor József, Guttman Miklós, Vörös Ottó, Molnár Zoltán, Kolláth Anna, Tóth Péter és Czetter Ibolya) szerepelt előadással.

A szakfolyóiratokban való publikáláson túl a bizottság tagjai elvégezték a megjelenés előtt álló III. Dialektológiai Szimpozion című kötetünk szerkesztési munkálatait.

Molnár Zoltán szeptember 20-án védte meg kandidátusi értekezését. Guttman Miklós és Vörös Ottó pedig a kandidátusi munkahelyi vitáján van túl.

Az utánpótlás-nevelés szempontjából is fontos tudományos diákköri mozgalom támogatására, a munkabizottság május 4-én nyelvjárásgyűjtő utat szervezett Kemenesaljára. A munkabizottság tagjai a tudományos ismeretterjesztő munkából is kivették a részüket.

ZENETUDOMÁNYI MUNKABIZOTTSÁG

Elnök: Falvy Zoltán

Titkár: Szelényi Pál

1994-ben a munkabizottság 3 alkalommal rendezett előadótűlést, amelyeken a legutóbbi időszak "konceptióját" igyekeztek érvényre juttatni. Azt nevezetesen, hogy a korábbi, elsősorban történeti jellegű témák mellett más, zenéhez kapcsolódó tudományterületek kutatási eredményeiről is számot adjanak. Így került sor jelen évben a pedagógia és pszichológia, illetőleg az egyházzene egy-egy kérdéseinek konzultációval egybekötött kifejtésére, miközben változatlanul maradt a sokféleség, a többszempontúság fenntartása. Ezzel sikerült megvalósítani a munkabizottsággal kapcsolatba került zenei szakemberek aktivizálását a régi zene kutatásának, a zenefolklórnak, a zene és a társművészek kapcsolatának, valamint a hangszerkutatásnak látókörszélesítő témafelvetéseit. A márciusi munkabizottsági rendezvényen elhangzott:

Konta Ildikó: Zeneterápia a művészeti terápiaak együttesében.

A pszichológus előadó az intaházi Pszichiátriai Rehabilitációs Intézetben zeneterápiás kezeléssel szerzett tapasztalatairól számolt be.

Május 18-án a VEAB székházban rendezett ülésen a következő előadásra került sor:

Gyurján Natália: Zenei kreativitás kísérletek eredményeiről

Bohus Péter: A gregorián-glóriák elemzése

Az október 4-én megrendezett munkabizottsági ülésünkön elhangzott Barsi Ernő: A muzsikus Kisfaludy Sándor című előadása.

ORVOSTUDOMÁNYI SZAKBIZOTTSÁG

Elnök: István Lajos
Alelnök: Simon Kornél
Tikár: Ónodi István

A szakbizottság az év folyamán két nagy rendezvényt és két felolvasó ülést szervezett. Szeptember 22-én Szombathelyen a Vas Megyei Markusovszky Kórházzal közösen szervezett tudományos ülésen részt vett Jobst Kázmér akadémikus, az MTA Orvosi Tudományok osztályának elnöke és Salánki János akadémikus, a VEAB elnöke is.

Elhangzott előadások:

Kovács L. Gábor: Hormonális szabályozási zavarok alkohol-addikcióban
Varga László: Az elsődleges májrák Vas megyében. Epidemiológiai, pathológiai és klinikai adatok
Rácz Péter: Újabb adatok a glaucoma kórélettanához: a kezelés jelenlegi esélyei
Horváth Boldizsár: A ghenitalis ascendáló infekció és a koraszülés
Márkus Béla: Az emlőrák komplex kezelésével szerzett 15 éves tapasztalataink
Barta Miklós: A rostasejtek transocularis ultrahang-vizsgálata.

Október 25-én Pécsen, a PAB-bal közösen került megrendezésre a volumenpótlás időszerű kérdéseiről szóló szimpózium.

Elhangzott előadások:

István Lajos: Volumenpótlók és volumen expanderek javallatai és alkalmazása
A mai lehetőségek és a holnapi távlatok
Horváth Őrs Péter: Nagy kockázatú sebészi betegek parenterális táplálása
Tekeres Miklós: Volumenhiány, volumenpótlás
Török Zoltán: Az égésbetegség folyadékterápiájának néhány aspektusa

A szakbizottság felolvasó üléseit hagyományosan Veszprémbe a VEAB Székházban rendezte meg. Március 25-én István Lajos szakbizottsági elnök bevezetőjében ismertette az előadók tudományos élettrajzát, majd azt követték a felkért előadók.

Elhangzott előadások:

Varga László: Adatok az elsődleges májrák epidemiológiájához, pszichológiájához és klinikájához
Veress Gábor: Krónikus szívbetegségekhez társuló aritmiák felismerésének és kezelésének korszerű lehetőségei.

December 2-án megrendezett felolvasó ülésen az előadók tudományos élettrajzi ismertetése után elhangzott előadások:

Rácz Péter: A kutatás és klinikai gyakorlat ötvöződésének lehetőségei egy szemorvos munkájában

Ostorharics György: Progresszív epilepsia ellátás-morbiditási, klinikai és szociálpszichiátriai eredmények.

KARDIOLÓGIAI MUNKABIZOTTSÁG

Elnök: Tarján Jenő

Titkár: Veress Gábor

Január 27-én Veszprémben összeültek a bizottság tagjai és a következőket határoztuk el:

- Bővítjük a munkabizottság létszámát. Azokat a kollégákat vesszük be, akik a kardiológia területén tudományos munkát akarnak végezni. Írásban kérhetik felvételüket mellékelve addigi tevékenységük leírásait.
- A bizottság elsődleges célja a régióban a kardiológiai kutatás szervezése, végrehajtása, de anyagi okokból humán IV gyógyszervizsgálatot is szervez.

Az együttműködési elv alapján 1994-ben végrehajtott a bizottság egy, a Sandoz által felkért humán IV vizsgálatot.

A tudományos munkáról Veszprémben március 10-én külön ad hoc bizottság döntött. Tagjai voltak: Tarján Jenő, Horváth Mihály, Simon Kornél, Szépvölgyi Anikó, Kovács Imre és Nagy Lajos. Két témát választottak: 1.) Az endothel funkció vizsgálata instabil anginában 2.) Az endothel funkció vizsgálata újkéletli kezeletlen hypertóniában.

Április 21-én Tatán bemutattuk a protokollokat, megvitattuk és úgy döntöttünk, hogy a multicentrius vizsgálat előtt elővizsgálatokat végzünk.

Április 30-án Tihanyban egy tudományos ülést rendeztünk a Dobutrex-ről.

November 24-én Esztergomban, a Vaszary Kolos Kórházban megtartott ülésünkön az alábbi beszámolók hangzottak el:

Dinnyés József: Beszámoló a Komárom-Esztergom Megyei Vaszary Kolos Kórház I. Belgyógyászati kardiológiai munkájáról

Bense Katalin: Beszámoló a Komárom-Esztergom Megyei Vaszary Kolos Kórház gyermekkardiológiai munkájáról

Dinnyés József beszámolójából kiderült, hogy a főváros közelsége ellenére irreálisan kevés beteg került coronaria műtétre. Ennek oka a kapacitás hiánya, ami országos jelenség. Az akut ischaemiás syndroma fogalma nem világos a gyakorlatban sem tükrözi pl. az instabil anginás betegek alacsony száma. Javítani kell ezen a téren az ismereteket.

Bense Katalin beszámolójából is kiderült, hogy a gyermekkardiológusoknak a kardiológiában aránytalanul alacsony a részesedésük. Ezt az aránytalanságot szeretnénk megszüntetni a VEAB régióban, és ezért vettük be a gyermekkardiológiai beszámolót is, és a jövőben is ezt szándékozzuk tenni.

A munkaértekezlet 3. pontja az EGIS Gyógyszergyár képviselőjének felkérése. A gyógyszergyár felkérte a munkabizottságot a Coverex human IV tanulmány elvégzésére. A felkérést elfogadjuk és a protokoll elkészítésével és a szervezési munkával Szontagh Csaba, Csökör György és Kéthelyi Juditot bízuk meg.

Az Esztergomban megtartott tudományos ülés szak második részében elhangzott előadások:

Tarján Jenő: Az endothel funkció vizsgálatának előtanulmányai (multicentrikus vizsgálat tervezet)

Palkó Judit: Terápiás lehetősége a Lotensinnel CIBA

Szontagh Csaba: Automata EKG értékelés korlátai

Dinnyés József, Herold Rita és Ámon György: Myocardialis infarctus miatt az utóbbi 5 évben osztályunkon meghaltak kórtörténetének áttekintéséről szerzett tapasztalataink

Hegedűs Zoltán és Nádasdi Sarolta: Eszméletvesztés esetleges kardiológiai oka

Poór Ferenc: A LOMIR SRO (5 mg) alkalmazásával szerzett tapasztalatok enyhe és mérsékelt fokú hypertonia kezelésben.

MUNKAEGÉSZSÉGÜGYI ÉS TOXIKOLÓGIAI MUNKA-BIZOTTSÁG

Elnök: Mészáros István

Titkár: Vernerné Rác Ilona

Az év folyamán a munkabizottság két ülést rendezett. Május 12-én a VEAB székházban az ólomexpozíció kérdéseit vitatták meg.

Az előadás összefoglalója:

Ólomexpozícióban dolgozók egészségvédelme Vas megyében Szűcs László, ANTESZ Vas Megyei Intézete, Szombathely

Előadásának kiindulópontja: az ólom környezeti előfordulásának bemutatása, melynek következménye a lakossági napi ólom felvétel, és átlagos vér-ólom szint. Ez fontos lehet, ugyanis az ólomexponáltak előzetes alkalmassági vizsgálatok és a szűrővizsgálati módszerek kiválasztásakor.

A szerző röviden ismertette az ólom toxikológiai paramétereit és a felhasználás jogi szabályozottságát. Utalt a haem szintézisre a szűrővizsgálat megválasztásával összefüggésben, valamint ezen toxikus fém egészségkárosító hatásaira. Kitért a nemzetközi szervezetek lakossági határérték ajánlásaira és ezzel párhuzamosan az egyes vérólom koncentrációk hatásszintjére.

Vas megyében az összes biológiai monitorizáltak száma 1989-1993 között, 1912-1624 között változott és ezen belül az ólom exponáltak a vizsgáltak egy-

harmada - 1993-ban pedig a fele volt. A legnagyobb létszámot a villamosipari gépek, berendezések gyártása képviseli. A szerző megítélése szerint Vas megyében a foglalkoztatottakra az alacsony, tartós expozíciós szint a jellemző. Ennélfogva kiemelt jelentőségű a dolgozók biológiai monitorizálása, ami cink-protoporfirin meghatározáson alapul és a kiszűrt esetek vérólom vizsgálatán. Fentiekből adódnak az egészségvédelmi feladatok:

- a biológiai monitor teljessé tétele (kislétszámú egységek, eseti tevékenységek);
- vegyi anyagok toxikológiai minősítése, tiltások érvényesítése;
- személyi higiéné fokozott betartása;
- munkáltató felvilágosítási kötelezettsége;
- a környezeti ólom expozíció figyelembe vétele;

A munkabizottság november 8-án megtartott tudományos ülésén az alábbi előadások hangzottak el:

Bujdosó László: Ételmérgezések Veszprém megyében

Mészáros István: Az ólommérgezés klinikopatológiája

NÉPEGÉSZSÉGÜGYI MUNKABIZOTTSÁG

Elnök: Molnár László

A munkabizottság április 15-i alakuló ülésén Molnár László személyében választották újjá, a bizottság elnökét. A nagy számban megjelent munkabizottsági tagság meghallgatta István Lajos : Korszerűen az AIDS-ről című előadását.

ORVOSI MÉRÉS- ÉS SZÁMÍTÁSTECHNIKAI MUNKABIZOTTSÁG

Elnök: Horváth Mihály

Alelnök: Góth László

Titkár: Mohay Jenő

A munkabizottság az Agrártudományi szaktanácsadással közösen október 14-en ankétot rendezett a radioaktivizotópok gyakorlati hasznosításáról a mezőgazdaságban.

Elhangzott előadások:

Pethes György: Radioaktív izotópok szerepe a mezőgazdaságban (diagnózis, sugár-tartósítás, steril-him technika)

Tarján Sándor: ¹³⁷Cézium izotóp szerepe a táplálék-láncban

Felkért hozzászóló Pigler József és Kálmán Béla volt.

SPORTTUDOMÁNYI MUNKABIZOTTSÁG

Elnök: Győri Pál

Titkár: Győri Judit

A munkabizottság 1994-ben eredményes tagrevíziót hajtott végre, ami kismérvű létszámnövekedésben, néhány személy kiválásában ill. bekapcsolódásában és a titkári feladatkör betöltésében nyilvánult meg.

A munkabizottság éves tevékenységét a korábbiakban kialakult és megfogalmazott szervezeti szabályzat, valamint a munkaterv alapján végezte. A legfontosabb feladatnak változatlanul az intézményi nevelés és a sport jelentőségének és hatásának komplex vizsgálatát, az ember egészségét, életmódját befolyásoló biológiai, pszichológiai, szociológiai és motorikus tényezők kutatását tekintették. Különösen a "Testnevelés és sport óvodától az egyetemig" című témakör feldolgozása, eredmények publikálása terén érték el számottevő sikereket.

Az 1994. évi két munkabizottsági ülés feladategyeztető és tájékoztató jellegű volt. A testnevelés és a sport terén kiemelkedő jelentőségű két tudományos konferencia szervezésére is vállalkoztak. Az egyiket június 17-én Veszprém-ben rendezték. Témája és címe: "A gyermek állóképessége" volt. A több mint 100 résztvevő összesen 11 tartalmas előadást hallgatott meg és izgalmas vitákban fejthette ki álláspontját. A tudományos konferencia előadásainak anyagát kiadványban szeretnénk megjelentetni.

Elhangzott előadások:

Apor Péter: A gyermek állóképessége

Malomsoki Jenő: Alkati és teljesítményélettani paraméterek alakulása 11-14 éves gyermeknél

Mészáros János, Petrekanits Máté és Mohácsi János: Nem sportoló 7-8 éves gyermekek kardiorespiratórikus teljesítőképesége

Barabás Anikó: A gyermek állóképességére irányuló vizsgálatok tapasztalatai

Harsányi László: Kiválasztás és állóképesség

Molnár Sándor: Hazai és nemzetközi tapasztalatok a gyermekek állóképességéről

Ozsváth Ferenc: Kisgyermekek állóképességének tapasztalati eredményei

Hollósy Ágota: Előtanulmány 8-9 éves tanulók állóképességének kutatásából

Farmosi István és Arday László: 11-12 éves fiúk és lányok motorikus tulajdonságainak faktorai

Iglói László: A mozgástanulás és a fizikai képességek optimalizálása

Győri Pál: Edzetlen óvodások állóképessége

A másik konferenciát december 2-án Győrben tartottuk. A nemzetközi játéktalálkozó részeként megrendezett tudományos konferencia címe: "A motorikum szerepe a játékban és a mozgásművészetben" volt. A nyolc előadásból négyet a munkabizottság tagjai tartottak. Az elhangzott előadások anyagából szintén kiadvány készül.

Nagy érdeklődés nyilvánult meg a Győri Pál szerkesztette "Óvodások, kisiskolások szomatikus nevelése" című kiadványunk iránt. Az ötszáz példányban megjelentetett könyv 19 előadás anyagát tartalmazta. A szerzők közül heten a VEAB régióba tartoznak.

A munkabizottság tagjai 55 előadást tartottak különböző hazai és nemzetközi konferenciákon és több mint 40 tanulmányt publikáltak.

A munkabizottság kapcsolata jó az MTA Veszprémi Területi Bizottság vezetőivel, az Orvostudományi szakbizottsággal és munkabizottságaival. Együttműködési szerződést írtunk alá az Országos Testnevelési és Sporthivatal (OTSH) vezetésével. Szoros a kapcsolatunk az OTSH Testnevelési és Sporttudományos Tanácsával, közvetlen kapcsolatot tartunk, együttműködünk a Veszprémi Egyetem Testnevelési Tanszékeivel, valamint a régió többi felsőoktatási intézményének testnevelési tanszékeivel is.

TÖRTÉNETTUDOMÁNYI SZAKBIZOTTSÁG

Elnök: Éri István

Alelnök: Környei Attila

Titkár: Járó Márta

Szakbizottsági rendezvény keretében került sor Járó Márta: "Múzeumi textiliákat díszítő fémfonalak anyagvizsgálata és készítése technikájuk meghatározása természettudományos módszerekkel; a kronológia, az eredetmeghatározás, az utánzatok és a hamisítások felfedezéseinek problémái" című kandidátusi értekezésének munkahelyi vitájára.

ARCHEOLÓGIAI MUNKABIZOTTSÁG

Elnök: Borszéki János

Titkár: Járó Márta

A munkabizottság az év folyamán két ülést szervezett. Az első rendezvényen, a Történettudományi szakbizottsággal közösen megrendezték Járó Márta kandidátusi disszertációjának házivédését.

A Seuso kincs történetével és természettudományos vizsgálatával foglalkoztak decemberi felolvasóülésünk előadásai. Ezenkívül T. Biró Katalin bemutatta az archeometriai adatbázist az érdeklődőknek.

Munkabizottsági tagunk - Balla Márta szervezte meg (és részben végezte el) a Seuso kincs természettudományos vizsgálatait. A munkában másik bizottsági tagunk - Medzihrazdky Zsófia - is részt vett.

Két munkabizottsági tagunknak lehetősége nyílt új, műtárgyvizsgálattal foglalkozó laboratórium felszerelésére:

- OTKA támogatással kiépült a Magyar Nemzeti Múzeum videomikroszkópos laboratóriuma Járó Márta vezetésével.
- FEFA keretből, Kriston László kialakította a Magyar Képzőművészeti Főiskola hasonló laboratóriumát. Ez utóbbi a főiskolai hallgatók természettudományos képzését, a képzőművészeti alkotások elemzését szolgálja.

Munkabizottsági tagunk, T. Biró Katalin befejezte az archeometriai adatbázis kialakításának első fázisát, az adatok hálózaton keresztül már országszerte, illetve külföldön is hozzáférhetőek.

IPARRÉGÉSZETI MUNKABIZOTTSÁG

Elnök: Gömöri János

Titkár: Költő László

Május 5-én Budapesten a Magyar Nemzeti Múzeumban a munkabizottság tagjai a Magyar Régészeti és Művészettörténeti Társulat tagjaival közösen előadói ülésen hallgatták meg Lubomir Mihok (Kassa): A Hallsatt-kori vaskohászati eljárások és a szláv-avar kovácsolási technológiák vizsgálata, szlovákiai régészeti lelőhelyekről című előadását.

A munkabizottság az év folyamán befejezte az iparrégészeti leletkataszter alapadatainak összegyűjtését, számítógépes rögzítését. A kiadásra való előkészítést a következő évben fejezi be.

KÉZMŰVESIPARTÖRTÉNETI MUNKABIZOTTSÁG

Elnök: Dóka Klára

Titkár: Turboly Éva

A munkabizottság 1993 szeptemberétől új vezetőséggel működik. Domonkos Ottó, a korábbi elnök megvált tisztségétől, azonban tapasztalatait felhasználva sokoldalú programot dolgozott ki a további munkához. Az 1994. évi munkaterv összeállítására és végrehajtására ennek szellemében került sor.

Az új vezetőség úgy döntött, hogy a kutatásokat elsősorban három területen kívánja folytatni: kézművesipar és társadalomtörténet, kézművesipar és technikatörténet és a kézművesipar és néprajz témakörben.

1994-ben az első feladat a hazai kutatók név- és címjegyzékének összeállítása volt. Az előző lista 12 évvel ezelőtt jelent meg, és a bekövetkezett változások miatt sok ponton használhatatlanná vált. A felhívásra 75 kutató jelentkezett, akik között öröndetes módon sok a fiatal.

E listát tájékoztató anyagukban, a *Litterae currentes historiam opificii et ceharum concernentes* című összeállításban tették közre, melyet hosszabb szünet után sikerült megjelentetni.

A konferenciák, szimpóziumok rendjét illetően olyan döntés született, hogy a kétévenként rendezendő veszprémi többnapos tanácskozások mellett évente egy-két alkalommal rövidebb lélegzetű kerekasztal megbeszélést, felolvasóülést is tartanak. Ennek jegyében április 28-án a Soproni Levéltárban "A nők szerepe a kézművesipar munkaszervezetében" címmel került sor tanácskozásra. A két fő előadást Szende Katalin és Vámos Éva tartotta a kérdés középkori és újkori vonatkozásairól.

Az év központi rendezvénye a november 9-11-én Veszprémben megtartott IV. Nemzetközi Kézművesipartörténeti Szimpozium volt, melyet 1986 óta ebben az évben sikerült először megszervezni. A résztvevők száma elérte a 65 főt, 38 előadás és kisebb referátum hangzott el, nagyobb részben a külföldiek részéről. Köztük elsősorban a német és osztrák kutatókat, valamint a szomszédos országokban élő kollégákat üdvözölhattük.

A szimpozium témáját - 1993-ban - Bácskai Vera, a munkabizottság tagja határozta meg. A fő téma "A kézművesszakmák hierarchiája" volt, melyen belül a következő részletkérdéseket kívánták megbeszélni a résztvevők: az egyes szakmák képviselőinek a társadalomban betöltött helye; anyagi viszonyaik; területi elhelyezkedésük, a városi és vidéki mesterek viszonya. A tanácskozáson az érdemi munka öt szekcióban folyt. A külföldi előadók, zömmel egyetemi oktatók átfogó, társadalomtörténeti áttekintést adtak egyes kérdésekről, míg a hazaiak, akik közül főként a közgyűjtemények fiatal munkatársai emelhetők ki, egy-egy város iparosainak életét, vagy az egyes szakmákban kialakult szokásokat ismertették.

Folytatták a "Kézművesipari műhely- és szerszámkataszter" füzetek kiadását. Szabó Sarolta, a Sóstói Falumúzeum munkatársa a Szabolcs-Szatmár-Bereg megyei anyagot készítette el.

Két kisebb eredményük is volt, hogy az év elején a szlovákiai muzeológusok és levéltárosok összeállítottak egy, az ottani kutatásnál használható mester-ség-szótárt, melyet szívesen bocsátunk kiutazó munkatársaink rendelkezésére. Megkezdték a munkabizottság részére az elmúlt években megküldött könyvanyag szisztematikus rendezését, hogy mielőbb a hazai kutatók segítségére legyen.

A munkabizottság működéséhez a költségeket több forrásból kapták meg: újra részesültek OTKA támogatásban, tevékenységüket a Művelődés és Közoktatási Minisztérium segítette, nemzetközi konferencia megrendezéséhez támogatást kaptak a Nemzeti Kulturális Alap levéltári kollégiumától, a tanácskozáshoz a Herendi Porcelángyár Rt. is segítséget adott.

MAGYARSÁGKUTATÁSI MUNKABIZOTTSÁG

Elnök: Gráfik Imre

Titkár: Idei Miklós

A munkabizottság az év folyamán két tudományos ülést és két könyvbemutatót tartott.

Július 8-án Szlovéniában tartotta a munkabizottság Tanulmányok a szlovéniai magyarság köréből című kötetének bemutatóját Kerecsényi Edit, M. Kozár Mária, Pivar Ella, Varga Sándor és Gráfik Imre tanulmányaival.

Augusztus 29-én Körmenen került sor a Tanulmányok a burgerlandi magyarság köréből című kötet bemutatójára, amely Madar Ilona, Lukács László,

Csoma Zsigmond, Fejős Zoltán, Szilágyi István és Gráfik Imre tanulmányait adja közre.

November 10-én Veszprémben tartott tanácskozására az MTA területi bizottságainak a határon kívül élő magyarság kultúrájával és történetével foglalkozó kutatóit is meghívta, akik beszámoltak tevékenységükről. Az MTA területi bizottságai keretében folyó kutatásokról, kapcsolatokról :

Miskolc: korábban a Borsod-Abaúj-Zemplén megyei Múzeumi Igazgatóság és a Megyei Levéltár újabban a Miskolci Egyetem egyes tanszékei közreműködésével, főként kelet-szlovákiai kutatások: a történeti Abaúj-Zemplén megye területén; a Bódva-völgye komplex kutatása. 1994-ben tanácskozást rendeztek a Kelet-Európa Intézet bevonásával: Szlovákok a magyarokról - magyarok a szlovákokról címmel.

Szeged: A múzeumi és levéltári bázisokon kívül a JATE Néprajzi és Irodalmi, Nyelvészeti tanszékei végeztek és végeznek határon túli kutatásokat; főként a Vajdaság és Románia területén. Az egyetemi tanszékek között kialakulóban vannak együttműködési megállapodások (Újvidék, Temesvár) a kutatások kiterjesztésére; Vajdaság (Bácska, Bánát), Románia (Erdély, Temesi Bánság).

Pécs: Különleges lehetőséget nyújt a Dél-Dunántúl regionális központja, amely a múzeumokon és a levéltáron valamint a JPTE Néprajzi és Történeti Tanszékein túl végez regionális kutatásokat. A határon túli kutatások szempontjából jelentős tény, hogy Horvát-Magyar Vegyes Bizottság alakult, melynek keretében remélhető a történelmi kutatások kiterjesztése.

Debrecen: Meghatározó a KLTE Néprajzi Tanszékének tevékenysége. Újabb szerveződés a Nyíregyházi Főiskola keretében és Jász-Nagykun-Szolnok megyei kezdeményezésre létrejött ún. tudományos társaságok, melyek Kárpátalja és Románia magyar közösségei kutatására is vállalkozott.

Veszprém: A Magyarságkutatási munkabizottságon kívül jelentős határon túli kutatásokat szervez és folytat a Néprajzi munkabizottság. Eredményei konferenciákon és kiadványokban követhetők; pl. határokon túlra nyúló Dunántúli Néprajzi Napok és Népi vallásosság a Kárpát-medencében I-II. konferenciák és a megjelent kötetek Laczkovits Emőke szerkesztésében.

A találkozó második részében bemutatták a Magyarságkutatási munkabizottság 1994-ben megjelent köteteit.

December 1-én Győrben rendezett tudományos tanácskozáson a szlovákiai kutatásokról számolt be a munkabizottság.

Elhangzott előadások:

Idei Miklós: Magyarságkutatás Nyugat-Szlovákiában

Csámpai Ottó: Viharverte nemzettudat. Az indentitástudat és érzésvilág problémái Zoboralja magyar falvaiban

Barsiné Pálmai Éva: Az 1945-1949-es évek szlovákia (csehszlovákia) magyar iskolaköteles

korosztályainak társadalmi mobilitása és mai társadalmi helyzete

Koncsol László: Helytörténeti kutatás Dióspatonyban

Barsi Ernő: Nagymecseédi gyermekjátékok (Gyűjtemény bemutató)

A munkabizottság burgerlandi, szlovákiai, szlovéniai és horvát kutatóintézetekkel és magyar egyesületekkel, valamint a magyarországi intézmények és egyesületek közül a Közép-Európai Intézettel, az MNT Ethnographica Panonica-val és a Teleki Alapítvánnyal tart szoros kapcsolatot.

MŰEMLÉKI MUNKABIZOTTSÁG

Elnök: C. Harrach Erzsébet

Titkár: Schulz István

A munkabizottság minden megkezdett területen folytatta munkáját, az év során két munkautalás koordinálta tevékenységét.

A "Településtörténeti forráshely gyűjtemény" címmel jelzett munkához folytat anyaggyűjtést. Vas megyének feldolgozásához az OTKA pályázaton elnyert támogatás felhasználása megkezdődött, de a munkacsoport egyes tagjai más területeken is folytattak kutatásokat és gyűjtötték az adatokat. Az anyaggyűjtés Vas megyében egy, a polgármestereknek küldött körlevéllel meg is történt. A válaszadás nem volt teljes.

A MŰOSZ Műemléki munkabizottságának szervezésében Székesfehérváron lezajlott "Régészet és tervezés" című nemzetközi konferencián is részt vettek, anyagának nyomdai előkészítésében közrerműködtek, megjelent a Fejér megyei önkormányzat kiadásában.

Megkezdjük az 1995-re tervezett tudományos tanácskozás szervezését. Témája az 1945-1994 között feltárt, helyreállított Vas megyei középkori emlékekről való összesítés.

Az OMVH elindította a városképi és műemléki vizsgálatok felújítását. Erről a munkáról a tagokat, a főépítészeket tájékoztatták, az együttműködés fontosságát hangsúlyozva. Bekapcsolódtak a MTA Építéstörténeti és Elméleti Bizottság munkájába, ahol véleményüket, javasataikat is ismertették.

A munkabizottság tagjai megnövekedett munkafeladatai mellett számos kiadványt, tanulmányt, cikket írtak, előadást tartottak, műemléki rendezvényt szerveztek vagy vettek részt rajta.

Kiemelkedő eredményként kell jelenteni, hogy többek között a szakbizottság javaslatára Szombathely Megyei Jogú Város meghozta 29/1993. (XII. 16) számú önkormányzati rendeletét a helyi építészeti értékek védelméről, ami 1994-től hatályos.

NÉPRAJZI MUNKABIZOTTSÁG

Elnök: Séráné Szacs vay Éva

Titkár: H. Csukás Györgyi.

A munkabizottság az év folyamán két munkaülést - Veszprémben és Körmenen - valamint Reguly Antal születésének 175. évfordulója alkalmából egy tudományos emlékülést tartott.

Július 11-én Zircen elhangzott előadások:

Krasznay Kerény: Villax Ferdinánd zirci apát tudománypártoló szerepe és Reguly Antal

Selmeci Kovács Attila : Az ismeretlen Reguly

A megemlékezést Reguly Antal emléktáblájának megkoszorúzásával zárták.

November 28-án a körmendi munkaülésen elhangzott:

Nagy Zoltán: Beszámoló a számítógépes munkaeszköz-kataszter munkálatairól

Balogh Balázs és Horváth Gyula: Beszámoló a Dél-dunántúli Regionális Kutatás munkálatairól.

A bizottsági ülés a körmendi Helytörténeti Múzeum megtekintésével zárult.

Latzkovics Emőke gondozásában elkészült a "Népi vallásosság a Kárpát-medencében" konferencia kötetének szerkesztése.

TELEPÜLÉSTÖRTÉNETI MUNKABIZOTTSÁG

Elnök: Solymosi László

Titkár: Palágyi Sylvia

A munkabizottság tagjai az év folyamán két jelentős, nemzetközi részvételi konferenciát szerveztek meg.

Fodor Zsuzsa vezetésével október 13-14-én Veszprémben "Vállalkozó polgarok a Dunántúlon a dualizmus korában " témában osztrák-magyar történeti konferenciát tartottak. Társrendező volt a PAB, az MTA Történettudományi Intézete, az Európa Intézet és a veszprémi Laczkó Dezső Múzeum. A mintegy 50 résztvevő előtt 21 előadás hangzott el:

Gyáni Gábor: Az ipari vállalkozás szerepe a dunántúli városfejlődésben

T. Mérey Klára: Az ipari vállalkozók és vállalatok "átalakulása" Dél-Dunántúlon (1876-1910)

Majdán János: Vasúti vállalkozók a Dunántúlon

Hannes Stekl: Unternehmer in Klein- und Mittelstädten Österreichs (1848-1918)

Enzsöl Imre: Vállalkozó társadalom Moson megyében

- Horváth Zoltán: Sopron vállalkozó polgárainak jelentősége a város gazdasági társadalmi életében az 1858., 1886. és az 1911. évi adózás alapján
- Szili Ferenc: A kivándorlás, mint a vállalkozás Délkelet-Dunántúlon (1860-1914)
- Kövér György: Dunántúli bankpiacok a dualizmus korában
- Peter Eigner: Bank - Industrie - Netzwerke Personelle Verflechtungen in Industriekonzernen der Wiener Aktienbanken
- Halász Imre: Adatok Zala vármegye pénzintézeteinek tevékenységéhez a XIX. század második felében
- Szita László: A pécsi vállalkozó polgárság működése a városi önkormányzattal - a Törvényhatósági Bizottságban - (1900-1918)
- Mohos Mária: Vállalkozók és borkereskedők
- Huszár Zoltán: Az Első cs. kir. szab. Dunagőzhajózási Társaság szerepe a pécsi bányászatban és városfejlődésben a dualizmus korában
- Fodor Zsuzsa: Vállalkozások és városfejlődés a századelejei Veszprémben
- Tar Ferenc: Idegenforgalom és vállalkozás Keszthelyen a századfordulón
- Szabó Péter: A győri kézműves polgárság vállalkozásellenes mentalitása
- Tóth László: Zechmeister Károly, a vállalkozó győri polgármester
- Tokaji Nagy Erzsébet: Ehen Gyula szerepe Szombathely életében
- B. Horváth Csilla: Pécs legjelentősebb mecénás vállalkozói
- Takács Éva: Kaposvár vállalkozó polgárai a dualizmus évtizedeiben
- Farkas Gábor: Vállalkozó polgárok Székesfehérváron a dualizmus idején
- Nagy Pál: Emberbarát vállalkozó, Freystadtler Antal lovag (1825-1892)

Palágyi Sylvia vezetésével a MTA Régészeti Bizottságával, a Magyar Régészeti és Művészettörténeti Társulattal, a Veszprém Megyei Múzeumi Igazgatósággal együtt, Veszprém város, valamint Veszprém megye támogatásával "Forschungen und Ergebnisse" címmel nemzetközi konferenciát rendezett a munkabizottság a VEAB székházban május 15-21. között. A konferenciára Ausztriából, Belgiumból, Bulgáriából, Hollandiából, Magyarországról, Németországból, Olaszországból, Svájcban, Szlovákiából, Szlovéniából érkeztek kutatók (90 fő), akik saját római-villa feltárásaikról, vagy az eddigi villakutatások eredményeiből levonható következtetésekről számoltak be. Az elhangzott 42 előadást élénk vita követte, amelyek során új megítélési, csoportosítási lehetőségek is felmerültek. A Pannónia belső udvaros villák Itáliából eredő elterjedése továbbra sem lehet kétséges, míg a középtengelyes, sarokrízalitos villák kedveltsége inkább a Borostyánkő úttól Ny-ra eső tartományok jellemzője.

A konferencia programjába tartozott a balacai villa rekonstruált, mozaikokat, falfestményeket is bemutató főépületének és romkertjének, valamint ünnepi rendezvényeinek megtekintése, és egy Balaton-felvidéki, Keszthely-Fenékpuszta római erődítményét, az örvényesi kisebb római villát és a tihanyi lapidariumot felkereső kirándulás. Záróprogramként az aquincumi múzeum meghívására a kon-

ferencia résztvevői megtekintették Aquincum polgárvárosát és a szentendrei római villa látogatható maradványait a Skanzen területén.

Az elhangzott előadások a Balácai Közlemények III-ban olvashatók majd, várhatóan már az év végétől.

A KSH és a munkabizottság közös vállalkozásban OTKA támogatással folytatódta a Magyarország Történeti Helységnévtára sorozatban a VEAB régió megyei köteteinek munkálatait:

- a.) Az év végén nyomdába került a Veszprém megyei kötet;
- b.) A győri kötetet Bak Borbála, a zalaít pedig Sin Aranka és Breinerné Varga Ildikó mintegy 60 százalékbán elkészítette.

Új OTKA pályázat nyomán megkezdődött "A VEAB régió középkori egyháztörténeti forrásainak feltárása" című négy éves program megvalósítása. Ennek keretében Solymosi László előkészítette az 1515. évi veszprémi egyházmegyei zsinat határozatainak kritikai kiadását.

Megkezdődtek az 1993. október 28-29-én Győrött tartott X. Településtörténeti Konferencia anyagának megjelenését célzó munkálatok, amelyek anyagi forrás hiányában felfüggesztettek.

AZ MTA VESZPRÉMI TERÜLETI BIZOTTSÁGA ÁLTAL 1994-BEN MEGJELENTETETT KIADVÁNYOK

Óvodások, kisiskolások szomatikus nevelése. Konferencia kiadvány. Veszprém, 1992. október 9-10. Szerkesztette: Győri Pál

Merre tart a Világ, Európa, a közép-kelet-európai régió és Magyarország a XX. század végén és a XXI. század elején. Konferencia kiadvány. Komárom, 1994. április 27. Szerkesztette: Beszteri Béla

VEAB értesítő 1994. Szerkesztette: Szabó Márta

IV.

ANKÉT A RÉGIÓ TUDOMÁNYOS DOLGOZÓINAK ANYAGI-ERKÖLCSI MEGBECSÜLÉSÉRŐL

Veszprém, 1995. február 17.

(Az 1994. őszén végzett szociológiai felmérés alapján)

MEGNYITÓ

Ádám Antal, az MTA rendes tagja, a VEAB alelnöke

Tisztelt Hallgatóság!

Múlt év szeptember 1-én, a VEAB 1994. évi programjának megfelelően körlevelet küldtem a régióban működő tudományos intézmények, egyetemek, főiskolák vezetőinek, a VEAB szakbizottsági elnökeinek; stb., tehát egy igen széles körnek a következő szöveggel:

"Az MTA Veszprémi Területi Bizottsága elő szeretné segíteni a régióban működő tudományos kutatók, oktatók jobb gazdasági és társadalmi megbecsülését, mivel a VEAB saját tevékenységében is érezhetően, az elmúlt évek során, ezen a téren jelentős erózió történt, és ez igen aktívan érintette az alkotó munkát.

A VEAB akkor tud hatékonyan érvelni, a "tudomány" jobb anyagi és erkölcsi megbecsülése érdekében, ha erről számokkal igazolható tárgyilagos bizonyítéka van.

Mivel az Ön(ök) intézménye, szakbizottsága ebben érdekelt, kérem szíves segítségét a felmérés végrehajtásához. Az adatgyűjtő kérdéseket mellékelem.

Célszerűnek tartanám, hogy intézményének humánpolitikai kérdésekkel foglalkozó szakembereit, illetve társadalomtudományi egységeit megbízná azzal, hogy - amennyiben szükségesnek ítélik - a részletek megbeszélése, kidolgozása végett vegyék fel a kapcsolatot a VEAB Szociológiai munkabizottsága elnökével, Bakos László, kandidátussal. (9023, Győr, Kassák L. u. 19. tel.: 96/415-372).

Kérném megbízottja nevének szíves közlését Bakos elnök úrral szeptember 15-ig."

Amint az idézetből hallhatták, a felmérés közvetlen oka a VEAB tudományos tevékenységének bizonyos fokú, de ugyanakkor érzékeny és sajnálatos csökkentése. Ennek csak az egyik, de lényeges komponense a VEAB területén tevékenykedő szakemberek hátrányos anyagi és erkölcsi megbecsülésének helyzete. A másik komponens a tudományos, oktatási, és kulturális intézmények

lyzete. A másik komponens a tudományos, oktatási, és kulturális intézmények támogatottságának csökkentése. Mi most elsősorban az előbbit kívántuk megvizsgálni, tehát a személyes érdekeltséget és ösztönzést. Az intézményi háttér problémáinak általános tényezőire előbb-utóbb vissza kívánunk térni. Tudjuk, hogy mennyire nem elhanyagolható ez sem, hiszen a múltban a VEAB feltétlenül építhetett ezen intézmények anyagi tehervállalására is (hogy csak egyszerű példát említsék: a kiküldetések fedezésével).

Visszatérve az ankétunk elsődleges feladatára, szeretném megköszönni azt az őszinte érdeklődést és segítséget, amelyet számos intézmény részéről tapasztaltunk. Az információk feldolgozását első lépésben Bakos László kollégánk vállalta, aki erről részletesen be fog számolni. Az értékes témaanyagnak azonban fel kell keltenie a VEAB Szociológiai munkabizottság kollektív érdeklődését is. Javasolom, annak alapos áttanulmányozását és a bizottság elnökének irányításával, az itt elhangzó szempontok alapján is a részletes feldolgozását, hogy az anyag elérje a körlevelemben is megfogalmazott célt: érvet adjon a VEAB elnökség kezébe a tudományos dolgozók, oktatók, egészségügyi szakemberek, stb. jobb, igazságosabb anyagi és erkölcsi megbecsülése érdekében folytatott érveléshez.

Sokan kiérdemelték, hogy külön felkérjem őket felszólalásra. Ezt az idő rövidsége miatt 5 társunktól, levélben is kértem. Mivel a levélben válasza nem tartottam igényt, remélem el tudtak jönni, és hallatják hangjukat. - A vita során azonban minden jelenlévő érdemi hozzászólását előre köszönöm.

Megadom a szót Bakos László kandidátusnak, a VEAB Szociológiai munkabizottsága elnökének.

A tudományt művelők anyagi és erkölcsi megbecsültsége a VEAB térségében

Bakos László, a filozófiatudomány kandidátusa, a Szociológiai munkabizottság elnöke

A VEAB alelnökének felkérésére a térség intézményeitől, illetőleg az érintett intézmények egy részétől, többé - kevésbé használható adatok érkeztek be.

Egyetemek:

A régió mindhárom (illetve szerkezetileg két) egyeteme szolgáltatott adatokat. Ezek alapján az állapítható meg, hogy

- minimális különbségekkel ugyan, de az egyetemeken az előírásoknak megfelelően alakulnak a fizetések (alapok és pótlékok);
- a beállás 100% és 300% között van (az utóbbi kivételes);
- a magasabb beállási % általában a magasabb beosztással és a magasabb életkorral jár együtt;

- a pótlékok juttatása területén nagy a szórás, egyes helyeken jelentős a lemaradás, máshol még majdnem sikerül az előírásokat betartani;
- a jövedelmi helyzet még differenciáltabb: a kutatók - oktatók jövedelmük kiegészítése miatt kénytelenek mellékjövedelmek után nézni - ez természetesen elvonja őket a főtevékenységüktől;
- a tudományos kutatás feltételei még a jövedelemnél is jobban és gyorsabban romlanak - a kutatási kapacitás mind jelentősebb részét fordítják (a helyzet szintentartása érdekében) "pályázat - gyártásra";
- az egyetemeken dolgozó oktatók-kutatók helyzete (anyagi helyzetük és munkafeltételeik) nemcsak abszolút értelemben romlik, viszonylagosan is: a szakmájuk országos helyzetéhez képest is (pl. az iparban, s főleg a magánszférában dolgozó szaktársaikhoz képest);
- az erkölcsi megbecsülés némi kétarcúságot mutat: az egyetemek maguk (továbbá a szakmai szervezetek, társaságok) igyekeznek minden erkölcsi (s vele járó anyagi) gesztust megadni (díjak, oklevelek stb.), mindezeket viszont a tágabb környezet, az ország, s benne az illetékesek, mind kevésbé teszik meg - romlik a felsőoktatás és a tudomány presztise; a romló feltételek - egyelőre - az oktatók - kutatók nagy többségéből növekvő aktivitást váltott és vált ki, ("kifelé dolgozás", konferencián való részvétel, pályázatok, publikációk, továbbképzés, stb.), - s ezzel együtt a munkahelyi légkör és a közérzet mind több helyen romlik;
- az utóbbihoz tartozik az is, hogy a 90-es években az oktatás-kutatás szakterületei erősen politizálódtak, a szakmai karrierekben jelentős tényező a politikai, sőt, ideológiai faktor.

Főiskolák:

A térség főiskolái közül elsősorban a "kihelyezett részlegek" szolgáltattak adatokat, az önálló és nagy főiskolák, mint pl. a győri és a szombathelyi, többszöri, külön felkérésre sem reagáltak.

- a főiskolák mindegyikén megoldották az előírt alapok (többé - kevésbé a pótlékok) szintjét; a kategóriák, a beállási arány (bár a főiskolák szerint helyzetük rosszabb mint az egyetemeké), viszonylag jobbak amazokénál;
- minden főiskola a helyzet romlásáról számol be, (ez alatt a jövedelmi viszonyok, a munkafeltételek és a főiskola presztisének romlását egyaránt értik);
- bár már az egyetemeken is, főként azok egy-két konkrét szakja esetén, felmerül azok pusztta létének kérdése is - mindez a főiskoláknál fokozottabban jelentkezik: fennmaradásuk érdekében új szakok, új képzési formák kimódolásán dolgoznak, (a létbizonytalanság oka: túlspecializált képzés);
- ahogyan az egyetemeken, itt is verseny folyik a több és mind több hallgató felvétele érdekében (fejpenz!) s ugyanakkor felbukkant a kívülről-felülről sugallt kannibalizmus is. (a magasabb bér feltétele: létszámcsoökkentés!).

Kutatóintézetek:

Két önálló intézet (az MTA Geodéziai és Geofizikai Kutatóintézete és az Erdészeti Tudományos Intézet) valamint egy egyetemi (Iregszemcse) kutatóintézet nyújtott segítséget adataival:

- az intézetekben a fizetések a besorolásnak megfelelően történnek, azaz fokozatosan elmaradnak pl. az inflációtól, nem is beszélve az igényekről;
- összevetve a kutatóintézeti jövedelmeket a felsőoktatási és az ehhez hasonlóakkal, vegyes képet kapunk: az önállóknál alacsonyabbak, mint az egyetemeken, de az egyikben dolgozók jobb helyzetben érzik magukat, mint ipari társaik!;
- befutott a beszámoló egy ipari vállalatról is, az ottani jövedelmek lényegesen magasabbak, mind a felsőoktatási, mind pedig a kutatóintézeti jövedelmeknél (az összképhez hozzátartozik természetesen az is, hogy az iparvállalat speciális: energetikai);
- a kutatóintézetek belső és külső létfeltételei jövedelmi viszonyaiknál is gyorsabban romlanak - társadalmi megítélésük határozott negatívvá válásáról is számot adnak!

Szakbizottságok:

Az elnökhelyettesi körlevélre a térség szinte minden kórháza reagált (az Orvostudományi szakbizottság jóvoltából)

A térség kórházai:

- a térség kórházainak helyzete rendkívül differenciált: van ahol még a pótlékokat is alig-alig tudják összehozni, s itt szó sem lehet konferenciákra küldésről - máshol elég bőkezűen képesek segíteni a továbbképzést, tudományos munkát, külföldi utakat; stb (egyenlőre).

Összességükben a fizetéseket az előírtaknak megfelelően rendezték, a továbbképzésekre, konferenciákra a segítséget már nem mindenütt tudják megadni (anyagiak hiánya). Volt olyan beszámoló, amelyből az derül ki, hogy az egészségügyben (szerintük) a közalkalmazotti törvény kimondottan rossz (!);

- többségük a munkafeltételeik (s ezen belül természetesen a kutatómunka feltételeinek) határozott romlásáról számol be, van olyan hely, ahol már a működőképesség került veszélybe;
- mindezek ellenére a térség kórházaiban - hasonlóan az egyetemekhez - nagyfokú aktivitás tapasztalható: jelentős számú publikációról, konferenciáról, (külföldről is) adnak számot).

Nyugdíjasok:

A Gazdaság- jog- és társadalomtudományi szakbizottság keretei között nyugdíjas egyetemi oktatók, tudományos minősítéssel rendelkezők (akadémikusok, doktorok, kandidátusok) helyzetét is vizsgálták:

- anyagi helyzetük az árak emelkedése, az infláció, stb. és a nyugdíjak alacsony színvonala következtében nem megnyugtató;
- **korábbi években** a nyugdíjas, tudományos kutatást folytatók jelentős mértékben jutottak munkához, s ez igen sok szempontból jelentős szerepet játszott a

nyugdíjasok helyzete, közérzete szempontjából - a munkához, alkalmazáshoz jutás esélye csökkent: a nyugdíjas anyagilag rossz helyzetbe kerül, s ráadásul fölöslegesnek, félredobottnak érzi magát (a kandidátusi pótlék megszüntetése a nyugdíjasokat nagyon rosszul érintette);

- a publikálási lehetőségek is beszűkültek;
- volt kollégáikhoz képest felére, negyedére csökkent a jövedelmük;
- mind kevésbé vehetnek részt a kutatásban, és a tudományos közéletben, (egy nyugdíjas nem mehet konferenciákra, - nincs rá pénze - lassan már a telefon és a postaköltség is magas, kizáródik az információkból, nem vehet folyóiratot, könyvet, stb. ;
- a nyugdíjasok gyorsan romló helyzete nemcsak azért baj, mert ezzel ők, személy szerint kerülnek rossz helyzetbe, hanem azért is, mert az a felhalmozott tudás, tapasztalat, amellyel rendelkeznek, veszendőbe megy, ahelyett, hogy társadalmilag hasznosulna.

KÉRDŐLAP:

A VEAB Gazdaság-, jog- és társadalomtudományi szakbizottság tagjainak és munkabizottságainak egy kérdőlapot küldött szét, a vizsgált kérdésekkel kapcsolatban. Hetven értékelhetően kitöltött kérdőívet kaptunk vissza.

A válaszolók munkahelye és foglalkozása:

- egyetem (27 fő)	38,5%
- főiskola (11 fő)	15,7%
- kutatóintézet (2 fő)	2,8%
- termelőüzem, vállalat (3 fő)	4,2%
- egyéb (bíróság, ügyészség, közigazgatás) (25 fő)	35,7%
- nyugdíjas (2 fő)	2,8%
- egyetemi tanár (5 fő)	7,1%
- egyetemi docens (12 fő)	17,4%
- egyetemi adjunktus (8 fő)	11,4%
- egyetemi tanársegéd (4 fő)	5,7%
- főiskolai oktató (3 fő)	4,2%
- bíró, ügyvéd, jogtanácsos (16 fő)	22,8%
- ipari, váll. vezető (3 fő)	4,2%
- áll. ig. vez. (2 fő)	2,8%
- kutató (4 fő)	5,7%

(A többieknek nem derül ki a foglalkozás. A válaszolók 85,7%-a férfi, 14,3 %-a nő.)

A szakbizottság összetételében elsősorban társadalomtudományokkal foglalkozók töltötték ki a kérdőlapot, de - szerencsére - került néhány példány természet- és műszaki tudománnyal foglalkozók kezébe is. Ők - mintegy 10-en (a minta 14,2 %-a) - a kutatók és az egyetemi oktatók köréből kerültek ki.

Helyzetükkel, perspektíváikkal kapcsolatos véleményük elemzése előtt a tudományos minősítéseik:

- egyetemi kisdoktor (32 fő)	45,7%
- kandidátus - PhD (17 fő)	24,2%
- tudományok doktora (6 fő)	8,5%
- akadémikus (3 fő)	4,2%
- nincs. ill. nem írta be (12 fő)	17,1%

Az egyetemi kisdoktori címet sokan (főleg az igazságügyben dolgozók) mellőzték, ezért itt sem szerepeltetjük!

Anyagi és erkölcsi megbecsültségükkel kapcsolatos véleményük

Az elmúlt három évet tekintve (1991-1993) milyennek tartja munkahelyén az anyagi megbecsülést?

- teljesen elégedett (4 fő)	5,7%
- inkább elégedett, mint nem (24 fő)	34,2%
- inkább elégedetlen, mint elégedett (24 fő)	34,2%
- elégedetlen (13 fő)	18,5%
- nem válaszoltak (5 fő)	7,1%

A megoszlás magáért beszél, a teljesen és nagyjából elégedettek aránya még a 40%-ot sem éri el, - a valamilyen módon elégedetlenek aránya meghaladja a válaszolók felét. Ez azt jelenti, hogy a helyzetet még az a fogalmazás sem tükrözi pontosan, hogy minden második elégedetlen.

A belső összefüggések (tehát az elégedetlenek-elégedettek megoszlása munkahely és foglalkozás szerint) vizsgálata azt mutatja, hogy az egyetemi oktatók és a bírák véleménye helyzetüktől függően karakterisztikusan különbözik egymástól. Az egyetemi oktatók anyagi megbecsültségüket egyértelműen nem megfelelőnek, rossznak tartják, az igazságügyben dolgozók inkább elégedettek anyagi megbecsültségükkel.

Anyagi elismertségük viszonyítása másokhoz, (hasonló életkorú, végzettségű, beosztású ismerőseikhez):

- azokhoz hasonló	34,2%
- jobb azokénál	11,4%
- rosszabb	47,1%

A másokkal történő összehasonlításnál is megmutatkozik a különbség: az egyetemi, főiskolai oktatók azok, akik megbecsültségüket inkább rosszabbnak tartják másoknál - a bírák, az ügyvédek, stb. viszont másokhoz hasonló, ill. jobb helyzetűnek tartják magukat.

Milyennek ítéli az elmúlt 3 évben a munkahelyén kapott erkölcsi elismerését?

- teljesen elégedettek	17,1%
- részben elégedettek	50,0%
- elégedetlen	32,8%

(kb. 7% nem válaszolt a kérdésre)

A megkérdezettek közül ugyan minden második elégedetlennek vallotta magát, de a minden harmadik elég magas arány! (Tanulságos, hogy az erkölcsi megbecsülést, bár nem kerül pénzbe, tehát egészen jó "befektetés" lehetne, milyen nehezen adják meg a munkahelyeken, ill. többségükben.)

Milyennek ítéli a munkahelyén kívüli erkölcsi megbecsülést?

- elégedett vele	30,0%
- részben elégedett	42,0%
- elégedetlen	14,7%

A megoszlás az egyes szakmák országos megbecsültségét is tükrözi - s ez-
zel a válaszolók kétharmada nem elégedett maradéktalanul.

A válaszolók túlnyomó többsége közalkalmazott (ill. néhányan közülük köztisztviselők) ezért adódik mód a jövedelmek arányainak valamiféle megbecsülésére is.

Amennyiben közalkalmazotti besorolása van., kérjük közölje hány %-os a bérbeállása

- 100% alatti	10,0%
- 101-120% közötti	42,8%
- 121 - 140% közötti	1,4%
- 141 - 150 % közötti	5,7%
- 150 % fölötti	4,2%
- nem válaszolt	35,7% !

A kérdésre a megkérdezettek több mint egyharmada nem válaszolt - a válasz mellőzésében ismételten megmutatkozik, hogy az emberek nem szívesen nyilatkoznak konkrét anyagi helyzetüket firtató kérdésekben.

Maga a megoszlás egyébként önmagáért beszél, a válaszolók 10 % -a még a kötelező besorolást sem éri el, a néhány, viszonylag magas besorolást (150% fölött - 3 fő) túlkoros egyetemi tanárok kapták!

Hazánkban, azon belül a felsőoktatásban és a kutatói tevékenységben, jelentős szerepe volt és van, a mellékjövedelemnek.

Milyen lehetősége volt az elmúlt 3 évben munkahelyi fizetésének kiegészítésére?

- átlagosan a fizetés negyedével egészítette ki	24,2%
- átl. 25 - 50 %-ával	15,7%
- átl. 50 - 75%-ával	5,7%
- átl. 76 - 100%-ával	1,4%
- több mint 100%-ával	0,0%
- még egynegyedével sem	40,0%
- nem adott választ	12,8%

A kiegészítő jövedelmet illetően az ilyen jövedelmekhez való hozzájárulás lehetőségei a kérdezett években jelentősen csökkentek (szerződéses munkák stb.), s ez a megoszlásból is kiviláglik. Pedig ezekre a jövedelmekre - sajnos - a tudományos tevékenységekkel (is) foglalkozóknak égető szükségük van.

Ha a jelen nem túlságosan biztató is, a reménybeli perspektívák átsegítik az embert az átmeneti kilátástalanságból.

Milyennek látja munkahelye perspektíváját ?

- inkább kedvezőtlennek	34,2%
- inkább kedvezőnek	41,4%
- nem tudja megítélni	21,4%

Ha a vélemények megoszlását úgy nézzük, hogy csak minden harmadik válaszoló pesszimista határozottan, jelenlegi közhangulatukat illetőleg nem is olyan rossz a kép. De ha azt is figyelembe vesszük, hogy "az inkább kedvezőnek" minősítést adók zöme az igazságügyi dolgozók (bírák, ügyvédek) közül kerül ki - a felsőoktatásban dolgozók sajnos igenis pesszimisták a munkahelyük jövőjét illetőleg! Ebből persze az is nyilvánvaló, hogy ezt a borúlátást sugallják hallgatóiknak is.

Milyennek látja saját helyzetének perspektíváját munkahelyén?

- inkább kedvezőnek	45,7%
- inkább kedvezőtlennek	21,4%
- nem tudja megítélni	20,0%
- nem válaszol	12,9%

A válaszolók fele nem optimista maradéktalanul, ami a munkahelyi perspektíváját illeti, de a határozottan borúlátók aránya sem túlságosan magas (majdnem pontosan egyötödük az) - az összkép inkább bizonytalanságról, zavart-ságról árulkodik.

Részt vett-e az elmúlt három évben külföldi tapasztalatcserén, tanulmányúton?

- igen	48,5%
- nem	51,4%

Az igennel válaszolók viszonylag magas részaránya (mármint a korábbi évtizedek gyakorlatához képest magas ez az arányszám) azt is kifejezi, hogy az elmúlt években valamelyest nőtt a külföldi tanulmányutak lehetősége. Pontosabban: lényegesen megnövekedett a nyugati kutató - ill. tanulmányi utak lehetősége, továbbá ez a lehetőség megnyílt az egyetemeken és a kutatóintézeteken kívüli területeken dolgozók számára is. (A válaszolók szinte kizárólagosan nyugati - elsősorban német, USA-beli, izraeli - utakat említene).

A tanulmányutak többségét pályázat útján nyerték el a válaszolók, s a kutatások finanszírozásában is jelentős szerepet játszanak mindinkább a pályázatok. Az elmúlt 3 évben a válaszolók éppen egyharmada jutott kutatási támogatáshoz pályázat révén.

A munkahelyek és a válaszolók perspektíváinak ill. e perspektívák megítélésének egy sajátos mértéke a következő kérdésekre adott válaszok megoszlása is.

Tervezi-e, hogy elsősorban anyagi megfontolásból vagy kényszerből, hosszabb időre külföldön vállal munkát?

- igen	4,2 %
- nem	71,4%
- még nem tudja	24,2%

Amint látható, a válaszolók majdnem háromnegyede ugyan nem tervezi tudományos "emigrációját", de több mint egynegyedük megteszi ill. megteheti. Fontos megjegyezni, hogy a "nem"-mel válaszolók többsége helyzete (kora, tudományos tevékenységének minősége, fokozata) miatt nem is igen mehetne külföldre kutatónak - oktatónak. Az "igen"-nel válaszolók, ill. a még határozatlanok viszont olyan sajátosságokkal, adottságokkal rendelkeznek, hogy sikerrel vághatnának neki világtárájuknak.

A tudományos kapacitás kiáramlásának csak az egyik, s talán nem is a legfontosabb tényezője a külföldi lehetőségek vonzereje, lényegesebb szerepet játszik a hazai viszonyoknak romlása, az itthoni lehetőségek taszító hatása!

A kérdőív módot nyújtott megjegyzésekre is - többen éltek is ezzel a lehetőséggel. A megjegyzések szinte kivétel nélkül a megadott válaszlehetőséget nyomtatékosították csupán, tehát új információt nem nyújtottak.

Összefoglalás:

Az intézmények jelentéseiből és a kérdőívekből a következő tapasztalatok vonhatóak le:

- a VEAB régióban, hasonlóan az országos helyzethez, a tudománnyal (is) foglalkozók lét- és kutatási feltételei fokozatosan romlanak;
- a tudománnyal (is) foglalkozók szinte kizárólagosan az u.n. "humán infrastruktúrában" dolgoznak, következésképp a költségvetéstől függenek (mind intézményileg, mind egyénileg) - a deficités államháztartás ismeretében a vizsgált népesség jövője, legalább is közeljövője, lehangoló;
- az intézmények költségvetés függése és a helyi gazdálkodás különbözősége miatt, a térségben nagy a szórás: egyes intézmények elemi lét - és működés feltételei is kérdésesek már, más szervezetek még viszonylag jól állnak - hasonló a helyzet az oktatók, kutatók, orvosok stb. körében is: jelentős különbségek tapasztalhatóak a különböző helyen foglalkoztatott, de egyébként azonos minőségű kollégák helyzete között;
- a térségben tudománnyal (is) foglalkozók közérzete nem túlságosan jó (hogy enyhén fogalmazunk!), s ebben nem annyira a jelenlegi helyzet, sokkal inkább a perspektíva hiánya a fő determináló tényező;
- a korábbi tudomány - és oktatásfinanszírozó rendszer összeomlott, ill. az összeomlás határán áll, egy új, egy más, (és megfelelő) viszont még nem alakult ki, - hasonlóan az átfogó társadalom és gazdasági, politikai koncepciókhoz, nincs jövőképe sem a tudománynak, sem a felsőoktatásnak, (vagy esetleg túlságosan sok is van?!).

HOZZÁSZÓLÁSOK

**Herczeg László, személyzeti és munkaügyi osztályvezető,
Erdészeti és Faipari Egyetem, Sopron**

Közhelyszerű megállapítás, ha azt mondom, hogy ma Magyarországon közalkalmazottnak lenni nem megnyugtató állapot. Ezt bizonyítja, a felmérés eredménye is, ha úgy tetszik ez az, amellyel már legalább is, minden közalkalmazott tisztában van. Úgy gondolom, hogy a tudományos dolgozók többsége a jelenlegi helyzettel már kénytelen volt szembesülni, talán el is fogadja a kialakult helyzetet a máshol, elsősorban, a gazdasági-vállalkozási szférában dolgozó kollégákhoz viszonyítva.

A problémát elsősorban az erkölcsi és anyagi megbecsülés tendenciájában látom. Ha ugyanezt a felmérést most februárban vagy félév múlva elvégeznénk, a kialakult kép még riasztóbb lenne. Elég, ha az idei ún. fő gazdasági mutatókra tekintünk: a várható évi infláció növekedése 23-25%, az országos nominál átlagkereset-növekedés 22-23% körül prognosztizálható, ugyanakkor a közalkalmazottak átlagos nominálkereset növekedése jó, ha eléri a 6 %-ot. Természetesen bruttóban.

Mindez azt jelenti, hogy a jelenlegi már meglehetősen torz arányok 1995-ben tovább torzulnak, a tudományt művelők elsősorban anyagi megbecsülése évről évre tovább romlik. A nemzetgazdaság mélyponton van, ennek következményeként a növekvő terheket természetesen a közalkalmazottnak is viselni kell. De egy ilyen tendenciát, ami 1995-ben és az elkövetkező években várható, már minősíteni sem lehet. A Heti Világgazdaság azon cikke jut eszembe e gondolatok közben, hogy az állam a közalkalmazottakkal szponzoráltatja a nemzetgazdaságot és félő, hogy ezt egyre növekvő mértékben teszi.

Az anyagi megbecsülés teljes hiánya, lehangoló várható tendenciája mellett a működési feltételek talán még nagyobb mértékben romlanak. Nem túlzok, ha azt mondom, hogy némelyik oktatási és kutatási intézmény működése az ellehetetlenülés határán van. Mi okozza mindezt? Több éve az inflációt meghazudtolva a dologi, működési kiadásokra rendelkezésre bocsájtott összegek stagnálnak, sőt csökkennek. Elég talán, ha csak egy példát említek. A felsőoktatási intézmények immár harmadik esztendeje a 13. havi illetményt és annak közterheit csak ún. "megelőlegezés" formájában kapták meg, ami azt jelenti, hogy általában 6 hónap alatt kell ezen összeget (amely a dologi, működési kiadásokra szánt pénzösszegek negyede-harmada) kigazdálkodni. A kérdés csak az, hogy miből?

Rossz rágondolni arra, hogy az 1995. év elejétől jelentősen megemelt energiaárakkal, közüzemi díjakkal hamarosan szembesülni kell. Szerencsésnek tarthatja magát az a felsőoktatási intézmény, amelynek a dologi, működési kiadási pénzkerete legalább ezt fedezi. Hol van, hol marad pénz utazási költségekre, konferenciákra, szakmai rendezvényekre való részvételekre?

Kissé leegyszerűsítve: a jelenleg közalkalmazotti szférában dolgozó tudományos dolgozók (oktatók, kutatók) három csoportba sorolhatók.

A legelső csoportba sorolhatók azok, akik talán még (legalábbis remélem) jelenleg a legkevesebben vannak. Ők azok, akik az ún. "versenyszférából" kiszorultak, mert meglévő szaktudásuk, képességeik, a munkához való viszonyuk alapján nem alkalmasak arra, hogy piacképes tevékenységet folytassanak. Természetesen tudományos oktatói tevékenységre sem megfelelőek, de alkalmasabb jelentkezők, versenytársak híján egyre inkább lehetőségük van az egyetemekre, főiskolákba, kutatóintézetekbe való bekerülésre.

A második csoportot alkotják véleményem szerint azok, akik már évekkel (ha nem évtizedekkel) ezelőtt rájöttek arra, hogy egyedül a főállású oktatói, kutatói tevékenységből megélni nem, sőt egyre inkább nem lehet. Ezt belátva a főállásukat megtartva elfordultak az ún. "pénzt konyhára hozó" tevékenységek felé. Amennyiben ez a tevékenység a szakterületükhöz tartozó, nem jelent különösebb problémát. Egyre inkább jellemző azonban az, hogy a "mellékállásokban" folytatott tevékenységnek semmi köze a főállású munkakörhöz. Az igaz viszont, hogy többnyire ezek biztosítják a megfelelő anyagi hátteret.

A harmadik csoportba tartoznak azok, akik talán még mindig a legtöbben vannak, az ún. megszállottak. Ők azok, akik még úgy gondolják, hogy az oktatói, tudományos kutatói tevékenységből meg lehet élni, egzisztenciát lehet teremteni. Létszámuk, arányuk egyre csökken. Ha ez tendenciájában folytatódik, nem nehéz megjósolni hova jut az a magyar felsőoktatás, amelyre joggal voltunk, vagyunk büszkéek, hiszen a magyar gazdaság nehézségeit, lakosságának létszámarányát meghazudtoló kutatási eredményeket tudtunk és tudunk felmutatni a világban, ami sajnos nemsokára lehet, hogy csupán illúzió marad.

Simon Kornél, az orvostudomány kandidátusa, osztályvezető főorvos, Szent György Kórház, Székesfehérvár

Manapság teljesen reális és ezért igen gyakori hivatkozási alap az anyagi források korlátozott voltát kiemelni. Ezen objektív tényezőn kívül van azonban a körülöttünk eluralkodott dysfunctionak egy másik oka is. Én erről a másik okról szeretnék beszélni. Ez ugyan nehezebben kezelhető, és nem kerül olyan gyakorta említésre. Miért? Mert könnyebb a "mások szemében a szálkát meglátni, mint a sajátunkban a gerendát." A működtetés ideális feltételeinek hiányát megállapítani sokkal kézenfekvőbb, mint a meglévő korlátozott feltételek hibás működési szabályait feltárni. Más szóval: sokkal nehezebb dolog önkritikát gyakorolni, mint másokat kritizálni. Közelítsük meg ezen szemszögből e kérdést: miért nem megfelelő, vagy a körülményhez képest miért rossz a tudományos munka anyagi és erkölcsi megbecsülése?

Induljunk ki abból a tényből, hogy a régióban az egészségügyet kizárólag kórházak (megyei, járási, városi kórházak) képviselik, nem pedig egyetemi intézmények. Miért lényeges ez? Azért, mert mások a kiválasztódási szempontok a kétféle intézménybe. Az egyetemre teljesen érthető módon olyan orvosok kerülnek elsősorban, akik tele vannak jó értelemben vett becsvágygal, úgy gondolják, hogy Nobel-díjasok lesznek. Ezzel szemben a kórházakba döntően olyan pályakezdők szerződnek, akik úgymond "csak gyógyítani" akarnak, azaz nem áll szándékukban tudományos munkát végezni. Ez a különbség a későbbiek szempontjából igen lényeges.

Meg kell jegyeznem, hogy meggyőződésem szerint "csak gyógyító" tevékenység, legalábbis, ha valaki igényesen végzi a munkáját, nem létezik. Miért nem? Mert, ha valaki "igényesen gyógyít", az azt jelenti, hogy óhatatlanul új megoldásokat keres, azaz előbb-utóbb kitalál valamit, valami újat. Más szóval: az adott körülményei között valamit mindig hozzá tud tenni a tegnapi önmagához, azaz kreál. Ha viszont alkot valamit, azt előbb-utóbb el akarja mondani másnak, azaz közlés-kényszere van; előadást tart, ha úgy tetszik: tudományt csinál. Kreatív gyógyító tevékenység és tudományos aktivitás egymástól elválaszthatatlan dolog.

De térjünk vissza a kórházakhoz, és a csak "gyógyító" orvosokhoz. A korábban mondtak miatt a "csak gyógyító" orvosok eleve gyanakvással fogadják a "tudóst", mert "másnak" érzik, a "tudós kilóg a sorból". Aki ért a tudományokhoz, az nem ért a betegekhez. Mintha kétféle agy kellene az ágy mellett és a könyvtárban. Similis similibus gaudet. A "nem tudós" főorvosi kar örömmel öleli keblére azt a főorvos jelöltet, aki "csak gyógyítani" akar, és kitaszítja magából azt, aki tele tervekkel tudományt akar művelni. Persze a kitaszítás szigorúan parlamentáris keretek között történik, személyi ügyekről lévén szó, a szavazás titkos. Az "áttörés" csak akkor következhet be, amikor a tudósok kerülnek többségbe. Akkor már ugyanis a "csak gyógyító" orvos lóg ki a sorból. A többség szabja meg az eredőt. De a kórházak döntő többségében a tudósok vannak elenyésző kisebbségben. Ez a rejtett ellenérzés a "tudósokkal" szemben nem rosszindulatból fakad, hanem a különbözőséggel szemben reflexesen tanúsított önigazoló tiltakozás része. Meg talán, egy kicsit "savanyú a szőlő".

Hogy néz ki ugyanez a kórház a "tudós" szemszögéből?

Egy idő után észreveszi, hogy nem méltányolják. Sőt: nemcsak nem kap anyagi és erkölcsi elismerést, hanem észleli, hogy a közhangulat ellene van, észreveszi, hogy "ellenszélben kell utazni". Sőt azt is realizálhatja, hogy arctalan ellenséggel kell sötétben hadakozni. Nem vállalja senki a nyílt szembe helyezkedést, közvetett jelek alapján konstatálja, hogy a verbális támogatáson kívül senki és semmi nem áll mellette. És itt kell szólni néhány szót a vezetésről. Hát mit tesz a vezetés? Kinek a pártjára áll a vezetés ebben a kórházban? A "csak gyógyító többség" vagy a "tudós kisebbség" oldalára? Hát ezt befolyásolja az illető vezető egyéni anamnézise, hogy mennyire szoros kapcsolatban állt ő maga korábban a tudománnyal. De vannak más, talán még lényegesebb meghatározó

szempontok is! Nevezetesen: egy vezető akkor erős, ha támogatói vannak. Akkor erős, ha a környezetére támaszkodik. Azaz: a "csak gyógyító" többségre. Persze felvállalhatja a tudós kisebbség pártfogolását is. De ezzel, szembe kell helyezkednie a többséggel. Veszélynek teszi ki ezzel vezetői pozícióját.

Van ilyen vezető?

Van, de ennek a vezetőnek fontosabbak az elvei, mint a pozíciója. Az ilyen vezetőt nem lehet "bármire" rávenni, az ilyen vezetőt arról lehet megismerni, hogy ha kell le tud mondani önmagáról. Ez a hitelesség sarokköve. Ez az a vezető többnyire, aki "nemcsak vezető", akinek maradt egy "kis klinkai saját" kifutópályája, ahová vissza tud térni, ha a körülmények rákényszerítik. Sok olyan helyzet van a kórházban, amit egy vezetőnek, ha ragaszkodik az elvekhez, fel kell vállalni. Ha kell, a közhangulat ellen is. Ha egy fontos tudományos előadásnak ad otthont a kórház, az ott megjelenést kötelezővé tenni minden osztályvezető főorvos számára, meggyőződéseim szerint nem szégyen, nem az emberi jogokba való beavatkozás, hanem a gyógyítás érdekében tett kötelesség. Ugyanígy a könyvtárakban heverő potenciális érték gyakorlati transformációja érdekében nem elrendelni a könyvtár használatát, nem kötelezővé tenni a folyóirat referátumok tartását, egyet jelent azzal, amikor a nagyértékű műszert hagyja valaki használatlanul heverni. Elrendelni ugyanezt: lehet, hogy népszerűtlen, de fölöttébb becsületes. Ma nem divat az autokrata vezetés, még a legjobb értelemben vett autokrata döntés sem. Ma mindent demokratikusan megvitatunk, volt olyan javaslat is: szavazzunk arról, hogy ki legyen az osztályvezető főorvos! Nyilván az, aki mellől délután kettőkor haza lehet menni. Ezzel szemben az a vezető, aki beosztottaiból a körülmények adta maximumot igyekszik kicsavarni a köz érdekében, nem biztos, hogy közszeretnek fog örövendeni. Legalábbis nem a beosztottai körében. Népszerűség és következetes munkára ösztönző főnöki attitűd igen nehezen férnek meg egymás mellett.

Fenti gondolatokkal arra kívántam rávilágítani, hogy a körülöttünk lévő, objektív nehézségek mellett a minket körülvevő dyszfunkcionális világot sok tekintetben személyes érdekek, megalapozottságot nélkülöző előítéletek irányítják. Végül a jelenlevő vezetőtársaknak egyetlen befejező mondat: "akinek nem inge ne vegye magára!"

A nyugállományban lévő kutatók-oktatók helyzetéről

Várhelyi István, a közgazdaságtudomány kandidátusa, nyugalmazott egyetemi tanár, Sopron

Konkrét és beható vizsgálat szükséges ahhoz, hogy hatékony érveléssel lehessen befolyásolni a tudományt művelők jobb gazdasági, társadalmi megbecsülését. Egyre inkább érezhető e téren egy erőteljes erózió, aminek szenvedő alanyai vagyunk és ez a devalvációs folyamat igen negatívan befolyásolja az alkotó szellemi munkát.

A téma tárgyalásának aktualitásához nem fér kétség. A tudományos tevékenység presztise megcsorbult, háttérbe szorult, pedig nélküle nincs modernizáció, sikeres előrehaladás. Széchényi István Akadémiánk egyik létrehozójának a Hitel című könyvében írt gondolatát már meg kellene szívelelni: "A tudományos emberfő mennyisége a nemzet igazi hatalma". Itt a karcsúsítás öngyilkosság.

Vizsgálódásomat a diaszporában - elsősorban a nyugállományba került, a tudományt továbbra is művelők körében (mintegy két tucat kollégát érintve) - végeztem.

Az anyagi helyzetükről szólva a nyugdíj járandóságuk havi összege jelenleg (a nyugdíjazásukat követő 4-8 év múltán) 20.000 Ft körül mozog. Részletebben: nyugalmazott egyetemi tanár és tudományos tanácsadó: 22-25 ezer Ft-ot; nyugalmazott egyetemi docens és tudományos főmunkatárs 20-23 ezres Ft-ot; nyugalmazott egyetemi adjunktus és tudományos munkatárs 17-19 ezer Ft-ot kap. A kiegészítő jövedelmük igen csekély, többségüknek csak néhány száz Ft/hó-ra redukálódott (pl. publikáció, TMB. ill. egyéb bizottsági bírálati munkáért kapott díj.) A kisebbik részük ér csak el néhány ezer (3-6) FT/hó-nyi, - ún. szakértői-, megbízási-, áthúzódó OTKA munka alapján - plusz pénzt. Sajnos a kandidátusi díjat is megvonták tőlük, ami 13 %-os jövedelemcsökkenést jelent.

Összehasonlításként - hasonló kvalitású intézeti dolgozókhoz viszonyítva azok bér-járandóságának csak a felét (50%) kapják. Más pl. a gazdasági szférából nyugdíjba került hasonló kollégák javadalmazásához képest ők csak az egyharmad jövedelmet érik el, abból kell megélniük. A degresszivitás egyre nagyobbá válik az évek során, vagyis a jövedelem-olló egyre tágul. A további alkotó munka lehetősége (pénzügyi, technikai, stb.) egyre szűkül, azaz elszorításra van kárhoztatva.

Az erkölcsi megbecsülésük terén vegyes a kép. Az intézményüknél kisebbik részükkel még kalkulálnak, bizonyos megbízást kapnak, egyes munkára felkérlik őket. Nagyobbik részüket azonban elfelejtették, már egyáltalán nem

számolnak velük, szinte le vannak írva a "nyilvántartásból". Az intézményükön kívüli területen pl. a tudományos közéletben (a VEAB bizottságaiban) viszont számarányuknál nagyobb mértékben munkálkodhatnak. Egyes tisztségekre felkérlik őket, hogy vállalják azokat megválasztásuk esetén és működjenek közre a VEAB tudományos rendezvényein. Hasonló aktivitást fejtenek ki tudományos társaságokban és más civil szervezetekben. A megkérdezettek fele talál elfoglaltságot; nem váltak a tétlenség áldozatává.

Javaslatok: Legfontosabb, hogy a tudományos alkotó munkát vállaló és végző nyugdíjas kutatókat, oktatókat tiszteljék meg, számoljanak velük. A törődés nem kerül pénzbe (humánium kell). Kutatómunka lehetőségeiket pályázatok, alapítványok keretében is lehetne biztosítani. Kedvező adózási feltételek (prioritások) kellenének, de a termelőszféra kutatási támogatását is honorálják (érdekeltséget teremtvé).

Pusztay János, a nyelvtudomány kandidátusa, a Berzsényi Dániel Tanárképző Főiskola főigazgatója, Szombathely

A téma örökzöld, de most különösen aktuális, mert a felsőoktatás - fejlesztési koncepció kialakítása és a felsőoktatási törvény módosítása kapcsán talán lehetőség nyílik a politika befolyásolására.

A jelenlegi helyzet egyre inkább azt mutatja, hogy a tudomány művelését "megszállott balekok" vállalják és/vagy kontraszelektív elemek. Ez már rövid úton is negatívan érezteti hatását, hosszú távon pedig egyenesen kartasztrofális következményekkel jár. E helyzetnek a kialakulása annak köszönhető, hogy mintegy félévszázada a politika nem hajlandó tudomásul venni az értékek fontosságát. Ideológiai-politikai okokból évtizedig nem lehetett beszélni az elit szerepéről, és szükségességéről a társadalomban, de úgy látszik, ez az utóbbi évek politikájának sem tetszik.

A felsőoktatást és a tudományos életet szabályozó, illetve befolyásoló legújabb törvények közül sem a közalkalmazotti, sem a felsőoktatási törvény nem vállalja a minőség pártfogolását. Még mindig ott tartunk, hogy az életkor, és nem a teljesítmény az elismerés legfőbb meghatározója.

Tovább rontja a helyzetet, hogy évtizedek óta nincs sem átfogó, sem részletes koncepció se a felsőoktatásra, se a kutatásra. A felsőoktatás területén mind a mai napig szabadrablás folyik; helyi, személyi és egyéb lobbierdekek határozzák meg pl. a magyar felsőoktatási intézményhálózat alakulását. Ez több káros következménnyel jár:

- mivel több a főka, mint az eszkimó, azaz több a felsőoktatási mukahely, mint az arra alkalmas személy, a színvonalromlás szinte garantálva van;
- az egyetemi szféra - önmagát mentendő - a főiskolák rovására, nagyon gyakran megalapozatlanul terjeszkedik;

- az esetleges hálózatfejlesztés -, illetve bővülés miatt egyes régiók folyamatosan hátrányos helyzetbe kerülnek.

Ez utóbbinak tipikus példája a Nyugat-Dunántúl. Kiváltképpen hátrányos helyzetben vannak a főiskolák a tudományos kutatást illetően, hiszen sokáig uralkodott az a nézet, hogy a főiskolák nem kutatóhelyek, a főiskolai oktatáshoz nincs szükség a tudomány művelésére. A főiskolákon nincsenek kutatói állások, s nagyon gyakran a kutatáshoz szükséges feltételeket sem sikerült megteremteni. A főiskolák úgymond a másutt elért tudást alkalmazzák, s nem folytatnak alapkutatásokat.

Különbséget kell azonban tennünk az egyes főiskola-típusok között, ugyanis a tanárképző főiskolák több szempontból is különleges helyzetben vannak. Kiváltképp érvényes ez a megállapítás most, amikor a közoktatás struktúrája jelentős átalakulás előtt, alatt áll.

Időszerű ez a kérdés azért is, mert a felsőoktatás intézményhálózatának egyenetlen eloszlása következtében a Dunántúl egyetlen tanárképző főiskolája a szombathelyi; regionális tudománypolitikai szempontból fontos szerepet játszik. Az utóbbi években megfigyelhető dinamikus fejlődés nemcsak a hallgatói létszám radikális emelkedésében nyilvánul meg, hanem a tudományos tevékenység jelentős erősödésében is.

A főiskola az egyre nehezebb gazdasági helyzet ellenére eddig viszonylag jelentős összeggel tudta támogatni a tudományos tevékenységet: a konferenciákon való részvételt, a konferenciák szervezését, ill. a tudományos könyvkiadásban jelentkező, egyre növekvő aktivitást

A saját eszközökön kívül a pályázatok enyhítenek a gondokon, megjegyzendő azonban, hogy a pályázatok - az eredeti céllal ellentétes módon - az intézmények alaptevékenységének ellátásához szükséges feltételek megteremtéséhez járulnak hozzá.

A főiskolák tudományos szempontból másodrendű voltát az is alátámasztani látszik, hogy a fejlesztési pályázatok bírálói a pályázatok minőségétől függetlenül vagy azok ellenére gyakran hátrányos helyzetbe hozzák a főiskolákat. Ez még akkor is így van, ha éppen a Bersenyi Dániel Tanárképző Főiskola - legalábbis a főiskolák között - az eredményes pályázók közé tartozik.

Summa summarum: végre konzisztens koncepciót és törvényi háttérrel kell megalkotni, s ehhez biztosítani kell a megfelelő pénzügyi kereteket. A felsőoktatás és a kutatás akkor drága, ha nem megfelelő körülmények között működik, hiszen nem elvárható módon fejti ki hatását.

Ónodi István, az orvos- és a hadtudomány kandidátusa, a Győri Katonai Kórház igazgatója, Győr

Engedjék meg, hogy a "hátrányos helyzetű" kórházigazgatók nevében szóljak. Azért vagyunk hátrányos helyzetűek, mert az új finanszírozási rendszer nem biztosítja a kórház felújítását és az orvosi műszerek amortizációs költségeit sem; akkor természetes, hogy nem kapunk pénzt az oktatásra, a kutatásra, és a tudományos munkára sem. Azt még elfogadhatjuk, hogy az alapkutatásokra nincsen pénzünk, de az alkalmazott kutatások feltétlenül részesei a kórházi gyógyító tevékenységnek. Lehetőségeink gyakorlatilag a nullával egyenlők, pedig Franciaország és Finnország példája mutatja, hogy akkor kezdték meg a kilábalást a legrosszabb helyzetből, amikor a kutatásokra a korábbinál sokkal többet költöttek.

Ezeket a tényeket azonban nem vesszük tudomásul, hanem megkísérelünk tenni azért, hogy a kórházunk életének és működésének e fontos területén is biztosítsuk a legszükségesebbeket. Orvosaink és szakdolgozóink részére a kötelező továbbképzéseken túl biztosítjuk az osztály subprofiljának megfelelő speciális képzést és továbbképzést.

A tudományos kongresszusokon való részvételnél bevezettem az "egy + egy" módszert, ami azt jelenti, hogy egyszer egy évben mindenki résztvehet egy kongresszuson, és aki előad, az még egyszer szerepelhet. A hazai kongresszusok részvételi díját és a szállást, valamint az utiköltséget térítem.

Miből is jut mindezekre pénz? Évekkel ezelőtt két győri ipari termelő vállalat megkeresett, hogy menedzser-szűrést szeretne végeztetni velünk. Ezen munka elvégzéséért nonprofit alapítványt tettek, amelynek kedvezményezettje a kórházunk. Az alapítvány célja a kórházi betegellátás javításán túl, dolgozóink képzésének, továbbképzésének és a tudományos munkájának a támogatása.

A műszereket és az új gyógyszereket ismertető cégeket, vállalatokat és a szponzorokat is arra ösztönzőm, hogy a libamájas, pezsgős vacsorák helyett, támogassák az alapítványunkat.

A fentiekén kívül pályázatokon is indulunk. A katona fiatalok mentálhigiénés felkészítésére pl. 1.000.000,- Ft-ot nyertünk el az Országos Egészségbiztosító Pénztártól.

A Haynal Imre Egészségtudományi Egyetem továbbképző, gyakorló kórháza lettünk - a Petz Aladár Megyei Kórházzal együtt - és ezért ingyen kapjuk a londoni központú műholdas Euro-Transmed oktató-továbbképző előadásait; és rendelkezünk a Med-line számítógépes orvosi irodalom-kutató -kereső rendszerrel.

A Széchenyi István Műszaki Főiskolán résztveszünk az egészségügyi informatikusok képzésében, és idén tervezzük - Universitas keretében - Egészségtudományi Intézet felállítását diplomás ápolók és a szociális munkás (social-woker) képzésére.

Véleményem az, hogy a rossz anyagi helyzet ellenére a tudományos kutatások támogatására szükség van, és ez kötelességünk is - társadalmi megbecsülésünk, morális tartásunk, de leginkább saját önbecsülésünk miatt is.

Salánki János, az MTA rendes tagja, a VEAB elnöke

Nem mint a VEAB elnöke, hanem mint résztvevő szeretnék egy-két gondolatot elmondani a kutatók erkölcsi és anyagi megbecsülésével kapcsolatban. Talán az erkölcsi megbecsülésről beszélnék, aminek azonban anyagi vonzata is van.

Én azt hiszem, mindeztideig nem realizáltuk, hogy az egész gazdasági és társadalmi átalakulás új helyzetet teremt az értelmiség, mint társadalmi réteg számára. Ennek az új helyzetnek sok jó oldala mellett van egy negatív vonása, de azzal együtt van egy pozitív lehetősége is, amit nem használunk ki. A negatív vonás az, hogy a közvéleményben előnytelenül változott, romlott az értelmiség presztise. Korábban az értelmiség a köztudatban a társadalmi ranglistán, az erkölcsi megbecsülés tekintetében jó helyen állt. A felsőfokú képesítéssel rendelkezők társadalmi rangja, az orvosoktól kezdve a tanárokon, mérnökökön keresztül, a mezőgazdasági értelmiséget és a kutatókat is beleértve, egyértelműen jó pozíciót foglalt el. Nem mondható el persze ez az anyagi megbecsülésükről, ahol egy sajátos negatív gyakorlat élt a háború előtti helyzethez képest.

Az elmúlt négy-öt évben, amióta jött és egyre erősödik a piaccgazdaság, az értékekben átrendeződés következik be, és ennek során hátrább helyeződik, elveszti korábbi, sokszor ugyan csak szavakban élő megbecsülését az értelmiségi réteg, mint olyan. A ranglistán erősen hátrább kerül. mert ma a vállalkozók, a bankszférában, a pénzügyi szférában dolgozók, nem értelmiségi voltuknál fogva, hanem azért mert pénzzel foglalkoznak, messze megelőzik az értelmiségi réteget, az egyetemi tanárokat, a kutatókat, a pedagógusokat, orvosokat, műszakiakat, a humán értelmiséget (hacsak nem váltak politikusokká) és a többi hasonló, kifejezetten értelmiségi foglalkozásúakat. Ez tény, és ez ellen hadakozni nincs értelme. Egyet azonban lehet, és kell is tenni, meg kell kísérelni jobb pozícióba juttatni az értelmiségi pályát, az értelmiségi hivatás társadalmi megbecsülését a közvéleményben.

Egyet tisztázni kell a társadalom számára: nem azért beszélünk erről, mert mi értelmiségiek vagyunk és saját előnyeinket keressük, hanem azért, mert minden modern társadalomban elismert dolog az, hogy az értelmiség aránya, munkája, annak színvonala az ország helyzetét, de főleg jövőjét meghatározza. El

kell oszlatni azt a tévhitet, amely szerint azért került előtérbe az egyetemi és főiskolai hallgatók létszámának növelése, hogy felszívjon egy munkaerő felesleget. Azért van erre szükség hogy képzetebbé tegye az országot, hogy növekedjen azoknak a száma, akik magasabb színvonalon, korszerű, sokoldalú ismeretekkel tudnak tevékenykedni a gazdaságban, és a megfelelő ismeretek mellett az a képességük is megvan, hogy váltani tudjanak bizonyos fókig szakmákat, át tudják alakítani a saját tevékenységüket, mert ez a társadalmi változással együttjáró dolog. Társadalmi érdek tehát egy magas színvonalú értelmiség léte, ami nem képzelhető el társadalmi presztis, az értelmiség megfelelő támogatása, és megfelelő színvonalon tartása nélkül.

Azt gondolom, hogy amikor a piacgazdasági szituáció kialakult, akkor elmaradtunk egy nagyon fontos dologban. Tudniillik régebben, nevezetesen az elmúlt fél évszázadban, mi úgy éltünk, hogy az értelmiségi munka terméke, eredménye forintban ki nem fejezhető, annak gazdasági értékét meghatározni nem is lehet vagy nem is kell; és természetesen nem is lehet eladni. Ezt értéktől függetlenül illet a társadalom rendelkezésére bocsátani, hogy úgy mondjam, szerelemből, vagy szebben kifejezve hivatástudatból lehetett csinálni, amiért adtak, amennyit adtak és azt meg kellett köszönni. Nálunk még piacgazdasággal sem alakult ki az a szituáció, hogy az értelmiségi munka eladható érték, és ezt nem is adjuk el az egyetemeken, nem adjuk el a kutatóintézetekben, nem adja el az értelmiség jóformán egyetlen területen sem.

Némely területen ugyan a "vevők" felismerték, hogy az értelmiségi szakmák értéke nagyobb, és azt jobban meg is becsülik (és fizetik), mint az intézményesített társadalom. Így alakult ki az orvosi hálapénz rendszere, de ilyen pl. az is, amikor gyógyszergyárak jelentkeznek, hogy az orvosokon keresztül propagálják termékeiket. Megnőtt a piacgazdasággal közvetlenül összefüggő szakmákban is az értelmiség anyagi és talán erkölcsi megbecsülése is, de a legtöbb területen az értelmiségi munka még súlytalan, kiszolgáltatott, alábecsült. Talán mi magunk sem ismertük fel az új szituációt, és nem is hangsúlyozzuk eléggé meggyőzően pl. az oktató és kutatómunka társadalmi hasznát, és a piacgazdaság e pozitív jelentőségét nem használjuk ki.

Ma még természetesnek veszi mindenki, hogy az értelmiség jelentős része hivatástudatból, olcsón végzi munkáját. Itt van pl. a Balaton védelme, ami ugye nemzeti, de erősen gazdasági ügy is. Azok a kutatók, akik ezzel foglalkoznak, kutatómunkájukért megkapják a közalkalmazotti járandóságukat, de e mellett ajánlásokat, projekteket, intézkedési terveket készítenek vagy véleményeznek többnyire csak úgy mellékesen, mint hozzáértő szakemberek. Ha ugyanezt egy vállalkozó vagy kft teszi, vagy külföldi szakember, mondjuk a PHARE program keretében vagy egy kutató külföldön vesz részt ilyen munkában, azt nagyra becsülik és tisztességesen külön megfizetik, a hazai kutatónak pedig esetleg köszönet jár. Talán fel sem merült eddig a kutatókban sem, hogy mekkora pénzben kifejezhető értéke van az ilyen munkájuknak, és abból milyen gazdasági haszon jelenik meg az idegenforgalomban és másutt.

Azt gondolom, ezeket a kérdéseket is szóba kell hozni, amikor az erkölcsi megbecsülésről beszélünk, mert ez végül is anyagiakban kell hogy lecsapódjon.

Végül, amikor itt az Akadémiai Bizottságban ezekről a kérdésekről szó esik, akkor még egy dolgot meg kellene említeni, ez pedig a szakértői munka értéke az Akadémián belül. Aligha fogadható el az értelmi munka megbecsülésének, amit egy opponensi véleményért fizet pl. a minősítő rendszer. Azt hiszem, hogy valamennyien voltunk opponensek, és sokan vannak akik azt mondják, hogy inkább ne fizessenek semmit, mint a jelképnek sem jó jelenlegi összegeket. De miért ne fizessenek? Én nem tudom, hogy majd az új Doktori Tanács hogyan fog ehhez a dologhoz viszonyulni. Lehet, hogy úgy, mint az egyetemeken, hogy ezt áthárítják az illető személyre, aki minősítést akar szerezni. Annak ellenére, hogy ez a veszély fennáll, ezeket a kérdéseket napirenden kell tartani, erről beszélni kell, mert a szakmán belül hozzátartozik az önbecsüléshez is.

Azt gondolom, hogy ennek az ankének már az is eredménye, hogy ezekről a kérdésekről vita folyik, de igazán haszna akkor lesz, ha e problémákról nyíltan szólnunk, és keressük a megoldást napi munkánkban, és más fórumokon is.

ZÁRSZÓ

Bakos László, a filozófiatudomány kandidátusa

Megköszönve a hozzászólásokat, azt állapíthatom meg, hogy ezek az előadást kiegészítették, konkrétabbá tették, sőt azzal, hogy a felmérés óta eltelt idő történéseit is, megemlézték, a helyzet további romlását állapították meg.

A hozzászólók többen az okokról is szóltak: pl. a főhatóságok kedvezőtlen következményekkel járó intézkedéseiről, a továbbképzésben egyes területeken tapasztalható ellenérdekeltségről, stb.

Majdnem minden hozzászólásban - így vagy amúgy - felbukkant az ún. "rendszerelváltás" is. Ezzel kapcsolatban szeretném határozottan közölni a véleményemet: szerintem egyáltalán nem volt nálunk társadalmi szintű és méretű rendszerváltás - a fogalom egzakt értelmében. Másként fogalmazva: a társadalomban nem ment végbe strukturális változás, a társadalmunk lényegében megmaradt alapjában véve ázsiai típusúan szerveződött társadalomnak. (Ázsiai típusú, ázsiai módon szerveződött szociális rendszeren a centralizált személyi függőségi rendszereket értem. Vagyis az olyan társadalmakat, amelyekben mind az alrendszerek - szociális csoportok: család, munkahelyi szervezet, baráti kör, párt, réteg, település, stb. - mind maga a teljes társadalom egy központi személyhez kapcsolódó egyének, részcsoportok összessége. Ebben a szisztémában, minden és főként mindenki az alapján minősül valaminek ill. valakinek, hogy miként, hogyan kapcsolódik ahhoz a konkrét domináns helyzetű, centrális személyhez.) Társadalmunk alapjában véve ázsiai jellegéből következően, s azt mintegy jól szemléltetően, pl. nálunk a tőke nem termelő, nem is kereskedelmi, de nem is banktőke, hanem - uzsoratóke, s pl. a "hivatal", valamint a "hivatalnok" sokkal inkább "mandarin", mintsem a racionális "bürokrácia" ill. "bürokrata" !

A valóságos rendszerváltás nyilvánvalóan hosszabb idő, s több egymást követő generáció élete során megy végbe.

Az oktatás (s benne a felsőoktatás), továbbá a tudományos kutatás helye, szerepe, s finanszírozása is ebből az objektív viszonyrendszerből s annak lassú módosulásából következik, s érthető meg.

V.

BESZÁMOLÓ A VESZPRÉMI AKADÉMIAI BIZOTTSÁG TUDOMÁNYOS ALAPÍTVÁNYA KURATÓRIUMÁNAK 1994. ÉVI TEVÉKENYSÉGÉRŐL

Elnök: Salánki János

Titkár: Hlavay József

A VEAB Tudományos Alapítványa alapító tagjainak júniusi ülésén Salánki János beszámolt a Kuratórium két éves tevékenységéről, és ismertette az Alapítvány gazdasági helyzetét. A Kuratórium a két év alatt 45 nyertes VEAB pályázatot díjazott és öt kiadvány nyomdai költségét támogatta.

Az alapító intézményeket képviselő négy kuratóriumi tag kétéves megbízatása lejártával a megjelentek titkos szavazással megválasztották képviselőiket az 1994-1996 időszakra a Tudományos Alapítvány Kuratóriumába.

A Kuratórium tagjai: Salánki János, a VEAB elnöke, Ádám Antal, Orosz Sándor és Sáringer Gyula a VEAB alelnökei, Hlavay József, a VEAB tudományos titkára, Bors József (Veszprém Megyei Jogú Város) Németh György (Universitas Győr Alapítvány) Papócsi László (Bábolna Rt.) és Pusztay János (Vas Megyei Önkormányzat).

A megújult Kuratórium első ülésén megvitatta az anyagi alapok bővítésének lehetőségeit, és döntött az "Iparrégészeti és archeometriai tájékoztató 1993" nyomdai költségeinek térítéséről.

A Kuratórium novemberi ülésén döntés született a VEAB pályázat díjnyertes pályamunkáinak díjazásáról és "A tudományos munka helyzete és lehetőségei VEAB régió közgyűjteményeiben" című VEAB ankét nyomdai költségeinek támogatásáról.

A Veszprémi Akadémiai Bizottság Tudományos Alapítványát 1994-ben támogató intézmények és magánszemélyek:

Bábolna Rt.

Bakonyi Erőmű Rt.

Győr-Moson-Sopron Megye Önkormányzata

Fejér Megye Önkormányzata
Herendi Porcelánmanufaktúra
Másodnyersanyag-hasznosítók Országos Egyesülete
MOL Rt.
Dr. Orosz Sándor
Universitas Győr Alapítvány
Vas Megyei Önkormányzat
Veszprém Megyei Jogú Város Önkormányzata
Veszprém Megyei Önkormányzat.

VI.

SZEMÉLYI HÍREK

Kitüntetések

Balogh Ferencné a művelődési és közoktatási miniszter Szinyei díjban részesítette.

Blickle Tibort a MKE Közérdekű Kötelezettség Kuratóriuma tudományos díjával jutalmazta.

Éri Istvánnak a Magyar Köztársaság elnöke a Magyar Köztársaság Kiskeresztje kitüntetést adományozta.

Juhász A. Zoltánt a MTA Akadémiai Díjban részesítette.

Kovács Gy. Istvánnak a Magyar Kémikusok Egyesülete Preisich Miklós díjat adományozott.

Majer Antalt a földművelésügyi miniszter Pro Silva Hungariae díjjal tüntette ki.

Mihálykó Csabát Farkas Gyula emlékdíjjal tüntették ki.

Selmeczi Kovács Attilát a művelődési és közoktatási miniszter Móra Ferenc díjban részesítette.

Takács Miklóst a Magyar Köztársaság elnöke Vitézi Zászlórenddel tüntette ki.

Varga István a MKE Korróziós Szakosztályának "Kiváló Egyesületi Munkáért" oklevelét kapta.

Varga Kálmán a HUNKOR Kurt Schwabe alapítvány I. díját nyerte el.

Kinevezések, választások

Bedő Zoltánt a MTA köztestülete tagjai a 200 közgyűlési képviselő közé választották.

Bíró Pétert a MTA köztestülete tagjai a 200 közgyűlési képviselő közé választották.

Bíró Pétert a Nemzetközi Biológiai Unió három évre vezetőségi tagjává választotta.

Blickle Tibort a MTA köztestülete tagjai a 200 közgyűlési képviselő közé választották.

Bokor Józsefet a Magyar Köztársaság elnöke főiskolai tanárrá nevezte ki a Berzsenyi Dániel Tanárképző Főiskolán

Gyenis Jánost a MTA köztestülete tagjai a 200 közgyűlési képviselő közé választották.

Hlavay Józsefet a IUPAC Comission on Microchemical Techniques and Analysis tagjai közé választotta.

Hlavay Józsefet a MTA Környezeti Kémia Munkabizottsága elnökévé választotta.

Hlavay Józsefet a MKE Spektrokémiai Társasága vezetőségi tagjai sorába választotta.

Kőhalmy Tamást a Magyar Köztársaság elnöke az Erdészeti és Faipari Egyetem egyetemi tanárává nevezte ki.

Marosvölgyi Bélát a Magyar Köztársaság elnöke az Erdészeti és Faipari Egyetem egyetemi tanárává nevezte ki.

Mink Jánost a MTA köztestülete tagjai a 200 közgyűlési képviselő közé választották.

Nyéki Józsefet a MTA köztestülete tagjai a 200 közgyűlési képviselő közé választották.

Schmidt Jánost a MTA köztestülete tagjai a 200 közgyűlési képviselő közé választották.

S. Rózsa Katalint a Magyar Élettani Társaság júliusi közgyűlése vezetőségi tagjai közé választotta.

Tamás Ferencet a MTA köztestülete tagjai a 200 közgyűlési képviselő közé választották.

Veress Gábort a Magyar Köztársaság elnöke egyetemi tanárrá nevezte ki a Veszprémi Egyetemen.

Veress Gábort (orvos) az Európai Kardiológus Társaság tagjai közé választotta.

Winkler Andrást a Magyar Köztársaság elnöke újból kinevezte az Erdészeti és Faipari Egyetem rektorává.

Tudományos minősítések

Tudományok doktora fokozat

Földrajztudomány

Rechnitzer János: A térszerkezetet alakító innovációk (Az innováció-orientált regionális politika alapelemei)

Kémiai tudomány

Horváth Attila: Vegyesligandumu vas(II), ruténium(II) és réz(I) cianokomplexek fotoindukált redoxi reakcióinak mechanizmusa

Kosáry Judit: Kardiotóniás triazolo-piridazinok

Rédey Ákos: Molibdén-oxid-alumínium-oxid-katalizátorok felületkémiái és katalitikus tulajdonságainak vizsgálata

Mezőgazdasági tudomány

Czímber Gyula: A Szigetköz szeptális gyomvegetációja

Kőhalmy Tamás: A faállománytípus csoportok cserjeszintjéből felvehető téli vadtakarmány korosztályok szerinti dinamikája

Kuroli Géza: Levéltetvek szerepe néhány szántóföldi agrobiocenoózisban

Marosvölgyi Béla: Az erdészeti biomassza energetikai hasznosításának és géprendszerének fejlesztése Magyarországon

Neményi Miklós: Energetikai és biológiai szempontok a kukoricahibridek mesterséges szárításánál

Tudományok kandidátusa fokozat

Kémiai tudomány

Gubicza László: Enzimkatalitikus észterezés szerves oldószerekben

Kovács Kristóf: Páztározó elektronmikroszkópos képek feldolgozása és értékelése

Péterfi Tiborné: Irányított kristályosítás

Sisak Csaba: Fluidizációs bioreaktorok és modell berendezéseik hidrodinamikai és anyagátviteli jellemzése

Vas József: Új elvek és módszerek a vegyipari automatizálásban

Közgazdaságtudomány

Józsa László és Kiss Lajos: Ipari marketing a '90-es években

Mezőgazdasági tudomány

Boronkai László: Faipari por- forgácselszívó és szállító berendezések méretezésének néhány kérdése

Csatai Rózsa: Készletgazdálkodási rendszerek és alkalmazásuk a mezőgazdasági termelésben

Ferenczi Zoltán: A gazdálkodás hatékonyságának elemzése többváltozós statikai módszerekkel

Mrekva Tibor: A takarmányok energetikai értékelési rendszeréhez illeszkedő összehasonlító pénzügyi értékelés elemzése

Nyelvtudomány

Bokor József: Regionális vizsgálatok a nyugati magyar nyelvterületen

Kurtán Zsuzsa: Szaknyelvi tantervek összeállításának kérdései

Molnár Zoltán: Nyelvföldrajzi-szociolingvisztikai vizsgálatok a magyar nyelvterület nyugati régióiban

Orvostudomány

Krutsay Miklós: Adatok egyes hisztológiai - hisztokémiai eljárások hatásmechanizmusához

Történettudomány

Beke Margit: A magyar katolikus püspökkari tanácskozások története és jegyzőkönyvei 1919-1944 között

Hudi József: Pápa város önkormányzata a későfeudalizmus korában 1730-1847

Palágyi Sylvia: A pannóniai római kori halomsírok az újabb kutatások tükrében
Solymosi László: A földesúri járadékok új rendszere a 13. századi Magyarországon

Megjelent könyvek

- Bakos Miklós: Sylloge Nummorum Graecorum, Hungary, Budapest, Magyar Nemzeti Múzeum. Volume II. Dacia - Moesia Superior. Edizioni ennerre, Milano 1994.
- Bárdos István szerkesztésében: Esztergom évlapjai, Annales Strigoniensis. Balassa Bálint Társaság, Esztergom, 1944.
- Bárdos István társszerkesztésében: Komárom-Esztergom megye településtörténeti kalauza Komárom-Esztergom Megyei Önkormányzat Pedagógiai Intézete, Tatabánya, 1993.
- Gráfik Imre szerkesztésében: Tanulmányok a szlovéniai magyarság köréből. A Magyarságkutatás könyvtára XIV. Teleki László Alapítvány, Budapest 1994.
- Gráfik Imre szerkesztésében : Tanulmányok a burgenlandi magyarság történetéből. Savaria Évkönyvek 21. Vas Megyei Múzeumok Igazgatósága 1994.
- Iglói László és Barati Krisztina: Egészségesebb nemzedéket 2000-re. 6-10 évesek testneveléséről szülőknek, pedagógusoknak, edzőknek. Budapest 1994.
- Kredics László és Solymosi László: A veszprémi püspökség 1524. évi urbárium. Urbariumepiscopatus Vespreniensis anno MDXXXIV. Új Történelmi Társaság Akadémiai Kiadó, Budapest 1994.
- Majer Antal válogatása: Az erdő poézise. Magvető Kiadó Budapest, 1993.

Nemzetközi kapcsolatok

- Bakos József előadást tartott a Heidelbergi Egyetem nyári szemináriumán.
- Bakos József előadást tartott Debrecenben a NATO Advanced Research Workshop on Aqueous Organometallic Chemistry and Catalysis konferencián.
- Beszteri Béla a Nemzetközi Hegel Társaság XX. Kongresszusán Budapesten előadást tartott.
- Biró Péter az IUBS Magyar Nemzeti Bizottság titkáráként szeptember 1-7 között részt vett Párizsban a Nemzetközi Biológiai Unió közgyűlésén.
- Gömöri János Aquileia-ban a pannóniai római kori vasiparról tartott előadást.
- Gömöri János a magyarországi kohótípusokról és lelőhelykatasztrófákról tartott előadást a Kassai Egyetemen.
- Györi István meghívott előadó volt az University of Texas-on Dallasban.
- Györi István előadást tartott San Antonio-ban (Texas, USA) First Conference of Difference Equations and Applications konferencián.

- Györi István a differenciálegyenletek területén közös kutatómunkát folytatott Ovide Arinóval a pau-i egyetemen (Franciaország).
- Hlavay József előadást tartott a Motreux-ben megrendezett 13th International Symposium on Microchemical Techniques rendezvényein.
- Horváth Jenő két hónapos vendégprofesszori meghívást kapott a grazi Műszaki Egyetem Geometriai Intézetébe.
- Horváth Jenő előadói körúton volt Németországban. Előadást tartott Drezdában, Jénában és Erfurtban.
- Horváth Jenő 60. születésnapja tiszteletére nemzetközi geometriai kollokviumot rendeztek az újebergényi kastélyban.
- Horváth Mihály az Európai Kardiológiai Társaság és a Magyar Kardiológiai Társaság felkérésére nemzetközi konferenciát szervezett "Szívizom-életképesség" témakörben Veszprémben és Balatonfüreden, amelyről 1994. évi 9. számában megemlékezett a European Journal of Nuclear Medicine is.
- Horváth Mihály poszttert mutatott be Brijuniban egy kardiológiai témájú Alpok-Adria Konferencián.
- Horváth Mihály az European Cardiological Congress tudományos bizottsága tagjaként részt vett Berlinben az Európa és Világ Kardiológiai Kongresszuson.
- H. Temesvári Ágota két hónapos vendégprofesszori meghívást kapott a grazi Műszaki Egyetem Geometriai Intézetébe.
- H. Temesvári Ágota előadói körúton vett részt Németországban. Előadást tartott Drezdában, Jénában és Erfurtban.
- Kristóf János a COST D5 "Surfaces and Interfaces" program keretében előadást tartott a Ferrarai Egyetemen és a C.N.R. padovai intézetében.
- Kristóf János előadást tartott Gradoban a 6th European Symposium on Thermal Analysis and Calorimetry konferencián.
- Kristóf János előadást tartott a 6. osztrák-magyar nemzetközi rezgés-spektroszkópiai konferencián Veszprémben.
- Mészáros Ferenc egy évet dolgozott a leoben-i egyetem Geometriai Intézetében.
- Pituk Mihály előadással szerepelt San Antonio-ban (Texas, USA) First Conference of Difference Equations and Applications konferencián.
- Salánki János meghívott előadóként vett részt Puschinoban (Oroszország) a Simple Nervous Systems nemzetközi konferencián.
- Salánki János előadóként vett részt Kuopioban (Finnország) az Ecotoxicology of Heavy Metals című nemzetközi tanfolyamon.
- Salánki János, mint leköszönő elnök és a jelölőbizottság elnöke vett részt a Nemzetközi Biológiai Unió 25. Közgyűlésén.
- Speier Gábor előadást tartott a Heidelbergi Egyetem nyári szemináriumán.
- Speier Gábor előadást tartott Osakában az Osaka Institute of Technology-n.
- Speier Gábor előadást tartott Söulban a Korea Institut of Science and Technology-n.

- S. Rózsa Katalin előadást tartott a " Puhatestű állatok neurobiológiája" című konferencián Amsterdamban.
- S. Rózsa Katalin az IUBS Interdisciplinaris Bioindikátor Bizottság tagjaként részt vett a Nemzetközi Biológiai Unió közgyűlésén Párizsban.
- Szalay László előadást tartott a grenoble-i Fourier Egyetemen.
- Tamás Ferenc előadást tartott Göteborgban a Chalmers Műszaki Egyetem által szervezett "Cement and Concrete - Science and Technology" című szemináriumon.
- Tamás Ferenc előadást tartott Durhamban (New Hampshire, USA) az Engineering Foundation által szervezett "Advences in Cement and Concrete Science" című konferencián, és egy Interest Group Meeting paneltagja volt.
- Török Béla salakvizsgálatokról tartott előadást a Kassai Egyetem Metallurgiai Tanszéke által szervezett konferencián.
- Veress Gábor és munkatársai két tudományos poszter kiállításával szerepeltek New York-ban az International College of Angiology 36. Világkongresszusán.
- Veress Gábor és munkatársai előadást tartottak Budapesten a 22nd Congress of the International Societe of Internal Medicine kongresszuson.
- Veress Gábor részt vett Nizzában az Európai Kardiológus Társaság Pacemaker Kongresszusán.

Elhalálozások

- Barabás Jenő, a Néprajzi munkabizottság tagja
- Sinay Jenő, a Könyvtártudományi munkabizottság tagja
- Szabó János, a Mezőgazdasági üzemszervezési munkabizottság tagja

VII.

MAGYAR TUDOMÁNYOS AKADÉMIA

VESZPRÉMI TERÜLETI

BIZOTTSÁGA

PÁLYÁZATI KIÍRÁSA

AZ 1995. ÉS 1996. ÉVRE

A Magyar Tudományos Akadémia Veszprémi Területi Bizottsága a Közép- és Észak-Dunántúlon folyó tudományos tevékenység hatékonyabbá tételére, részben saját anyagi erőiből, részben a Veszprémi Akadémiai Bizottság Tudományos Alapítványa és az önkormányzatok által rendelkezésre bocsátott anyagi támogatásból, pályázatot hirdet meg tudományos művek írására. A pályaművek pályázati feltételekben meghatározottak szerint nyújthatók be.

PÁLYÁZATI FELTÉTELEK

Pályázatot nyújthatnak be:

- a VEAB régióban élő vagy ott dolgozó egyéni kutatók és kutató kollektívák szabadon választott témában, illetve a kiírt témák bármelyikében,
- a VEAB régióán kívül dolgozó szakemberek olyan témában, amely a VEAB régióban szerzett tapasztalatokra épül, vagy a régióban jelentkező feladatok megoldását segíti elő.

Előnyben részesülnek azok a pályázók, akik meg tudják jelölni, hogy a tanulmányban kidolgozott eredmények hol, milyen gyorsan realizálhatók.

A pályázaton eddig nem publikált, másutt be nem nyújtott, ellenszolgáltatásban nem részesült olyan tudományos igényű tanulmányokkal lehet résztvenni, amelyek a feldolgozott téma eddigi irodalmához képest eredeti tudományos eredményeket tartalmaznak. A tanulmányban bemutatott eredmények dokumentálására - a hagyományos követelmények szerinti jegyzeteken, szakirodalom - jegyzéken, táblázatokon, ábrákon stb. kívül -mellékelhetők tudományos igényű technikai információhordozók (videófilm, számítógép-program, fotó, diakép, diasorozat, magnetofon, felvétel stb.) is.

A pályázat jelíges. Zárt borítékban csatolni kell a pályázó nevét, pontos címét, munkahelyét és nyilatkozatát arról, hogy pályázatát a meghirdetett feltételek ismeretében és betartásával nyújtotta be.

A pályázatot három példányban kell benyújtani az alábbi címre:

MTA Veszprémi Területi Bizottság Titkársága, 8201 Veszprém,
Pf.178. - 8200 Veszprém, Vár u. 37.

A tanulmányhoz egy oldal terjedelmű összefoglalót kell csatolni. A díjnyertes pályamunkákat a VEAB önálló szellemi terméknek tekinti, és a szerzői jog elismerésével szabadon felhasználhatja.

A pályázatok terjedelmét a Veszprémi Akadémiai Bizottság nem kívánja korlátozni. A Bíráló Bizottság fenntartja a jogot, hogy díjakat megosszon.

A beküldött pályázatok eredményhirdetésére a VEAB ugyanazon évi decemberi közgyűlésén kerül sor.

A nyertes pályázatok szerzői díjai:

I. díj: 30.000, Ft

II. díj: 20.000, Ft

III. díj: 15.000, Ft

Az alábbiakban közzétesszük a lektorok részére kidolgozott bírálati szempontokat:

1. A pályamű a régióban szerzett tapasztalatokra épül, ill. a régióban jelentkező probléma, feladat megoldását segíti elő ?
2. A téma jelentősége elméleti vagy gyakorlati szempontból.
3. Mondandója eredetisége.
(Mennyiben tartalmaz új, eredeti gondolatokat, tényeket, adatokat vagy hipotéziseket a téma eddigi, szakirodalomban közölt eredményeihez képest.)
4. Fő megállapításait mennyiben igazolja
(Szakirodalmi, kísérleti vagy gyakorlati argumentáció; az eredmények összeegyeztethetők-e más tudományterületek elfogadott eredményeivel)
5. Kielégítően feldolgozza-e a téma szakirodalmát ?
6. A mű szerkezete világos, áttekinthető, logikus ?
7. Stílusa kielégíti-e a tudományosság és a nyelvhelyesség követelményeit.

Díjazását

javaslom

nem javaslom

Veszprém, 1995. március 31.

MTA
VESZPRÉMI TERÜLETI BIZOTTSÁGA

1995. SZEPTEMBER 1-i BEKÜLDÉSI HATÁRIDŐVEL

A szakbizottságok kötött témát nem határoztak meg, annak megválasztását pályázóra bízzák.

A VEAB ÉS AZ ÖNKORMÁNYZATOK ÁLTAL KIÍRT PÁLYÁZATOK:

GYŐR-MOSON-SOPRON MEGYE

Ismét átjárhatóvá (?) vált határok Nyugat-Magyarországon

Indoklás: a párizsi békeszerződést követően megyénk nyugati határán 17 határát-
kelő működött, jelenleg az Egyesült Európa gondolatának lázában is csak ezek
töredéke. Számunkra fontos lenne a problémakörfeldolgozása a határ mindkét
oldalán elhelyezkedő települések szempontjából.

A Szigetközben 1993-ban végzett "Kármérséklő vízgazdálkodási
beavatkozások" hatékonyságának vizsgálata, értékelése

Indoklás: a közvélemény, de a döntéshozók sem eléggé tájékozottak ab-
ban, hogy az 1993-ban központilag elrendelt beavatkozások csak a vízpótlást
elodázó döntések voltak, vagy valóban jobb megoldást hoztak a Kormány által
elfogadott, de az Országgyűlés által leállított fenékküszöbös megoldásnál.

Szigetköz költség-haszon számítására modell javaslat valamennyi társadalmi
szempontot figyelembe véve vízlépcsővel, illetve vízlépcső nélküli állapottal
számolva

Indoklás: a Szigetköz ügyében születtek már döntések politikai, ökológiai,
hidrológiai és sok más szempontból, de hiányzik egy átfogó elemzés Szigetközre
alkalmazható metodikája, amelyhez hasonlót Amerikában és Nyugat-Európában
már alkalmaznak környezet beruházások kockázat - haszon számítására.

KOMÁROM-ESZTERGOM MEGYE

A Primási Levéltárban őrzött címerek és nemesítések a XV.
századtól napjainkig

A Balassa család geneológiája

A dualizmus kori színjátszás Komárom-Esztergom megye városaiban

Nemesek és nemesi családok a 18. századi Esztergom vármegyében

Esztergom iparostársadalma a 19. század utolsó harmadában

Migráció Komárom-Esztergom megyében 1945-1949 között (ki- és betelepülések)

A pilismaróti plébánia és a református gyülekezet története

Asszonyi ünnepek Komárom-Esztergom megyében

Adalékok az esztergomi szíjjártó céh történetéhez

Népi gazdálkodás eszközei Komárom-Esztergom megyében

Kovácsok, kádárok és egyéb kismesterségek művelői Komárom-Esztergom megyében

Szagrális emlékek Komárom-Esztergom megyében

VAS MEGYE

Egy földrajzi egység történeti-régészeti, topográfiai, történeti földrajz kutatásainak eredményei keretprogramon belül

Az Aranypatak völgyének őskori településtörténete

Vas megye római kori településtörténeti-topográfiai kutatása

Vas megye honfoglaláskori leletei

Szombathely város topográfiai kutatásai

Délnyugat-Dunántúl néprajzi mikrotájai kutatási programja, társadalomtörténete metszete

Körmend mezőváros kézműves története a 17-19. században

Az Alpokalja Természeti Képe kutatási program

Az Őrség természettudományi kutatása

A Savaria Múzeum történeti herbáriumainak feldolgozása

Vas megyei színháztörténeti kutatás

Gothard Jenő szerepe Vas megye művelődéstörténetében

1996. SZEPTEMBER 1-i BEKÜLDÉSI HATÁRIDŐVEL

AZ AGRÁRTUDOMÁNYI; A BÁNYÁSZATI, FÖLDTUDOMÁNYI ÉS ENERGETIKAI; A KÉMIAI; A KÖRNYEZETTUDOMÁNYI ÉS TERÜLETFEJLESZTÉSI ; A MATEMATIKAI ÉS RENDSZERELMÉLETI; A MŰSZAKI; A TÖRTÉNETTUDOMÁNYI SZAKBIZOTTSÁG kötött témát nem határozott meg, a témaválasztást a pályázóra bízta.

BIOLÓGIAI SZAKBIZOTTSÁG

Hidrozoológiai kutatások a Balaton különböző élőhelyein
Biotechnológiai lehetőségek a kukorica genetikai manipulációjára

A szakbizottsághoz e tudományág bármely területén végzett magas színvonalú, kutató és/vagy fejlesztő munka alapján készített új, tudományos eredményekről beszámoló pályázat is benyújtható.

ERDÉSZETI SZAKBIZOTTSÁG

A többcélú, természetközeli erdőgazdálkodás feltételei a különféle tulajdonformák között

Kis erdőbirtokok jövedelmezőségének modellezése 10 ha erdőterületen egyéni és társasági kezelésben

Az ÁV Rt-hez tartozó erdőgazdálkodás követelményei

A szakbizottsághoz e tudományág bármely területén végzett magas színvonalú, kutató és/vagy fejlesztő munka alapján készített új, tudományos eredményekről beszámoló pályázat is benyújtható.

GAZDASÁG-, JOG- ÉS TÁRSADALOMTUDOMÁNYI SZAKBIZOTTSÁG

A természeti erőforrások alakulása a régióban

A közgazdasági átalakulás hatása Észak-Dunántúl mezőgazdaságára

Az önkormányzatiság tapasztalatai, várható fejlődési irányai

Magyarország és abban az észak-dunántúli térség fejlődésének sajátosságai Észak-Dunántúl fejlődésének fő irányai az ezredfordulón és a 21. század elején

Várható szervezeti változások a mező- és erdőgazdálkodásban

A szakbizottsághoz e tudományág bármely területén végzett magas színvonalú, kutató és/vagy fejlesztő munka alapján készített új, tudományos eredményekről beszámoló pályázat is benyújtható.

NYELV- ÉS NEVELÉSTUDOMÁNYI SZAKBIZOTTSÁG

Új társadalom - új iskola

A nevelés (oktatás) tartalmának megújítása és az iskolaszervezet változásai

Műveltség - iskola az ezredfordulón

Az ezeréves magyar iskola

Egy korszak (vagy egy, a hazai neveléstörténetben jelentős intézmény) nevelési irányzatának bemutatása

A pedagógusképzés helyzete, dilemmái és a jövő lehetőségei

A szakbizottsághoz e tudományág bármely területén végzett magas színvonalú kutató és/vagy fejlesztő munka alapján készített új tudományos eredményekről beszámoló, pályázat is benyújtható.

ORVOSTUDOMÁNYI SZAKBIZOTTSÁG

Psychosomatikus problémák a nőgyógyászatban

A felső intestinalis traktus vérzései és azok ellátásai

A szakbizottsághoz a tudományág bármely területén végzett magas színvonalú, kutató és/vagy fejlesztő munka alapján készített új, tudományos eredményekről beszámoló pályázat is benyújtható.

A VEAB ÉS AZ ÖNKORMÁNYZATOK ÁLTAL KIÍRT PÁLYÁZATOK

FEJÉR MEGYE

Fejér megyei életrajzi lexikon című - később (esetleg részletekben) - kiadásra kerülő adattár szerkesztési szempontjainak kidolgozása, a személyekről szóló anyaggyűjtés elkezdése, A-tól D-betűig szócikkek megírása

A rendszerváltást követően induló helyi önkormányzati lapok repertóriumának (tartalombemutatójának) az elkészítése, azaz egy választási ciklus legfontosabb eseményeinek a feltárása, a helyi sajtó tükrében

Székesfehérvár vagy bármelyik megyei város utcáinak, tereinek névadóiról
rövid életrajzokat tartalmazó közérdekű útmutató elkészítése
A Mezőföld honfoglalás előtti települései (6-9. század)
A Mezőföld középkori nemzetiségi viszonyai (11-16. század)
Fejér megye középső bronzkori lelőhelyei
Az enyingi Batthyány uradalom gazdálkodása
A farmtanyák kialakulása és pusztulása a Mezőföldön a 19 - 20. században
Székesfehérvár polgárságának magyarrá válása a 18-19. században
A népi gyógyászat Fejér megyében
Fejér megye kistáji katasztereinek helyi védettségű természeti értéke

GYŐR-MOSON-SOPRON MEGYE

Az északnyugati határtérség esélyei az Európához való közeledésre, különös tekintettel Ausztria EK tagságára
Az Önkormányzati Szövetségek szerepe Győr-Moson-Sopron megye kistérségeinek fejlesztésében
Az önkormányzatok és a kamarák informatikai együttműködési lehetőségei

KOMÁROM-ESZTERGOM MEGYE

Komárom-Esztergom megye régészeti emlékei
A püspök Szent Adalbert alakja Esztergom vármegye címerében
Tata város 16-17. századi emlékei
Hivatali nemesek a 18. századi Esztergom vármegyében
Győr-Komárom-Esztergom régió szerepe a 17-19. században
Komárom-Esztergom vármegye, illetve köznemessége közbirtokossága a 18-19. században
Barokk népi építészet Komárom illetve Esztergom vármegyékben
Hiedelemmondák és hiedelmek Komárom-Esztergom megyében
Tökés átalakulás Komárom-Esztergom megye mezőgazdaságában
Az 1896. évi millennium megünneplése Komárom illetve Esztergom vármegyében
Komárom-Esztergom megyében működő iskolák története (egy intézmény vagy intézménytípus, esetleg valamely település vagy bánya iskoláinak története)
Komárom-Esztergom megye valamely településének története a közigazgatás tükrében
Nyomdászat, sajtó illetőleg könyvtártörténet a megye egészét, vagy valamely települését, intézményét érintően

Komárom-Esztergom megye illetőleg jogelődei nemesi, polgári családtörténete
 A közigazgatási reform hatása Esztergom város életére a századfordulón
 Időszaki kiadványok, periodikák 1945. után Komárom-Esztergom megyében
 Német kitelepítés Komárom-Esztergom vármegyében a II. világháborút követő években
 Az ipari kolóniák története Komárom-Esztergom megyében
 A kamalduliak és Majk

VAS MEGYE

Árpád-kori várak kutatása Vas megyében
 Vas megye Árpád-kori temetői
 Vas megye középkori kolostorai
 Szombathely középkori templomai
 Középkori városok a Nyugat-Dunántúlon
 Vas megye régészeti, történeti topográfiája
 Egyesületi élet Vas megyében a Kiegyezéstől
 "Vasvármegye és Szombathely városi Kultur Egyesület" szerepe a megye kulturális életében
 Vas megye XIX-XX. századi társadalomtörténetének kutatása
 A Nádasdy Ferenc Múzeum Bajor-gyűjteményének feldolgozása
 Dél-Nyugat-Dunántúl néprajzi mikrotájai kutatási programja, társadalomtörténeti metszetek
 Körmend mezőváros kézműves története a 17- 19. században
 Céhes emlékek Vas megyéből
 Lokális areális élőnyelvi vizsgálatok a magyar és a szláv nyelvek érintkezésének régiójában
 A tápanyagfelhasználás csökkenésének hatása a talaj tápanyag ellátottságára a Vas megyei talaj- és növényvizsgálatok alapján
 Vas megye mezőgazdaságilag művelt területeinek nehézfém-tartalma és az adatok térképi megjelenítése
 A szelídgesztenye pusztulás Vas megyei helyzete, hypovirulens gombatorzsek szelektálása
 Nyugat-Dunántúl legfontosabb talajtípusainak áttekintő ismertetése
 Fajtakérdés a Nyugat-dunántúli kukoricatermesztésben
 Tartalékok és lehetőségek a gabonatermesztésben a Nyugat-dunántúli ökológiai viszonyok között
 Vas megye helyi jelentőségű természetvédelmi területei és természeti értékei

Ambrozy-Migazzi István tanai kertjének növénykatasztere

Perinatalis infekciók Vas megyében

Egy adott település szociális munkájának bemutatása napjainkig
Vas megyében

A számítástechnika oktatásában szükséges reformok és
bevezetésük tapasztalatai a szombathelyi egészségügyi főiskolai oktatásban

A Vas megyei drogfelmérés számítógépes rendszerének kifejlesztése és eredményeinek ismertetése

A permakultúrás tervezési rendszerek alkalmazási lehetőségei és jelentőségük az ökológiai környezet minőségének javításában. Konkrét végrehajtó tervek kidolgozása falvak, városok, városrészek (pl. parkok) részére

Vas megye lokális és környezetminőségének meghatározása a bioindikáció módszereivel, az epifiton zuzmók alkalmazásával

ZALA MEGYE

A környezetvédelmi nevelés lehetőségei, gyakorlata, együttműködés a településkomplex környezetvédelmével Zala megyében

Értékelés, vizsga a jelen és a jövő iskolájában Zala megyében

Új iskolarendszer születik, az oktatási törvény végrehajtásának lehetőségei Zala megyében (egy-egy közigazgatási egységben, kistépülések kisiskoláinak jövője)

Iskola (iskolák) és önkormányzat (önkormányzatok), az iskolák és az új társadalmi szerveződések, iskolák és egyházak viszonya Zala megyében

Készülvén a magyar iskola születésének 1000. évfordulójára:

- Egy - egy Zala megyei település iskolatörténetének feldolgozása (egészben, vagy meghatározó történelmi korszakban)
- Zalai tanítótestületek, tanítóegyletek népnevelési egyletek bemutatása (modellként szolgálhatnak a másnak is)

SZÉKESFEHÉRVÁR MEGYEI JOGÚ VÁROS

Székesfehérvár város tisztségviselői 1950-1990 (archontológia)

Országgyűlési és tanácsi választások Székesfehérváron 1950-1985

Székesfehérvár millenniuma 1972

Oktatási intézmények Székesfehérváron 1948-1990

Székesfehérvár polgárságának magyarrá válása a XVIII-XIX. században

TATABÁNYA MEGYEI JOGÚ VÁROS

A térinformatikai rendszerek használata a közigazgatásban

A kommunális hulladékok regionális kezelésének feltételei, feladatai

A területi közigazgatási szövetségek gazdálkodási lehetőségei, támogatásuk rendszere

Szociális kataszter, illetve "civil kataszter" készítése, felhasználása a napi gyakorlatban Tatabányán

A közintézmények és lakóépületek radiológiai vizsgálata (barnaszén - salak)

A költségvetési intézmények gazdaságirányítási rendszere. (A költségtagarékos megoldások szorgalmazási lehetősége az intézményi önállóság megsértése nélkül)

VESZPRÉM MEGYEI JOGÚ VÁROS

Újszerű hulladékkezelő eljárások alkalmazása, környezetvédelmi és gazdaságossági vizsgálatok

A karsztos területeken elhelyezkedő kommunális hulladéklerakás szennyező hatásának vizsgálata, különös tekintettel a karsztvízre

PÁLYÁZATI FELHÍVÁS

A Balatonkutatási Alapítvány pályázatot hirdet:

1. Egyéni kutatók és kutató-csoportok számára, akik a Balatonnal és vízgyűjtő területével kapcsolatos biológiai ismereteket kívánják gazdagítani;
2. A Balatonnal kapcsolatos nemzetközi rendezvények hazai megszervezéséhez, illetve ilyen vonatkozású nemzetközi tudományos rendezvényeken való részvételhez;
3. Balatonnal kapcsolatos tudományos eredmények közzétételéhez: könyvek, monográfiák, ismeretterjesztő kiadványok, tudományos és népszerűsítő filmek, stb. készítéséhez.

A pályázatokat 1995. november 30-ig, illetve 1996. május 31-ig lehet benyújtani két példányban a Balatonkutatási Alapítvány székhelyére (MTA Balatoni Limnológiai Kutatóintézet, 8237 Tihany, Fürdőtelepi u. 3.). A pályázatnak olyannak kell lennie, hogy annak tudományos értéke, haszna és költségigénye jól megítélhető legyen. A pályázatokat a Balatonkutatási Alapítvány kuratóriuma 1995. decemberében, illetve 1996. júniusában bírálja el, és az eredményről írásban tájékoztatja a pályázót.

Balatonkutatási Alapítvány Kuratóriuma

